Oikeustapauskokoelma

UNIONIN YLEISEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (yhdeksäs jaosto)

29 päivänä helmikuuta 2016 *

Kilpailu — Kartellit tai muut yhteistoimintajärjestelyt — Kansainvälisen lentorahdin huolintapalvelut — Päätös, jossa todetaan SEUT 101 artiklan rikkominen — Hintojen vahvistaminen — Lopulliseen hintaan vaikuttavat lisät ja hinnoittelumekanismit — Sakoista vapauttamista koskevan hakemuksen sisältämät todisteet — Asianajajien ja asiakkaiden välisen yhteydenpidon luottamuksellisuuden suoja — Lojaalisuusvelvoitteeseen ja kaksoisedustuksen kieltoon liittyvät ammattieettiset säännöt — Omaisuudenhoitovelvoitteet — Vaikutus jäsenvaltioiden väliseen kauppaan — Kilpailusääntöjen rikkomista merkitsevän toiminnan syyksi lukeminen — Yhtiöiden valitseminen — Sakot — Suhteellisuus — Rikkomisen vakavuus — Lieventävät olosuhteet — Yhdenvertainen kohtelu — Yhteistyö — Sovintoratkaisu — Sakkojen määrän laskentaa koskevat vuoden 2006 suuntaviivat

Asiassa T-265/12,

Schenker Ltd, kotipaikka Feltham (Yhdistynyt kuningaskunta), edustajinaan asianajajat F. Montag, B. Kacholdt, F. Hoseinian ja solicitor D. Colgan ja solicitor T. Morgan,

kantajana,

vastaan

Euroopan komissio, asiamiehinään aluksi A. Dawes ja N. von Lingen, sittemmin Dawes ja G. Meessen, avustajinaan barrister B. Kennelly ja barrister H. Mussa,

vastaajana,

jossa on kyse [SEUT] 101 artiklan ja ETA-sopimuksen 53 artiklan mukaisesta menettelystä 28.3.2012 annetun Euroopan komission päätöksen (asia COMP/39.462 – Huolinta) C(2012) 1959 lopullinen kumoamisesta kantajaa koskevin osin sekä kantajalle tässä päätöksessä määrätyn sakon muuttamista koskevasta vaatimuksesta,

UNIONIN YLEINEN TUOMIOISTUIN (yhdeksäs jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja G. Berardis sekä tuomarit O. Czúcz (esittelevä tuomari) ja A. Popescu,

kirjaaja: hallintovirkamies C. Kristensen,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 24.9.2014 pidetyssä istunnossa esitetyn,

on antanut seuraavan

* Oikeudenkäyntikieli: englanti.

tuomion

Asian tausta ja riidanalainen päätös

1 [SEUT] 101 artiklan ja ETA-sopimuksen 53 artiklan mukaisesta menettelystä 28.3.2012 annetulla päätöksellä C(2012) 1959 lopullinen (asia COMP/39.462 – Huolinta) (jäljempänä riidanalainen päätös) Euroopan komissio totesi, että kansainvälisen lentorahdin huolintapalveluiden alalla toimivat yhtiöt olivat vuosien 2002 ja 2007 välisellä ajanjaksolla osallistuneet kansainvälisten lentohuolintapalveluiden alalla eri sopimuksiin ja yhdenmukaistettuihin menettelytapoihin, jotka merkitsivät neljää erillistä SEUT 101 artiklan 1 kohdan ja Euroopan talousalueesta (ETA) tehdyn sopimuksen 53 artiklan 1 kohdan rikkomista.

2 Kantajan, Schenker Ltd:n, omistaa Deutsche Bahn AG (jäljempänä DB), joka on Saksan liittotasavallan kokonaan omistama Saksan oikeuden mukainen osakeyhtiö. DB on konsernin (jäljempänä DB-konserni) emoyhtiö, joka tarjoaa liikenne- ja logistiikkapalveluita ympäri maailmaa. DB-konserni tarjoaa muun muassa lentorahdin huolintapalveluita tavaramerkillä DB Schenker ja erityisesti Schenker-konsernin avulla, johon kuuluu useita yksikköjä, myös kantaja. [*luottamuksellinen tieto*] [1] The Brink's Company (jäljempänä Brink's) myi DB:lle Bax Global Inc:n johtaman konsernin, johon kuului muun muassa Bax Global Ltd (UK). Sen jälkeen, kun Bax Global (UK):n toiminta siirrettiin kantajalle, Bax Global (UK) lopetti toimintansa ja se lakkautettiin.

3 Nyt käsiteltävä asia koskee ainoastaan yhtä edellä 1 kohdassa mainitusta neljästä rikkomisesta eli uuteen vientijärjestelmään (jäljempänä NES) liittyvää kartellia. Se ei koske kartelleja, jotka liittyvät valuuttalisään (jäljempänä CAF), ennakkoilmoitusjärjestelmään (jäljempänä AMS) tai huippusesonkilisään (jäljempänä PSS). Siltä osin kuin komissio määräsi riidanalaisessa päätöksessä seuraamuksia DB-konsernin muille yhtiöille osallistumisestaan kartelleihin, jotka liittyvät CAF:ään, AMS:ään ja PSS:ään, nämä yhtiöt nostivat erillisen kanteen, joka on asian T-267/12 kohteena.

4 Edellä 3 kohdassa mainitut kartellit koskevat kansainvälisen lentorahdin huolintapalveluiden markkinoita. Komission riidanalaisen päätöksen 3–71 perustelukappaleessa esittämän tämän alan kuvauksen mukaan huolintapalvelut voidaan määritellä tavaroiden kuljetuksen (joka voi sisältää myös tullauksen, varastoinnin tai maapalveluiden kaltaista toimintaa) järjestämiseksi asiakkaiden nimissä ja niiden tarpeiden mukaisesti. Huolintapalvelut jakautuvat kotimaan huolintapalveluihin ja kansainvälisiin huolintapalveluihin sekä lentorahdin, maarahdin ja merirahdin huolintapalveluihin (riidanalaisen päätöksen 3 perustelukappale).

5 Komission riidanalaisen päätöksen 92–114 perustelukappaleessa esittämä NES:ään liittyvän kartellin kuvaus voidaan tiivistää seuraavasti: NES on Yhdistyneestä kuningaskunnasta ETA:n ulkopuolisiin maihin suuntautuvan viennin esitullausjärjestelmä, jonka Yhdistyneen kuningaskunnan viranomaiset ottivat käyttöön vuonna 2002. Joukko huolitsijoita sopi kokouksen aikana lisän käyttöönottamisesta NES-ilmoituksille, sopi lisän suuruudesta ja sen käyttöönoton aikataulusta. Tämän kokouksen jälkeen nämä huolitsijat kävivät sähköpostikirjeenvaihtoa seuratakseen kartellin täytäntöönpanoa. Kilpailunvastaiset yhteydet kestivät ajanjakson 1.10.2002–10.3.2003.

6 AMS:ään liittyvää kartellia ja sen täytäntöönpanon valvontaa koskevia keskusteluja käytiin erityisesti Freight Forward International -nimisen yhdistyksen puitteissa (ennen 1.1.2004 nimeltään Freight Forward Europe; jäljempänä FFI-yhdistys).

7 Riidanalaisen päätöksen 72 perustelukappaleesta ilmenee, että komissio aloitti tutkintansa Deutsche Post AG:n (jäljempänä DP) sakoista vapauttamisesta ja sakkojen lieventämisestä kartelleja koskevissa asioissa annetun komission tiedonannon (EUVL 2006, C 298, s. 17; jäljempänä vuoden 2006

1 — Luottamukselliset tiedot poistettu tekstistä.

yhteistyötiedonanto) nojalla esittämän sakoista vapauttamista koskevan hakemuksen seurauksena. DP täydensi sakoista vapauttamista koskevaa hakemustaan lausunnoilla ja asiakirjatodisteilla. Komissio myönsi 24.9.2007 päivätyllä kirjeellä DP:lle ehdollisen vapautuksen sakoista epäillyn kansainvälisen lentorahdin huolintapalveluiden tarjoajien välisen sellaisen kartellin osalta, jolla oli tarkoitus vahvistaa tai periä eri maksuja ja lisiä.

8 Komissio toteutti yllätystarkastuksia 10.–12.10.2007.

9 [*luottamuksellinen tieto*] DB ja sen tytäryhtiöt esittivät sakoista vapauttamista koskevan hakemuksen tai, ellei sitä hyväksytä, sakkojen määrän alentamista koskevan hakemuksen yhteistyön perusteella (riidanalaisen päätöksen 76 perustelukappale).

10 Komissio osoitti 5.2.2010 kantajalle väitetiedoksiannon, johon tämä vastasi (riidanalaisen päätöksen 87 ja 89 perustelukappale).

11 Komissio järjesti 6. ja 9.7.2010 kuulemistilaisuuden, johon kantaja osallistui (riidanalaisen päätöksen 89 perustelukappale).

12 Riidanalaisessa päätöksessä komissio katsoi hallussaan olevien todisteiden valossa, että kantaja oli Bax Global (UK):n taloudellisena seuraajana vastuussa tämän osallistumisesta NES:ään liittyvään kartelliin.

13 Riidanalaisen päätöksen 1 artiklan 1 kohdan a alakohdassa komissio totesi, että NES:ään liittyvän kartellin osalta kantaja rikkoi Bax Global (UK):n taloudellisena seuraajana SEUT 101 artiklaa ja ETA-sopimuksen 53 artiklaa osallistumalla 1.10.2002–10.3.2003 yhtenä kokonaisuutena pidettävään jatkettuun rikkomiseen lentorahdin huolintapalvelujen alalla Yhdistyneen kuningaskunnan alueella sopimalla hinnoista tai muista kauppaehdoista. Riidanalaisen päätöksen 2 artiklan 1 kohdan a alakohdassa todetaan, että kantajalle määrätään tästä rikkomisesta 3 673 000 euron suuruinen sakko. Kantajan sakon määrää ei alennettu sen komission kanssa tekemän yhteistyön perusteella.

14 Riidanalaisen päätöksen 856 perustelukappaleesta ilmenee, että sakon määrä on laskettu asetuksen (EY) N:o 1/2003 23 artiklan 2 kohdan a alakohdan mukaisesti määrättävien sakkojen laskennasta annettujen suuntaviivojen (EUVL 2006, C 210, s. 2; jäljempänä vuoden 2006 suuntaviivat) perusteella.

Oikeudenkäyntimenettely unionin yleisessä tuomioistuimessa ja asianosaisten vaatimukset

15 Kantaja nosti nyt käsiteltävän kanteen unionin yleisen tuomioistuimen kirjaamoon 12.6.2012 toimittamallaan kannekirjelmällä.

16 Unionin yleinen tuomioistuin (yhdeksäs jaosto) päätti esittelevän tuomarin kertomuksen perusteella aloittaa suullisen käsittelyn ja esitti 2.5.1991 annetun työjärjestyksensä 64 artiklan mukaisena prosessinjohtotoimena asianosaisille kirjallisia kysymyksiä kehottaen näitä vastaamaan niihin istunnossa. Asianosaiset vastasivat näihin kysymyksiin määräajassa.

17 Kantaja toimitti 5.9.2014 päivätyllä kirjeellä huomautuksensa suullista käsittelyä varten laaditusta kertomuksesta.

18 Asianosaisten suulliset lausumat ja niiden unionin yleisen tuomioistuimen esittämiin kysymyksiin antamat vastaukset kuultiin 24.9.2014 pidetyssä istunnossa.

19 Kantaja vaatii, että unionin yleinen tuomioistuin

— kumoaa riidanalaisen päätöksen 1 artiklan 1 kohdan a alakohdan

— kumoaa kokonaan riidanalaisen päätöksen 2 artiklan 1 kohdan a alakohdassa määrätyn sakon tai toissijaisesti alentaa sen määrää ja

— velvoittaa komission korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

20 Komissio vaatii, että unionin yleinen tuomioistuin

— hylkää kanteen ja

— velvoittaa kantajan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Oikeudellinen arviointi

21 Kantaja esittää kanteensa tueksi seitsemän kanneperustetta.

22 Ensimmäisen kanneperusteen mukaan komissio ensinnäkin rikkoi [SEUT] 101 ja [SEUT] 102 artiklassa vahvistettujen kilpailusääntöjen täytäntöönpanosta 16.12.2002 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1/2003 (EYVL 2003, L 1, s. 1) 4 ja 7 artiklaa ja 27 artiklan 2 kohtaa sekä loukkasi puolustautumisoikeuksia ja oikeudenmukaista oikeudenkäyntiä koskevaa periaatetta ja toiseksi loukkasi hyvän hallinnon periaatetta. Kantaja väittää lähinnä, ettei DP:n esittämän sakoista vapauttamista koskevan hakemuksen sisältämiä tietoja ja todisteita voitu ottaa tutkittavaksi.

23 Toisessa kanneperusteessa kantaja väittää, ettei komissiolla ollut toimivaltaa tehdä päätöstä, joka koskee NES:ään liittyvää kartellia, koska tämä kartelli on vapautettu Euroopan unionin kilpailuoikeuden soveltamisesta liikenteen jättämisestä neuvoston asetuksen N:o 17 soveltamisalan ulkopuolelle annetun neuvoston asetuksen N:o 141 (EYVL 1962, 124, s. 2751) 1 artiklan nojalla.

24 Kolmannen kanneperusteen yhteydessä kantaja väittää, että komissio rikkoi SEUT 101 artiklan 1 kohtaa ja asetuksen N:o 1/2003 4 ja 7 artiklaa, loukkasi hyvän hallinnon periaatetta ja jätti noudattamatta [SEUT] 101 ja [SEUT] 102 artiklassa tarkoitettua kauppaan kohdistuvan vaikutuksen käsitettä koskevia suuntaviivoja (EUVL 2004, C 101 s. 81; jäljempänä vuoden 2004 suuntaviivat), kun se totesi, että NES:ään liittyvä kartelli saattoi vaikuttaa tuntuvasti jäsenvaltioiden väliseen kauppaan.

25 Neljännen kanneperusteen mukaan komissio rikkoi SEUT 101 artiklan 1 kohtaa, SEUT 296 artiklaa, Euroopan unionin perusoikeuskirjan 41 artiklaa, asetuksen N:o 1/2003 4 ja 7 artiklaa ja 23 artiklan 2 kohtaa sekä henkilökohtaista vastuuta ja hyvää hallintoa koskevia periaatteita, kun se totesi, että kantaja oli yksin vastuussa Bax Global (UK):n menettelystä.

26 Viidennessä kanneperusteessa kantaja väittää ensinnäkin, että komissio rikkoi asetuksen N:o 1/2003 23 artiklan 2 ja 3 kohtaa, loukkasi suhteellisuusperiaatetta, periaatetta, jonka mukaan rangaistuksen on vastattava rikosta, nulla poena sine culpa -periaatetta ja hyvän hallinnon periaatetta, jätti noudattamatta vuoden 2006 suuntaviivoja ja teki arviointivirheitä määrittäessään sakon määrän sellaisen liikevaihdon perusteella, joka ylitti teoreettisen enimmäismäärän, joka NES:ään liittyvästä kartellista saattoi syntyä. Toiseksi kantaja väittää, että komissio rikkoi asetuksen N:o 1/2003 27 artiklan 1 ja 2 kohtaa sekä loukkasi puolustautumisoikeuksia.

27 Kuudennessa kanneperusteessa kantaja väittää, että komissio rikkoi asetuksen N:o 1/2003 23 artiklan 2 kohtaa, loukkasi yhdenvertaisen kohtelun periaatetta, jätti noudattamatta vuoden 2006 yhteistyötiedonantoa ja teki arviointivirheen arvioidessaan sakoista vapauttamista koskevia hakemuksia ja sakkojen määrän alentamista koskevia hakemuksia.

28 Seitsemännen kanneperusteen mukaan komissio rikkoi asetuksen N:o 1/2003 23 artiklaa, loukkasi yhdenvertaisen kohtelun periaatetta ja teki arviointivirheen, kun se kieltäytyi aloittamasta sovintoon tähtääviä keskusteluja sovintomenettelyn toteuttamisesta neuvoston asetuksen (EY) N:o 1/2003 7 ja 23 artiklan mukaisten päätösten tekemiseksi kartelliasioissa annetun komission tiedonannon (EUVL 2008, C 167, s. 1; jäljempänä sovintomenettelyä koskeva komission tiedonanto) mukaisesti.

29 Kantaja täsmentää kirjelmissään, että ensimmäinen, toinen, kolmas ja neljäs kanneperuste on esitetty riidanalaisen päätöksen 1 artiklan 1 kohdan a alakohdan kumoamisvaatimuksen tueksi ja ne koskevat ”tämän seurauksena” myös riidanalaisen päätöksen 2 artiklan 1 kohdan a alakohdan kumoamista. Viides, kuudes ja seitsemäs kanneperuste ja toissijaisesti neljäs kanneperuste on esitetty riidanalaisen päätöksen 2 artiklan 1 kohdan a alakohdan kumoamisvaatimuksen tueksi.

30 Kantaja vaatii unionin yleistä tuomioistuinta myös käyttämään täyttä harkintavaltaansa, ja viides, kuudes ja seitsemäs kanneperuste on esitetty nimenomaisesti tämän vaatimuksen tueksi. Lisäksi neljännen kanneperusteen yhteydessä kantaja vaatii, että unionin yleinen tuomioistuin alentaa sakon määrää täyttä harkintavaltaa käyttäen.

31 Tässä yhteydessä on muistutettava, että komission tekemien päätösten laillisuusvalvontaa täydentää täysi harkintavalta, joka unionin tuomioistuimille on annettu asetuksen N:o 1/2003 31 artiklalla SEUT 261 artiklan mukaisesti.

32 Tämän harkintavallan nojalla unionin tuomioistuimet voivat paitsi pelkästään tutkia seuraamuksen laillisuuden myös korvata komission arvioinnin omallaan ja tämän seurauksena poistaa määrätyn sakon tai uhkasakon taikka alentaa tai korottaa sen määrää. Kun toteamuksia, joihin komissio tukeutui vahvistaessaan sakon tai uhkasakon määrän, rasittaa lainvastaisuus mutta kun sakkojen lopullinen määrä on katsottava asianmukaiseksi, tuomioistuin voi täyden harkintavallan nojalla pysyttää sakon määrän ennallaan.

33 Näin ollen unionin yleisen tuomioistuimen on täyttä harkintavaltaa käyttäen arvioitava ratkaisunsa antamishetkellä, vastaako kantajalle määrätyn sakon määrä oikeasuhteisesti kyseessä olevan rikkomisen vakavuutta ja kestoa (ks. vastaavasti tuomio 27.9.2012, Shell Petroleum ym. v. komissio, T-343/06, Kok., EU:T:2012:478, 117 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

34 On kuitenkin korostettava, ettei täyden harkintavallan käyttö vastaa viran puolesta suoritettavaa valvontaa, ja muistutettava, että menettely unionin tuomioistuimissa on kontradiktorista (tuomio 8.12.2011, KME Germany ym. v. komissio, C-389/10 P, Kok., EU:C:2011:816, 131 kohta).

1. *Ensimmäinen kanneperuste, jonka mukaan komissio ensinnäkin rikkoi asetuksen N:o 1/2003 4 ja 7 artiklaa sekä 27 artiklan 2 kohtaa sekä loukkasi puolustautumisoikeuksia ja oikeudenmukaista oikeudenkäyntiä koskevaa periaatetta ja toiseksi loukkasi hyvän hallinnon periaatetta*

35 Tämä kanneperuste koskee riidanalaisen päätöksen 658 perustelukappaleessa esitettyä komission toteamusta, jonka mukaan sillä oli oikeus käyttää DP:n sakoista vapauttamista koskevan hakemuksen sisältämiä tietoja ja todisteita.

36 Tämä kanneperuste jakaantuu kahteen osaan. Ensinnäkin kantaja väittää, että käyttämällä DP:n sakoista vapauttamista koskevan hakemuksen sisältämiä tietoja ja todisteita komissio rikkoi asetuksen N:o 1/2003 4 ja 7 artiklaa ja 27 artiklan 2 kohtaa ja loukkasi puolustautumisoikeuksia sekä oikeudenmukaista oikeudenkäyntiä koskevaa periaatetta. Toiseksi kantaja väittää, että komissio loukkasi hyvän hallinnon periaatetta, kun se ei ottanut asianmukaisesti huomioon kantajan hallinnollisen menettelyn aikana esittämiä väitteitä.

Ensimmäinen osa, jonka mukaan komissio rikkoi asetuksen N:o 1/2003 4 ja 7 artiklaa ja 27 artiklan 2 kohtaa ja loukkasi puolustautumisoikeuksia sekä oikeudenmukaista oikeudenkäyntiä koskevaa periaatetta

37 Kantaja väittää, että käyttämällä DP:n sakoista vapauttamista koskevan hakemuksen sisältämiä tietoja ja todisteita komissio rikkoi asetuksen N:o 1/2003 4 ja 7 artiklaa ja 27 artiklan 2 kohtaa ja loukkasi puolustautumisoikeuksia sekä oikeutta oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin, jotka tunnustetaan unionin oikeudessa ja taataan perusoikeuskirjan 47 artiklassa ja 48 artiklan 2 kohdassa sekä 4.11.1950 Roomassa allekirjoitetun ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyn yleissopimuksen 6 artiklassa.

38 Kantajan mukaan komissiolla ei ollut oikeutta käyttää DP:n sakoista vapauttamista koskevan hakemuksen sisältämiä tietoja ja todisteita, sen olisi pitänyt lopettaa tutkinta tai ainakin jättää nämä tiedot ja nämä todisteet asiakirja-aineiston ulkopuolelle. Ensinnäkin asianajotoimisto C., joka avusti DP:tä kyseisen hakemuksen laatimisessa ja jättämisessä, loukkasi ammattisalaisuutta sekä rikkoi kaksoisedustuksen kieltoa tai loukkasi lojaalisuutta aiempia asiakkaita kohtaan koskevaa periaatetta. Kantajan mukaan tämä asianajotoimisto toimi kahdessa eri roolissa. Yhtäältä se oli FFI-yhdistyksen ja sen yksittäisten jäsenten, myös kantajan, oikeudellinen neuvonantaja. Toisaalta kyseinen asianajotoimisto auttoi samanaikaisesti tai ainakin vain vähän aikaa tämän asiakassuhteen loppumisen jälkeen – vaikka lailliset velvoitteet, jotka johtuivat sen FFI-yhdistyksen ja sen yksittäisten jäsenten oikeudellisen neuvonantajan tehtävästä, sitoivat sitä yhä – DP:tä ainakin 27.7.2006 lähtien keräämään, kokoamaan, analysoimaan ja esittämään tietoja, jotka osoittavat useille kilpailuviranomaisille, myös komissiolle, mahdollisia unionin kilpailusääntöjen rikkomisia. Toiseksi DP laiminlöi omaisuudenhoitovelvoitteitaan FFI-yhdistyksen puheenjohtajana ja sihteerinä. Syy sille, että tämä yritys valitsi avustajakseen asianajotoimisto C:n, oli kantajan mukaan epäilyksettä toive hyötyä tämän asianajotoimiston erityissuhteista FFI-yhdistykseen ja tämän hallussa näin ollen olleista luottamuksellisista tiedoista. Koska yhtäältä AMS:ään liittyvät menettelyt, joihin FFI-yhdistyksen jäsenet olivat osallistuneet, ja toisaalta NES:ään liittyvät menettelyt liittyvät läheisesti toisiinsa, komissiolla ei kantajan mukaan ollut oikeutta käyttää DP:n sakoista vapauttamista koskevan hakemuksen sisältämiä tietoja ja todisteita myöskään NES:ään liittyvän kartellin osalta.

39 Komissio kiistää nämä väitteet. Se väittää erityisesti, että siltä osin kuin kantaja vetoaa vastauskirjelmässä siihen, että unionin oikeudessa kielletään asianajajaa käyttämästä asiakkaaltaan saamiaan taitoja ja tietoja tämän vahingoksi, kyseessä on uusi kanneperuste, joka on jätettävä tutkimatta.

40 Tältä osin on muistutettava, että unionin oikeudessa vallitseva periaate on vapaan todistusharkinnan periaate (tuomio 8.7.2004, Dalmine v. komissio, T-50/00, Kok., EU:T:2004:220, 72 kohta).

41 Lähtökohtaisesti missään säännöksessä tai millään unionin oikeuden yleisellä periaatteella ei kielletä komissiota tukeutumasta yhtä yritystä vastaan muiden syytettyjen yritysten lausuntoihin. Muutoin komissiolle kuuluva todistustaakka SEUT 101 ja SEUT 102 artiklan vastaisista menettelyistä olisi mahdoton täyttää, mikä olisi yhteensopimatonta EUT-sopimuksessa komissiolle uskotun näiden määräysten moitteetonta soveltamista koskevan valvontatehtävän kanssa (tuomio 8.7.2004 JFE Engineering ym. v. komissio, T-67/00, T-68/00, T-71/00 ja T-78/00, Kok., EU:T:2004:221, 192 kohta).

42 Toimivalta, joka komissiolla on aiempien tutkinta- ja tietojenhankkimisvaiheiden aikana, on kuitenkin sovitettava yhteen perusoikeuksien kunnioittamisen ja unionin oikeuden yleisten periaatteiden kanssa, joita sovelletaan kaikissa unionin kilpailusääntöjen soveltamismenettelyissä.

43 Tämän oikeuskäytännön ja näiden periaatteiden valossa on tutkittava kanneperusteet, joiden mukaan ensinnäkin ammattisalaisuutta on loukattu, toiseksi kaksoisedustuksen kieltoa on rikottu ja lojaalisuutta aiempia asiakkaita kohtaan koskevaa periaatetta on loukattu ja kolmanneksi DP laiminlöi omaisuudenhoitovelvoitteitaan.

Väite, jonka mukaan ammattisalaisuutta on loukattu

44 Kantaja väittää, että koska asianajotoimisto C. on loukannut ammattisalaisuutta, DP:n sakoista vapauttamista koskevan hakemuksen sisältämät tiedot ja todisteet on jätettävä tutkimatta eikä komissio olisi saanut käyttää niitä.

45 Tässä yhteydessä on muistutettava, että asianajajan ja asiakkaiden välisen yhteydenpidon luottamuksellisuutta suojataan unionin oikeudessa (ks. vastaavasti tuomio 18.5.1982, AM & S Europe v. komissio, 155/79, Kok., EU:C:1982:157, 18–28 kohta).

46 Kun kyse on komission tutkintatoimenpiteistä, jotka koskevat asianajajien ja asiakkaiden välistä yhteydenpitoa, vakiintuneesta oikeuskäytännöstä ilmenee, että yhteydenpidon luottamuksellisuuden suojan vastaista on se, että komissio tutustuu yhteydenpidon sisältöön. Lisäksi mikäli komissio on tutustunut yhteydenpidon sisältöön, sen luottamuksellisuuden suojan vastaista olisi se, että komissio perustelee tällä yhteydenpidolla päätöstä, jossa määrätään sakko unionin kilpailuoikeuden rikkomisen vuoksi (ks. vastaavasti tuomio 17.9.2007, Akzo Nobel Chemicals ja Akcros Chemicals v. komissio, T-125/03 ja T-253/03, Kok., EU:T:2007:287, 86–88 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

47 Kantaja väittää, että nyt käsiteltävässä asiassa asianajajien ja asiakkaiden välisen yhteydenpidon luottamuksellisuuden suojan vastaista oli myös se, että komissio käytti DP:n sakoista vapauttamista koskevan hakemuksen sisältämiä tietoja ja todisteita. Koska asianajajien ja asiakkaiden välisen yhteydenpidon luottamuksellisuuden on mahdollistettava se, että asiakkaat voivat kääntyä asianajajiensa puoleen avoimesti ilman pelkoa siitä, että niiden välinen yhteydenpito paljastetaan myöhemmin, mistä voi aiheutua vahinkoa niille, kyseistä yhteydenpitoa on suojattava paitsi komission tutkintatoimien suhteen myös sen suhteen, että asianajaja paljastaisi yhteydenpidon ammattisalaisuutta loukaten.

48 Tältä osin on riittävää todeta riidanalaisen päätöksen 658 perustelukappaleesta ilmenevän, että kaikki tiedot ja todisteet, jotka DP esitti sakoista vapauttamista koskevassa hakemuksessaan, olivat kaikkien FFI-yhdistyksen jäsenten saatavilla. Näin ollen komission toteamusten mukaan DP:n sakoista vapauttamista koskevan hakemuksen sisältämät tiedot ja todisteet olivat FFI-yhdistyksen saatavilla riippumatta siitä, loukkasiko asianajotoimisto C. ammattisalaisuutta.

49 Kantaja ei esitä mitään väitettä, joka voisi kyseenalaistaa tämän toteamuksen. Onkin todettava, että huolimatta siitä, että yritys, joka omisti sen, oli FFI-yhdistyksen jäsen ja saattoi siis hyvin valvoa komission tämän toteamuksen paikkansapitävyyttä, kantaja ei yksilöi mitään DP:n sakoista vapauttamista koskevan hakemuksen sisältämää seikkaa, jonka asianajotoimisto C. olisi paljastanut ammattisalaisuutta loukaten, vaan ainoastaan vetoaa siihen, ettei syy sille, että DP valitsi avustajakseen sakoista vapauttamista koskevan hakemuksensa laatimisessa asianajotoimisto C:n, voinut olla mikään muu kuin toive ”hyötyä erityissuhteista”, jotka liittyvät tämän asianajotoimiston ja FFI-yhdistyksen ja sen jäsenten aiempaan suhteeseen.

50 Näin ollen ammattisalaisuuden loukkaamista koskeva väite on hylättävä ilman, että on tarpeen lausua siitä, onko asianajajien ja asiakkaiden välisen yhteydenpidon luottamuksellisuuden suojan vastaista se, että komissio käyttää asiakirjoja, jotka yritys on toimittanut sen jälkeen, kun asianajaja on paljastanut ne sille ammattisalaisuutta loukaten.

Väite, jonka mukaan kaksoisedustuksen kieltoa on rikottu ja lojaalisuutta aiempia asiakkaita kohtaan koskevaa periaatetta on loukattu

51 Kantaja väittää, että DP:n sakoista vapauttamista koskevan hakemuksen sisältämiä todisteita ei voitu ottaa huomioon sen vuoksi, että avustamalla DP:tä sakoista vapauttamista koskevan hakemuksen laatimisessa ja jättämisessä asianajotoimisto C. rikkoi kaksoisedustuksen kieltoa ja loukkasi lojaalisuusperiaatetta, jotka mainitaan eurooppalaisten asianajajaliittojen neuvoston eurooppalaisten asianajajien olennaisten periaatteiden ja ammattieettisten sääntöjen peruskirjassa.

52 Tältä osin on ensimmäiseksi todettava, ettei unionin oikeudessa ole säännöksiä, joissa säädettäisiin, ettei komissiolla ole oikeutta käyttää tietoja ja todisteita, jotka yritys on toimittanut sille sakoista vapauttamista koskevassa hakemuksessaan, kun tätä yritystä avustanut asianajaja on rikkonut kaksoisedustuksen kieltoa tai loukannut lojaalisuutta aiempia asiakkaita kohtaan koskevaa periaatetta.

53 Toiseksi kun otetaan huomioon se, että komission on kunnioitettava perusoikeuksia ja unionin oikeuden yleisiä periaatteita myös aiempien tutkinta- ja tietojenhankkimisvaiheiden aikana (ks. edellä 42 kohta), on tutkittava, saattoiko komissio perustellusti käyttää DP:n sakoista vapauttamista koskevan hakemuksen sisältämiä tietoja ja todisteita.

54 Tässä yhteydessä on aluksi todettava, ettei kantajan mainitsemien kahden eri tahon edustamisen kiellon ja lojaalisuutta aiempia asiakkaita kohtaan koskevan periaatteen tavoitteena ole ainoastaan taata asianajajien itsenäisyyttä ja lojaalisuutta vaan myös välttää se, että ne joutuisivat tilanteeseen, jossa eri asiakkaidensa intressikonfliktin vuoksi ne saattaisivat joutua loukkaamaan ammattisalaisuutta.

55 Vaikka oletettaisiin yhtäältä, että kantajan mainitsemia ammattieettisiä sääntöjä on pidettävä sellaisten yleisten periaatteiden ilmaisuna, jotka on otettava huomioon komissiossa vireillä olevan menettelyn yhteydessä, ja toisaalta, ettei asianajotoimisto C:n toiminta ollut näiden sääntöjen mukaista, on kuitenkin todettava, ettei komissio nyt käsiteltävän asian olosuhteissa tehnyt virhettä todetessaan, että sillä oli oikeus käyttää DP:n sakoista vapauttamista koskevan hakemuksen sisältämiä tietoja ja todisteita.

56 Kuten edellä 48 ja 49 kohdassa todetaan, nyt käsiteltävän asian olosuhteissa komissiolla oli oikeus katsoa, että kyseisen hakemuksen sisältämät tiedot ja todisteet olivat peräisin DP:ltä eivätkä siis olleet seurausta siitä, että asianajotoimisto C. olisi loukannut ammattisalaisuutta. Yrityksellä ei myöskään ole velvollisuutta käyttää avustajanaan tai edustajanaan asianajajaa sakoista vapauttamista koskevan hakemuksen laatimisessa ja jättämisessä. Näissä olosuhteissa ja vaikka tehdään molemmat edellä 55 kohdassa mainitut olettamat, on todettava, että komissio saattoi perustellusti käyttää DP:n sakoista vapauttamista koskevan hakemuksen sisältämiä tietoja ja todisteita. Tässä yhteydessä on myös korostettava, että siitä, että asianajotoimisto C:n asianajajat rikkoisivat kansallisia ammattieettisiä sääntöjä, voitaisiin määrätä seuraamuksia kansallisen oikeuden mukaisesti.

57 Näin ollen on hylättävä väite, joka koskee kaksoisedustuksen kiellon rikkomista ja lojaalisuusperiaatteen loukkaamista, ilman että olisi tarpeen lausua siitä, muodostavatko ne sellaisten jäsenvaltioille yhteisten yleisten periaatteiden ilmaisun, jotka on otettava huomioon komissiossa vireillä olevan menettelyn yhteydessä, ja oliko asianajotoimisto C:n toiminta näiden periaatteiden mukaista.

Väite, jonka mukaan DP laiminlöi omaisuudenhoitovelvoitteitaan

58 Kantaja väittää, ettei DP:n sakoista vapauttamista koskevaa hakemusta voitu ottaa tutkittavaksi sen vuoksi, että DP laiminlöi omaisuudenhoitovelvoitteitaan, jotka johtuvat sen FFI-yhdistyksen puheenjohtajan ja sihteerin asemasta.

59 Ensimmäiseksi siltä osin kuin kantaja tarkoitti tässä väitteessään itse DP:n päätöstä tehdä yhteistyötä komission kanssa, on muistutettava, ettei yrityksillä ole niitä valtuuksia, joita komissiolla on hallinnollista menettelyä edeltävissä tutkinta- ja tietojenhankkimisvaiheissa. Tämä pätee varsinkin vuoden 2006 yhteistyötiedonantoon, kun otetaan huomioon se, että tällä tiedonannolla komissio pyrkii kannustamaan yrityksiä paljastamaan lainvastaisten kartellien olemassaolon ja tekemään yhteistyötä sen toteuttaman tutkinnan yhteydessä ilmiantamalla kartelliin osallistuneiden yritysten käyttäytymisen.

60 Toiseksi käsiteltävä väite on hylättävä myös siltä osin kuin nyt käsiteltävä väite koskee yksinomaan DP:n päätöstä käyttää avustajanaan nimenomaan asianajotoimisto C:tä. Vaikka oletettaisiin, että valitessaan avustajakseen asianajotoimisto C:n DP olisi laiminlyönyt omaisuudenhoitovelvoitteitaan, kun otetaan huomioon nyt käsiteltävässä asiassa esillä olevat intressit, tämä ei estä sitä, että komissio käyttää sen sakoista vapauttamista koskevan hakemuksen sisältämiä tietoja ja todisteita (ks. edellä 56 kohta). Tässä yhteydessä on muistutettava myös, että jos oletetaan, ettei kantajan mainitsemia omaisuudenhoitovelvoitteita itsessään ole pidettävä SEUT 101 artiklan 2 kohdan mukaisesti kiellettyinä ja mitättöminä, kantajan mainitsemien velvoitteiden laiminlyömisestä voitaisiin joka tapauksessa määrätä seuraamus kansallisen oikeuden mukaisesti.

61 Näin ollen on hylättävä myös kolmas väite, jonka mukaan DP on laiminlyönyt omaisuudenhoitovelvoitteitaan.

62 Näin ollen ensimmäinen osa on hylättävä kokonaisuudessaan ilman, että olisi tarpeen lausua komission esittämästä oikeudenkäyntiväitteestä.

Toinen osa, jonka mukaan hyvän hallinnon periaatetta on loukattu

63 Kantaja väittää, että komissio loukkasi hyvän hallinnon periaatetta, kun se ei ottanut asianmukaisesti huomioon väitteitä, jotka kantaja oli esittänyt hallinnollisen menettelyn aikana ja joiden mukaan ammattisalaisuutta oli loukattu, kaksoisedustuksen kieltoa oli rikottu, lojaalisuusperiaatetta oli loukattu ja omaisuudenhoitovelvoitteita oli laiminlyöty.

64 Komissio kiistää nämä väitteet.

65 Aluksi on muistutettava, ettei komissio voi menettelyssä, jossa yrityksille määrätään sakko SEUT 101 artiklan rikkomisen vuoksi, ainoastaan tutkia yritysten toimittamia todisteita, vaan sen on hyvän hallintotavan mukaisesti turvauduttava omiin menetelmiinsä aiheellisten tosiseikkojen ja olosuhteiden selvittämiseksi (ks. vastaavasti tuomio 13.7.1966, Consten ja Grundig v. komissio, 56/64 ja 58/64, Kok., EU:C:1966:41, s. 501).

66 Nyt käsiteltävässä asiassa komissio otti huomioon väitteet, joiden mukaan ammattisalaisuutta on loukattu. Kuten edellä 48 ja 49 kohdassa esitetään, se tutki nimittäin sitä, mistä DP:n sakoista vapauttamista koskevan hakemuksen sisältämät tiedot ja todisteet olivat peräisin, ja totesi niiden olleen DP:n hallussa riippumatta siitä, loukkasiko asianajotoimisto C. ammattisalaisuutta. Kantaja ei esittänyt mitään väitettä, joka voisi osoittaa, että nämä komission toteamukset olisivat virheellisiä.

67 Tämän jälkeen väitteistä, jotka koskevat kaksoisedustuksen kiellon rikkomista, lojaalisuusvelvoitteen loukkaamista ja DP:n omaisuudenhoitovelvoitteiden laiminlyömistä, on riittävää muistuttaa viitaten edellä 51–61 kohtaan, että nyt käsiteltävän asian olosuhteissa tällaiset rikkomukset, vaikka ne oletettaisiin toteen näytetyiksi, eivät voineet estää komissiota käyttämästä tietoja. Näin ollen komission ei tarvinnut tutkia näitä väitteitä enempää.

68 Edellä esitettyjen huomautusten valossa on hylättävä myös ensimmäisen kanneperusteen toinen osa ja näin ollen ensimmäinen kanneperuste kokonaisuudessaan ilman, että olisi tarpeen vastata kysymykseen siitä, saattoivatko kantajan mainitsemat rikkomukset, jotka koskivat AMS:ään liittyvää kartellia, vaikuttaa riidanalaisen päätöksen laillisuuteen NES:ään liittyvän kartellin osalta.

2. *Toinen kanneperuste, jonka mukaan asetuksen N:o 141 1 artiklaa on rikottu*

69 Tämä kanneperuste koskee riidanalaisen päätöksen 644–648 perustelukappaleessa esitettyä komission toteamusta, jonka mukaan sillä oli oikeus tukeutua asetukseen N:o 1/2003 määrätäkseen kantajalle seuraamuksen Bax Global (UK):n osallistumisesta NES:ään liittyvään kartelliin. Komission mukaan tätä kartellia ei ollut vapautettu 6.2.1962 annetun neuvoston asetuksen N:o 17 ([SEUT 101] ja [SEUT 102] artiklan ensimmäinen täytäntöönpanoasetus) (EYVL 1962, 13, s. 204) soveltamisalasta asetuksen N:o 141 1 artiklassa säädetyn liikennettä koskevan poikkeuksen nojalla. Tässä yhteydessä komissio tukeutui erityisesti toteamukseen, jonka mukaan NES:ään liittyvän kartellin osapuolet sovittivat käyttäytymistään yhteen vähentääkseen useisiin hintatekijöihin liittyviä epävarmuustekijöitä huolinnan alalla ja kyseinen kartelli koski siis huolintapalveluiden hintoja eikä kuljetuspalveluiden hintoja. Vaikka huolitsijoilla oli ollut sopimussuhteita lentoyhtiöihin, nämä sopimussuhteet olivat lentokuljetuspalveluiden tarjoamisen perustana mutteivät NES:ään liittyvän kartellin kohteena olevien huolintapalveluiden tarjoamisen perustana.

70 Kantaja pitää näitä komission toteamuksia virheellisinä. Se katsoo, että asetuksen N:o 141 1 artiklan mukaisesti komissiolla ei ollut toimivaltaa tehdä päätöstä NES:ään liittyvästä kartellista.

71 Tässä yhteydessä on muistutettava, että asetusta N:o 1/2003, sellaisena kuin se on muutettuna asetuksen (ETY) N:o 3975/87 kumoamisesta ja asetuksen (ETY) N:o 3976/87 ja asetuksen (EY) N:o 1/2003 muuttamisesta yhteisön ja kolmansien maiden välisen lentoliikenteen osalta 26.2.2004 annetulla neuvoston asetuksella (EY) N:o 411/2004 (EUVL L 68, s. 1), johon komissio perusti riidanalaisen päätöksen, sovelletaan lentoliikenteeseen.

72 Ennen asetuksen N:o 1/2003 voimaantuloa eli ennen 1.5.2004 voimassa olleen lainsäädännön mukaan yhteisön ja kolmansien maiden välistä lentoliikennettä koskevat kartellit oli kuitenkin vapautettu asetuksen N:o 17 soveltamisalasta. Asetuksen N:o 141 1 artiklan mukaan asetusta N:o 17 ei sovellettu sellaisiin liikennealan kartelleihin, joiden tarkoituksena tai seurauksena oli kuljetusmaksujen ja -ehtojen vahvistaminen, kuljetuspalvelujen tarjonnan rajoittaminen tai valvonta taikka kuljetusmarkkinoiden jakaminen. On totta, että lentoliikenneyrityksiin sovellettavien kilpailusääntöjen soveltamissäännöistä 14.12.1987 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 3975/87 (EYVL L 374, s. 1), sellaisena kuin se on muutettuna 23.7.1992 annetulla asetuksella (ETY) N:o 2410/92 (EYVL L 240, s. 18), 1 artiklassa säädettiin tämän poikkeuksen poistamisesta yhteisön lentokenttien välisen lentoliikenteen osalta muttei yhteisön ja kolmansien maiden välisen lentoliikenteen osalta.

73 Kantaja väittää siis lähinnä, että koska Bax Global (UK):n osallistuminen NES:ään liittyvään kartelliin tapahtui ennen 1.5.2004, se jäi asetuksen N:o 17 soveltamisalan ulkopuolelle asetuksen N:o 141 1 artiklan nojalla. Kantajan mukaan NES:ään liittyvät huolinta- ja varastointipalvelut ovat kuljetusprosessin osa ja ovat siis kyseisessä artiklassa tarkoitettuja kuljetuspalveluita. Kantajan mukaan huolintapalvelut kokonaisuudessaan ja erityisesti NES:ään liittyvät huolintapalvelut koskevat joka tapauksessa välittömästi lentoliikennettä. Näin ollen komissiolla ei kantajan mukaan ollut oikeutta määrätä sille seuraamusta asetuksen N:o 1/2003 nojalla.

74 Aluksi on tutkittava kantajan väitteet, jotka koskevat asetuksen N:o 141 1 artiklan tulkintaa, ennen kuin tutkitaan sen väitteet, jotka koskevat komission sitä toteamusta, jonka mukaan NES:ään liittyvä kanne ei koskenut kuljetuspalveluita vaan huolintapalveluita.

Asetuksen N:o 141 1 artikla

75 Kantaja väittää, että asetuksen N:o 141 1 artiklalla on tarkoitus sulkea pois tietty liikennesektoriin kuuluva toiminnan ala eli kaikki kuljetusprosessiin kuuluvat toiminnot, koska teollisuuden sektorin käsite voi olla kyseessä olevien markkinoiden käsitettä laajempi. Arvioitaessa tämän artiklan nojalla soveltamisalan ulkopuolelle jätettyjä toimintoja on otettava huomioon yritysten taloudellisen toiminnan luonne. Tässä yhteydessä yrityksen toiminnan eri tasoja ei voida erottaa toisistaan. Bax Global (UK):n tapauksessa komission ei olisi pitänyt erottaa toisistaan yhtäältä lastaustilan hankkimista kuljetusyrityksiltä ja toisaalta tämän tilan tarjoamista lastaajille. Tämän jälkeen kantaja väittää, että asetuksen N:o 141 1 artiklaa on sovellettava liikenteeseen liittyviin palveluihin sillä perusteella, että tässä artiklassa viitataan ”kuljetusehtoihin” ja että kyseisen asetuksen johdanto-osassa viitataan sopimuksiin, päätöksiin ja yhdenmukaistettuihin menettelytapoihin, jotka koskevat välittömästi liikennepalveluiden tarjontaa.

76 Komissio kiistää nämä väitteet.

77 Tältä osin on aluksi muistutettava, että jäädäkseen asetuksen N:o 17 soveltamisalan ulkopuolelle asetuksen N:o 141 1 artiklan nojalla yrityksen käyttäytymisen tarkoituksena tai seurauksena on oltava kilpailun rajoittaminen liikenteen alalla. Kyseisen asetuksen kolmannen perustelukappaleen mukaan soveltamisalan ulkopuolelle jätetään kyseisen artiklan nojalla ainoastaan liikennepalvelujen tarjontaa välittömästi koskevat menettelytavat.

78 On lisäksi muistutettava, että oikeuskäytännöstä ilmenee, että yrityksen toiminnan, joka ei koske lentoliikennettä sellaisenaan vaan ylemmän tai alemman tuotantoportaan markkinoita, ei voida katsoa koskevan välittömästi kuljetuspalveluiden tarjontaa eikä sille ole siis myönnetty poikkeusta asetuksen N:o 141 1 artiklan nojalla (ks. vastaavasti tuomio 17.12.2003, British Airways v. komissio, T-219/99, Kok., EU:T:2003:343, 171 ja 172 kohta).

79 Edellä esitetyn perusteella kantajan ehdottamaa asetuksen N:o 141 1 artiklan tulkintaa ei ole noudatettava.

80 Asetuksen N:o 141 1 artiklan tulkinta, jonka mukaan tällä säännöksellä ei myönnetä poikkeusta ainoastaan lentokuljetuspalveluita koskeville kartelleille vaan myös kaikelle lentoliikenteen alaan sisältyvälle toiminnalle, ei nimittäin ole tämän säännöksen sanamuodon, kyseisen asetuksen kolmannen perustelukappaleen eikä edellä mainitun oikeuskäytännön, josta ilmenee, että kartellin on koskettava välittömästi lentokuljetuspalveluiden tarjontaa, mukainen.

81 Toisin kuin kantaja esittää, asetuksen N:o 141 1 artiklassa ei myönnetä poikkeusta yrityksen kaikelle toiminnalle pelkästään sen vuoksi, että osa sen toiminnasta koskee lentokuljetuspalveluita. Näin ollen on niin, että vaikka yritys hankkii kuljetuspalveluita ylemmän tuotantoportaan markkinoilla, sen alemman tuotantoportaan markkinoilla tapahtuville toiminnoille, jotka eivät koske välittömästi kuljetuspalveluita, ei ole myönnetty poikkeusta kyseisen artiklan nojalla.

82 Lisäksi on hylättävä kantajan puolustama tulkinta, jonka mukaan asetuksen N:o 141 1 artiklassa myönnetään poikkeus kaikille palveluille, joilla on välitön yhteys kuljetuspalveluihin. Kuten edellä 80 kohdassa esitetyistä huomautuksista ilmenee, tässä säännöksessä myönnetään poikkeus ainoastaan kartelleille, jotka koskevat välittömästi kuljetuspalveluita, muttei kartelleille, jotka koskevat palveluita, joilla on välitön yhteys kuljetuspalveluihin.

83 Lisäksi siltä osin kuin kantaja vetoaa esittämänsä asetuksen N:o 141 1 artiklan tulkinnan tueksi siihen, että siinä viitataan ”kuljetusehtoihin”, on riittävää todeta, että tällä muotoilulla ainoastaan selvennetään, ettei poikkeusta myönnetä pelkästään kartelleille, jotka koskevat kuljetuspalveluiden hintoja, vaan myös kartelleille, joissa vahvistetaan SEUT 101 artiklan 1 kohdan a alakohdassa tarkoitetut sopimusehdot.

Toisin kuin kantaja väittää, tästä ei kuitenkaan voida päätellä, että myös palvelut, jotka eivät ole kuljetuspalveluita mutta joilla on välitön yhteys niihin, jätettäisiin asetuksen N:o 17 soveltamisalan ulkopuolelle.

NES:ään liittyvän kartellin kattamat palvelut

84 Kantaja riitauttaa myös komission näkemyksen, jonka mukaan NES:ään liittyvä kartelli kattoi huolintapalvelut palvelukokonaisuuksina.

85 Tältä osin komissio totesi erityisesti riidanalaisen päätöksen 3–6, 64–66, 614, 867–872 ja 877–879 perustelukappaleessa, että taloudellisesta näkökulmasta huolitsijat jalostivat kuljetuspalvelut ja muut tuotannontekijät huolintapalveluiksi, jotka vastasivat niiden asiakkaiden nimenomaista kysyntää. Tätä kysyntää ei tyydytetä yksittäisillä palveluilla, joista huolintapalvelut muodostuvat. Huolitsijat tarjoavat asiakkailleen palvelukokonaisuuden, jonka avulla ne voivat lähettää kauppatavarat vaivattomasti ilman, että niiden tarvitsisi huolehtia kuljetuksen järjestämisen yksityiskohdista. Nämä palvelut käsittävät lentokuljetuspalvelut mutta saattavat käsittää myös varastointi-, rahdin käsittely-, logistiikka- tai maakuljetuspalveluita sekä tulli- ja veromuodollisuuksien täyttämistä. Jos lastaajien pitäisi hankkia itse tarvittavat yksittäiset palvelut sen takaamiseksi, että kauppatavarat saapuvat oikeaan määränpäähän, yhtäältä niiden pitäisi sovittaa yhteen eri toiminnot omalla riskillään ja toisaalta ne eivät voisi hyötyä mittakaavaeduista, joita huolitsijat voisivat odottaa eri asiakkaidensa kauppatavaroiden yhdistämisestä. Komission mukaan huolitsijat sen sijaan rahoittavat etukäteen tai ostavat kolmansilta tukkukaupalla etukäteen palveluita, jotka ovat tarpeen huolintapalveluiden tarjoamiseksi, ja kykenevät yhdistämällä omien asiakkaidensa kauppatavaroita painoltaan ja ulottuvuuksiltaan optimaalisiin kuormiin hyödyntämään mittakaavaetuja ja käyttämään tätä kapasiteettia tehokkaammin kuin jokin niiden asiakkaista, jos tämä olisi yrittänyt ostaa lentokuljetuspalveluita tai liitännäisiä palveluita suoraan lentoliikenne-, maapalvelu- tai varastointiyhtiöltä. Huolintapalveluilla on siis huolitsijoiden asiakkaille suurempi arvo kuin niiden osatekijöillä erikseen tarkasteltuina.

86 Komissio totesi lisäksi riidanalaisen päätöksen 129, 130, 572, 645, 868, 869 ja 872 perustelukappaleessa, että vaikka huolitsijat sopivat NES:ään liittyvässä kartellissa ainoastaan NES-lisämaksusta, tämä kartelli koski huolintapalveluita. Tässä yhteydessä komissio tukeutui ensinnäkin toteamukseen, jonka mukaan NES-lisä oli osa kokonaishintaa, joka asiakkaiden piti maksaa huolintapalveluiden tarjoamisesta. Se totesi toiseksi, etteivät NES:ään liittyvään kartelliin osallistuneet huolitsijat olleet pelkkiä NES-varastointipalveluiden tarjoajia, ne eivät pitäneet kolmansia tahoja, jotka eivät olleet huolitsijoita ja jotka tarjosivat yksilöllisiä NES-varastointipalveluita, tosiasiallisina tai mahdollisina kilpailijoina eivätkä pyrkineet saamaan tällaisia tarjoajia osallistumaan NES:ään liittyvään kartelliin. Kolmanneksi komissio katsoi, että sen hallussa olevista todisteista ilmeni, että huolitsijan päätös olla vyöryttämättä riskitekijöitä ja kustannuksia asiakkailleen lisän muodossa saattoi antaa sille kilpailuedun palvelukokonaisuuksina tarkasteltujen huolintapalveluiden markkinoilla. Koska pienet marginaalit ovat tyypillisiä huolintapalveluiden markkinoille, pieni hinnannousu tai lisän periminen tai perimättömyys saattaa olla ratkaisevaa sen kannalta, menettävätkö huolitsijat asiakkaitaan vai eivät, säilyttävätkö ne asiakaspohjansa vai eivät tai saavatko ne uusia kaupallisia mahdollisuuksia kilpailijoidensa kustannuksella vai eivät.

87 Kantaja arvioi näiden toteamusten olevan virheellisiä.

88 Ensimmäiseksi kantaja väittää, ettei komissio ottanut huomioon sitä, että kuljetuspalvelut sisältyivät huolintapalveluihin ja että huolitsijoiden asiakkaiden näkökulmasta kuljetuspalvelut olivat erittäin tärkeitä, koska kuljetuksen järjestäminen ei sellaisenaan – ilman itse kuljetusta – tyydytä niiden tarpeita. Rahtihuolitsijoiden sopimusvelvoite asiakkaisiinsa nähden menee kantajan mukaan pelkkää kauppatavaroiden lähtöpaikasta määränpäähän suuntautuvan kuljetuksen järjestämistä pidemmälle. Niiden näkökulmasta katsoen kyseessä oleva tuote tai palvelu on kantajan mukaan lastaustila riippumatta siitä, tarjoaako sen kuljetusyhtiö vai huolitsija.

89 Komissio kiistää nämä väitteet.

90 Tämä väite on hylättävä.

91 Tältä osin on korostettava, ettei komissio riidanalaisessa päätöksessä kyseenalaistanut sitä, että huolitsijoiden asiakkaiden näkökulmasta kuljetuspalvelut muodostivat huolintapalveluiden olennaisen osan. Komissio ainoastaan totesi, että vaikka huolintapalvelut käsittivät kuljetuspalvelut, ne on erotettava toisistaan. Siltä osin kuin kantaja väittää, että huolitsijoiden asiakkaiden näkökulmasta huolitsijoiden tarjoamat palvelut ovat lastaustiloja, on lisäksi todettava, että kyse on pelkästä väittämästä eikä kantaja esitä mitään perustelua osoittaakseen, että edellä 85 kohdassa esitetyt komission toteamukset, joiden mukaan huolintapalvelut ja kuljetuspalvelut on erotettava toisistaan, olisivat virheellisiä.

92 Toiseksi kantaja väittää yhtäältä, ettei komissio ottanut riittävästi huomioon sitä, että kantaja vuokrasi usein kokonaisia lentokoneita, minkä ansiosta se saattoi määrätä kuljetuspalveluiden päämäärän ja aikataulun, ja että se kantoi käytettävissä olevan lastauskapasiteetin käyttämiseen liittyvän taloudellisen riskin. Toisaalta huolitsijat suorittavat usein itse kuljetuspalvelut joko osittain tai kokonaan. Vaikka kuljetuksen nimikkeenä oli ”Lentorahti”, lyhyillä etäisyyksillä se suoritti usein itse tällaiset kuljetukset maanteitse käytössään olevien raskaiden ajoneuvojen avulla.

93 Komissio kiistää nämä väitteet.

94 Myös tämä väite on hylättävä.

95 Tältä osin on todettava, että kantajan mainitseman seikan, jonka mukaan se vuokraa kokonaisia lentokoneita ja kantaa käytettävissä olevan lastauskapasiteetin käyttämiseen liittyvän taloudellisen riskin, perusteella ei voida katsoa, että kaikki sen toiminta koskisi kuljetuspalveluita. On totta, että siltä osin kuin huolitsijat hankkivat lentokuljetuspalveluita kuljetusyhtiöiltä, niiden toiminta koskee lentoliikenteen markkinoita. Kuten edellä 81 kohdassa todetaan, poikkeuksen myöntämiseksi asetuksen N:o 141 1 artiklan nojalla kantajan koko toiminnalle ei kuitenkaan ole riittävää, että se ostaa palveluita lentokuljetuspalveluiden markkinoilla. Edellä 85 ja 86 kohdassa esitettyjen komission toteamusten mukaan NES:ään liittyvä kartelli ei koskenut kuljetuspalveluiden markkinoita vaan huolintapalveluiden markkinoita, joilla huolitsijat tarjoavat asiakkailleen huolintapalveluita ja joka sijaitsee kuljetuspalveluiden markkinoita seuraavalla tuotantoportaalla. Kantaja ei missään tapauksessa kyseenalaista riidanalaisen päätöksen 6 perustelukappaleessa esitettyä komission toteamusta, jonka mukaan suurin osa huolitsijoista ei toteuta lentokuljetuksia itse.

96 On lisäksi todettava, ettei se, että huolintapalveluiden tarjoamisen yhteydessä kantaja suorittaa itse tiettyjä kuljetuspalveluita tai ne kaikki maanteitse, muuta mitenkään sitä, etteivät NES:ään liittyvän kartellin kattamat palvelut olleet kuljetuspalveluita vaan palvelukokonaisuuksina tarkasteltuja huolintapalveluita.

97 Kolmanneksi kantaja toteaa, että lentoyhtiöt neuvottelevat lentokuljetussopimuksia suoraan tärkeiden asiakkaiden kanssa ja että kuljetusyhtiöt voivat itse vuokrata lentokoneita palveluntarjoajilta. Näin ollen huolitsijat kilpailevat tosiasiallisesti suoraan lentoyhtiöiden kanssa.

98 Komissio kiistää nämä väitteet.

99 Tältä osin on todettava, että näillä väitteillä ei voida kyseenalaistaa komission toteamusta, jonka mukaan huolintapalvelut on erotettava kuljetuspalveluista, koska palvelukokonaisuuksina ne vastaavat asiakkaiden nimenomaiseen kysyntään, eikä huolintapalveluita voida näiden asiakkaiden näkökulmasta taloudellisesti korvata erillisillä palveluilla, joista ne koostuvat. Se, että tietyt kuljetusyhtiöiden merkittävät asiakkaat neuvottelevat lentokuljetussopimuksia suoraan kuljetusyhtiöiden kanssa, ei

nimittäin voi osoittaa, että suurimmalla osalla huolitsijoiden asiakkaita huolintapalveluita ei voida edellä 85 kohdassa esitetyillä perusteilla taloudellisesti korvata yksittäisillä palveluilla, joista huolintapalvelut muodostuvat.

100 Kantaja ei myöskään esitä, miten se, että kuljetusyhtiöt vuokraavat lentokoneita käyttääkseen niitä lentokuljetuspalveluiden tarjoamiseen, voisi kyseenalaistaa komission toteamuksen, jonka mukaan NES:ään liittyvän kartellin kattamat palvelut olivat huolintapalveluita, jotka on erotettava kuljetuspalveluista.

101 Tämä väite on näin ollen hylättävä.

102 Neljänneksi kantaja toteaa, ettei komissio ottanut huomioon sitä, ettei kauppatavaroita voida kuljettaa ilman NES-ilmoitusta. Kantajan mukaan komissio sovelsi virheellistä kriteeriä määrittääkseen, oliko huolintapalveluilla (kokonaisuudessaan tai ainoastaan NES:ään liittyvillä palveluilla) välitön yhteys lentoliikenteeseen. Koska NES-ilmoitus on kuljetustoiminnan ennakkoedellytys, NES-asiakirjojen toimittamatta jättäminen vaarantaa kantajan mukaan Yhdistyneestä kuningaskunnasta lähtevän lentoliikenteen. Kantajan mukaan myös huolintapalveluilla kokonaisuudessaan on välitön yhteys lentoliikenteeseen.

103 Komissio kiistää nämä väitteet.

104 Tältä osin on todettava, että riidanalaisen päätöksen 647 perustelukappaleessa komissio myönsi, että NES-menettelyn noudattaminen muodosti laillisen edellytyksen Yhdistyneestä kuningaskunnasta lähtevälle liikenteelle ja että tämän menettelyn noudattamatta jättäminen voi kyseenalaistaa kauppatavaroiden lentokuljetuksen. Komissio otti näin ollen huomioon NES-varastointipalveluiden merkityksen kuljetuspalveluiden kannalta.

105 On lisäksi todettava, että kantajan esittämillä väitteillä, jotka koskevat NES-menettelyn ja kuljetuspalveluiden välistä yhteyttä sekä kuljetuspalveluiden ja huolintapalveluiden välistä yhteyttä, ei voida kyseenalaistaa komission toteamusten paikkansapitävyyttä. NES:ään liittyvä kartelli koski nimittäin huolintapalveluita, ja asetuksen N:o 141 1 artiklassa myönnetään poikkeus yksinomaan kartelleille, jotka koskevat välittömästi kuljetuspalveluita (ks. edellä 82 kohta), muttei kartelleille, joilla on yhteys kuljetuspalveluihin. Näin ollen NES-menettelyn ja Yhdistyneestä kuningaskunnasta lähtevien lentokuljetuspalveluiden välisillä yhteyksillä sekä kuljetuspalveluiden ja huolintapalveluiden välisillä yhteyksillä ei voida kyseenalaistaa komission toteamusta, jonka mukaan NES:ään liittyvälle kartellille ei ollut myönnetty poikkeusta.

106 Tämä väite on näin ollen hylättävä ilman, että olisi tarpeen tutkia, ovatko riidanalaisen päätöksen 647 perustelukappaleessa esitetyt komission lisätoteamukset, joiden mukaan yhtäältä huolintapalveluiden puuttuminen tai NES-menettelyn noudattamatta jättäminen ei vaaranna lentokuljetuspalveluita sellaisinaan ja toisaalta NES-menettelyyn liittyvää palvelua voivat tarjota muut palveluntarjoajat kuin lentoyhtiöt tai huolitsijat, merkityksellisiä.

107 Viidenneksi kantaja vetoaa siihen, että kansainvälisen ilmakuljetusliiton (IATA) sääntöjä sovelletaan paitsi kuljetusyhtiöiden ja huolitsijoiden välisiin suhteisiin, myös huolitsijoiden ja niiden asiakkaiden välisiin suhteisiin.

108 Komissio kiistää nämä väitteet.

109 Tältä osin on riittävää todeta, että IATA:n sääntöjen soveltamisala ei voi kyseenalaistaa komission toteamusta, jonka mukaan huolintapalveluille palvelukokonaisuuksina oli erityinen kysyntä ja huolintapalveluita palvelukokonaisuuksina ei edellä 85 kohdassa esitetyistä syistä voida taloudellisesta näkökulmasta korvata yksittäisillä palveluilla, joista ne muodostuvat.

110 Näin ollen millään kantajan esittämistä perusteluista ei voida osoittaa, että komissio olisi tulkinnut tai soveltanut virheellisesti asetuksen N:o 141 1 artiklaa.

111 Toinen kanneperuste on näin ollen hylättävä kokonaisuudessaan.

3. *Kolmas kanneperuste, jonka mukaan kartelli ei vaikuttanut tuntuvasti jäsenvaltioiden väliseen kauppaan*

112 Tämä kanneperuste koskee riidanalaisen päätöksen 5.2.1.3 kohdassa esitettyjä komission toteamuksia, joiden mukaan NES:ään liittyvä kartelli saattoi vaikuttaa tuntuvasti jäsenvaltioiden välisiin kauppavirtoihin.

113 Kantaja arvioi, etteivät nämä toteamukset ole SEUT 101 artiklan 1 kohdan ja asetuksen N:o 1/2003 4 ja 7 artiklan mukaisia eikä komissio noudattanut hyvän hallinnon periaatetta eikä vuoden 2004 suuntaviivoja.

114 Kantajan tämän kanneperusteen yhteydessä esittämät väitteet voidaan jakaa kahteen osaan. Ensimmäiseksi kantaja väittää, että toisin kuin komissio totesi, NES:ään liittyvä kartelli ei koskenut huolintapalveluita, vaan yksinomaan NES-varastointipalveluita. Toiseksi kantaja väittää, että komission toteamus, jonka mukaan kyseinen kartelli saattoi vaikuttaa tuntuvasti jäsenvaltioiden väliseen kauppaan, oli virheellinen, koska tämän kartellin vaikutukset rajoittuivat Yhdistyneeseen kuningaskuntaan tai jopa kyseisen jäsenvaltion tiettyihin osiin.

Ensimmäinen osa, joka koskee NES:ään liittyvän kartellin kattamia palveluita

115 Kantaja kyseenalaistaa riidanalaisen päätöksen 614 perustelukappaleessa esitetyn komission toteamuksen, jonka mukaan NES:ään liittyvä kartelli koski huolintapalveluita. Se arvioi, että tämä toteamus on virheellinen. NES:ään liittyvä kartelli koski kantajan mukaan yksinomaan NES-varastointipalveluita. Huolitsijat sopivat yhdessä yksinomaan NES-lisien määristä, eikä NES-varastointipalveluiden tarjoaminen riipu mitenkään huolinnan asiayhteydestä. Kantajan mukaan kyse on erillisestä toiminnasta, joka koskee Yhdistyneen kuningaskunnan erityissääntelyä ja näin ollen kilpailuoikeuden kannalta erillisiä palvelumarkkinoita.

116 Ensimmäiseksi kantaja väittää, ettei komissio esittänyt riittävästi todisteita osoittaakseen, että NES:ään liittyvä kartelli vaikutti huolintapalveluihin kokonaisuudessaan. Komissio ainoastaan totesi, että NES-lisä sisältyi asiakkaiden huolintapalveluiden tarjoamisesta maksamaan kokonaishintaan. Kantajan mukaan oli kuitenkin olemassa itsenäisiä kolmansia tahoja, jotka eivät olleet huolitsijoita ja jotka tarjosivat NES-varastointipalveluita. Toisin kuin komissio totesi, sillä, ettei näitä kolmansia ole mainittu huolitsijoiden välisissä keskusteluissa, ei ole kantajan mukaan merkitystä.

117 Komissio riitauttaa nämä argumentit.

118 Tämä väite on hylättävä.

119 Tältä osin on todettava, että toisin kuin kantaja väittää, komissio ei todennut ainoastaan, että NES-lisä sisältyi asiakkaiden huolintapalveluiden tarjoamisesta maksamaan kokonaishintaan.

120 Yhtäältä edellä 85 kohdassa on nimittäin jo esitetty komission näkemykset, joihin se perusti toteamuksensa, jonka mukaan huolintapalvelut palvelukokonaisuuksina muodostivat markkinat, jotka oli erotettava niiden yksittäisten palveluiden markkinoista, joista huolintapalvelut palvelukokonaisuuksina muodostuivat.

121 Toisaalta – kuten edellä 86 kohdassa on jo esitetty – komission toteamus, jonka mukaan NES:ään liittyvä kartelli koski huolintapalveluita, ei perustunut yksinomaan näkemykseen, jonka mukaan NES-lisä oli osa kokonaishintaa, joka asiakkaiden piti maksaa huolintapalveluiden tarjoamisesta. Kuten komissio totesi, ensinnäkin kaikki NES:ään liittyvään kartelliin osallistuneet yritykset olivat huolitsijoita eikä yksikään niistä ollut pelkkä NES-varastointipalveluiden tarjoaja, toiseksi nämä yritykset eivät pitäneet tällaisia palveluntarjoajia todellisina tai mahdollisina kilpailijoina, kolmanneksi ne eivät pyrkineet saamaan niitä osallistumaan NES:ään liittyvään kartelliin ja neljänneksi huolitsijan päätös olla vyöryttämättä riskitekijöitä ja kustannuksia asiakkailleen lisän muodossa saattoi antaa sille kilpailuedun huolintapalveluiden markkinoilla.

122 Näin ollen NES:ään liittyvän kartellin tarkoituksena ei ollut rajoittaa kilpailua, joka koskee yksittäisiä NES-varastointipalveluita, vaan kilpailua, joka koskee huolintapalveluita palvelukokonaisuuksina.

123 Lisäksi on todettava olevan totta, että sen, että kolmannet tahot, jotka eivät ole huolitsijoita, tarjoavat NES-varastointipalveluita, ja sen kantajan väittämän seikan, että 40 prosenttia tai jopa 50 prosenttia tulli-ilmoituksista Euroopasta tekevät suoraan lastaaja tai tulliasioitsijat – jos tämän oletetaan pitävän paikkansa – avulla voidaan osoittaa, että yksittäisille NES-varastointipalveluille oli kysyntää. Niiden avulla ei kuitenkaan voida osoittaa, että kyseessä oleva kartelli koski näitä yksittäisiä palveluita.

124 Toiseksi kantaja väittää, että riidanalaisen päätöksen perustelut ovat ristiriitaiset. Yhtäältä riidanalaisen päätöksen 441 perustelukappaleessa rikkomisen kuvauksen yhteydessä komissio yksinomaan viittasi NES-lisään välittömästi liittyvään käyttäytymiseen eikä esittänyt mitään todistetta, joka osoittaisi NES:ään liittyvän kartellin koskeneen muita seikkoja, kuten esimerkiksi kuljetuksen hintoja tai muita liitännäisiä palveluita. Toisaalta riidanalaisen päätöksen 872 perustelukappaleessa komissio väitti, ettei NES:ään liittyvä kartelli koske NES-varastointipalveluiden markkinoita vaan huolintapalveluita.

125 Komissio riitauttaa nämä argumentit.

126 Tämä väite on hylättävä.

127 Toisin kuin kantaja väittää, nämä komission toteamukset eivät ole ristiriitaisia. Edellä 85 ja 86 kohdassa tiivistetysti esitettyjen komission toteamusten mukaan on nimittäin niin, että vaikka NES:ään liittyvä kartelli koski ainoastaan NES-lisää, sen tarkoituksena oli huolitsijoiden välisen kilpailun rajoittaminen huolintapalveluiden osalta.

128 Kolmanneksi kantaja vetoaa siihen, että syy siihen, että huolitsijat merkitsevät laskuihinsa huolintapalveluihin nähden liitännäiset palvelut, kuten NES-varastointipalvelut, on puhtaasti hallinnollinen, minkä komissio itsekin myönsi. Tämän ansiosta näistä palveluista on mahdollista laskuttaa kokonaislaskun puitteissa.

129 Komissio riitauttaa nämä argumentit.

130 Myös tämä väite on hylättävä.

131 Tältä osin on muistutettava, ettei se seikka, että huolitsijat ovat laskuttaneet NES-varastointipalvelut asiakkailtaan, kyseenalaista mitenkään komission toteamusta, jonka mukaan huolintapalveluille palvelukokonaisuuksina on olemassa erityinen kysyntä, koska niiden avulla on mahdollista säästää aikaa ja rahaa. Päinvastoin kantajan väite, jonka mukaan tämän avulla niiden asiakkaille voidaan lähettää kokonaislasku, vahvistaa nämä toteamukset.

132 On lisäksi todettava, että toisin kuin kantaja väittää, riidanalaisen päätöksen 868 perustelukappaleessa komissio ei todennut sen, että huolitsijat laskuttivat NES-varastointipalvelut asiakkailtaan, olevan luonteeltaan puhtaasti hallinnollista ja merkityksetöntä. Komissio totesi siinä yksinomaan, että se

seikka, että huolitsijat mainitsivat laskuissaan NES-lisän erikseen sen sijaan, että se olisi sisällytetty huolintapalveluiden lopulliseen hintaan, oli puhtaasti muodollinen seikka, jolla ei ole taloudellista tai oikeudellista merkitystä.

133 Neljänneksi kantaja väittää riidanalaisen päätöksen 1 artiklan 1 kohdasta ilmenevän, että NES:ään liittyvä kartelli koski NES-varastointipalveluiden tarjoamista.

134 Komissio riitauttaa nämä väitteet.

135 Tältä osin on riittävää todeta, että tämän kohdan sanamuodosta ilmenee selvästi, että NES:ään liittyvä kartelli koski ”lentorahdin huolintapalvelujen alaa”.

136 Millään kantajan esittämistä väitteistä ei siis voida osoittaa, että komission toteamus, jonka mukaan NES:ään liittyvän kartellin tarkoituksena oli rajoittaa kilpailua huolintapalveluiden osalta, olisi virheellinen.

137 Kanneperusteen tämä osa on näin ollen hylättävä.

Kanneperusteen toinen osa, joka koskee vaikutusta jäsenvaltioiden väliseen kauppaan

138 Kantaja kyseenalaistaa myös komission toteamuksen, jonka mukaan NES:ään liittyvä kartelli saattoi vaikuttaa tuntuvasti jäsenvaltioiden välisiin kauppavirtoihin.

139 Komissio totesi riidanalaisen päätöksen 5.2.1.3 kohdassa sekä 590–599 ja 602–615 perustelukappaleessa, että NES:ään liittyvä kartelli saattoi vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan yhtäältä suoraan huolintapalveluiden tarjoamisen osalta ja toisaalta välillisesti huolinnan kohteena olevien tavaroiden osalta.

140 Kantaja arvioi, että nämä toteamukset ovat virheellisiä. Vaikutukset, joita NES:ään liittyvällä kartellilla saattoi olla huolintapalveluihin, tai vaikutukset, joita sillä saattoi olla tavaroiden kuljetukseen, eivät kummatkaan voineet vaikuttaa tuntuvasti jäsenvaltioiden väliseen kauppaan. Kantajan mukaan komissio tukeutui yleisiin väitteisiin, ei esittänyt tarpeeksi todisteita, ei noudattanut vuoden 2004 suuntaviivoja eikä suorittanut asianmukaista tutkintaa.

141 Tältä osin on muistutettava aluksi, että SEUT 101 artiklan 1 kohta ja ETA-sopimuksen 53 artikla koskevat vain sopimuksia, jotka ovat omiaan vaikuttamaan jäsenvaltioiden väliseen kauppaan. Kuten oikeuskäytännöstä ilmenee, jotta sopimus on omiaan vaikuttamaan jäsenvaltioiden väliseen kauppaan, on oltava nähtävissä riittävällä todennäköisyydellä ja kaikkien asiaan vaikuttavien objektiivisten oikeudellisten ja tosiasiallisten seikkojen perusteella, että sillä voi tosiasiallisesti tai mahdollisesti olla välillistä tai välitöntä vaikutusta jäsenvaltioiden väliseen kauppaan (tuomio 13.7.2006, Manfredi ym., C-295/04–C-298/04, Kok., EU:C:2006:461, 42 kohta).

142 On myös muistutettava, ettei sopimus kuulu SEUT 101 artiklan kiellon soveltamisalaan, jos se vaikuttaa markkinoihin vain vähäisesti (ks. tuomio 21.1.1999, Bagnasco ym., C-215/96 ja C-216/96, Kok., EU:C:1999:12, 34 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

143 Huolintapalveluiden rajat ylittävä luonne ei ole sama kuin kysymys jäsenvaltioiden väliseen kauppaan kohdistuvan vaikutuksen tuntuvuudesta. Jos kaikki rajat ylittävät liiketoimet olisivat automaattisesti omiaan vaikuttamaan tuntuvasti jäsenvaltioiden väliseen kauppaan, tuntuvuuden käsite, joka on kuitenkin oikeuskäytännössä vahvistettu SEUT 101 artiklan 1 kohdan soveltamisedellytys, menettäisi täysin merkityksensä (tuomio 16.6.2011, Ziegler v. komissio, T-199/08, Kok., EU:T:2011:285, 52 ja 53 kohta).

144 Kun otetaan huomioon se, että SEUT 101 artiklassa tarkoitettu kaupan käsite ei rajoitu perinteiseen tavaroiden rajat ylittävään vaihdantaan, vaan sisältää myös palveluiden vaihdannan, on tutkittava kantajan väitteet, joissa kyseenalaistetaan komission ne toteamukset, jotka perustuvat NES:ään liittyvän kartellin huolintapalveluiden kauppaan kohdistuviin vaikutuksiin, minkä jälkeen tutkitaan väitteet, joissa kyseenalaistetaan komission ne toteamukset, jotka perustuvat kyseisen kartellin tavaroiden kauppavirtoihin kohdistuviin vaikutuksiin. Tämän jälkeen on tutkittava väitettä, jonka mukaan hyvän hallinnon periaatetta on loukattu ja vuoden 2004 suuntaviivojen 77 kohtaa ei ole noudatettu.

Vaikutus huolintapalveluiden kauppaan

145 Kantaja riitauttaa komission toteamuksen, jonka mukaan NES:ään liittyvä kartelli saattoi vaikuttaa tuntuvasti huolintapalveluiden markkinoihin.

146 Riidanalaisen päätöksen 598, 607, 608, 610, 613 ja 614 perustelukappaleessa komissio totesi, että huolimatta siitä, että NES:ään liittyvä kartelli koski vain yhden jäsenvaltion lainsäädäntöä, se saattoi vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan erityisesti huolintapalveluiden osalta. Yhtäältä NES:ään liittyvän kartellin kohteena oleville huolintapalveluille on kysyntää paitsi Yhdistyneeseen kuningaskuntaan sijoittuneiden asiakkaiden, myös Yhdistyneen kuningaskunnan ulkopuolelle muihin ETA-maihin sijoittuneiden asiakkaiden tai niiden paikallistoimistojen keskuudessa. Toisaalta huolintapalveluiden alalle on ominaista merkittävä jäsenvaltioiden välinen kauppa sekä unionin maiden välillä että Euroopan vapaakauppaliittoon (EFTA) kuuluvien maiden välillä. Huolitsijat ovat komission mukaan kilpailutilanteessa kaikissa tai lähes kaikissa ETA:han kuuluvissa maissa ja niiden asiakkaat ovat sijoittautuneet ETA:han. Komission mukaan on ilmeistä, että maailmanlaajuisten yritysten käyttäytyminen Englannin markkinoilla saattoi vaikuttaa sisämarkkinoiden kilpailurakenteeseen, sillä niiden marginaalien muuttuminen Yhdistyneessä kuningaskunnassa saattoi vaikuttaa niiden kaupallisiin käytäntöihin muissa jäsenvaltioissa. Komissio totesi lisäksi, että NES:ään liittyvän kartellin huolintapalveluihin kohdistuvat vaikutukset olivat tuntuvia, koska vuoden 2004 suuntaviivojen 53 kohdassa mainitun olettaman edellytykset täyttyivät. Ensinnäkin NES:ään liittyvä kartelli oli jo luonteeltaan kartelli, joka oli omiaan vaikuttamaan jäsenvaltioiden väliseen kauppaan tässä kohdassa tarkoitetulla tavalla. Toiseksi osapuolten NES:ään liittyvän kartellin kohteena olevista palveluista saama liikevaihto oli yli 40 miljoonaa euroa ja niiden markkinaosuus oli suurempi kuin 5 prosentin vähimmäisosuus.

147 Kantaja arvioi, että nämä toteamukset ovat virheellisiä. Komission toteamukset olivat puhtaasti spekulatiivisia. Toisin kuin komissio katsoi, NES:ään liittyvä kartelli ei kantajan mukaan vaikuttanut kauppaan useissa jäsenvaltioissa eikä sen pääasiallisena tarkoituksena ollut säännellä kilpailua ETA:ssa. NES-lisän vaikutukset rajoittuivat Yhdistyneeseen kuningaskuntaan tai jopa yksinomaan sen tiettyihin osiin.

148 Tarkemmin ottaen kantaja riitauttaa ensinnäkin komission toteamukset, jotka perustuvat huolitsijoiden asiakkaisiin kohdistuviin vaikutuksiin ja huolitsijoiden käyttäytymiseen muissa jäsenvaltioissa, ja toiseksi sen toteamukset, jotka koskevat kauppaan kohdistuvan vaikutuksen tuntuvuutta.

– Huolitsijoiden asiakkaisiin kohdistuvat vaikutukset ja huolitsijoiden käyttäytyminen muissa jäsenvaltioissa

149 Ensimmäiseksi kantaja väittää, että riidanalaisen päätöksen 610 perustelukappaleessa esitetty komission toteamus, jonka mukaan huolitsijoiden marginaalien muuttuminen Yhdistyneessä kuningaskunnassa saattoi vaikuttaa niiden kaupallisiin käytäntöihin muissa jäsenvaltioissa, on puhtaasti spekulatiivinen. Kantajan mukaan komissio ei esittänyt mitään todistetta osoittaakseen, että NES-lisällä, jota käytännössä sovellettiin ainoastaan Yhdistyneen kuningaskunnan kauppatavaroihin, saattoi olla

jonkinlainen vaikutus muissa jäsenvaltioissa toimivien yritysten toimintaan, varsinkin jos otetaan huomioon sen vähäinen kaupallinen merkitys. Nyt käsiteltävän asian olosuhteissa sillä, että sopimukseen osallistuneet yritykset olivat erimaalaisten ryhmien jäseniä, ei ole merkitystä.

150 Komissio riitauttaa nämä väitteet.

151 Tässä yhteydessä on muistutettava, että SEUT 101 artiklan 1 kohta koskee sopimuksia, jotka ovat omiaan vaikuttamaan jäsenvaltioiden väliseen kauppaan. Näin ollen komission ei tarvitse osoittaa sopimuksen tosiasiallisia vaikutuksia, vaan sen on riittävää näyttää toteen, että nämä sopimukset ovat sellaisia, että niillä voi olla tällaisia vaikutuksia. Se voi siis ainoastaan osoittaa, että on riittävän todennäköistä, että sopimus on voinut tosiasiallisesti tai mahdollisesti vaikuttaa jäsenvaltioiden välisiin kauppavirtoihin suoraan tai välillisesti (tuomio 17.7.1997, Ferriere Nord v. komissio, C-219/95 P, Kok., EU:C:1997:375, 20 kohta).

152 Komissio ei ole tehnyt virhettä, kun se on katsonut, että nyt käsiteltävän asian olosuhteissa oli riittävän todennäköistä, että NES:ään liittyvä kartelli on voinut vaikuttaa huolitsijoiden käyttäytymiseen muissa jäsenvaltioissa kuin Yhdistyneessä kuningaskunnassa.

153 Tässä yhteydessä on nimittäin ensinnäkin muistutettava, että toisin kuin kantaja väittää, NES:ään liittyvä kartelli koski huolintapalveluita (ks. edellä 115–136 kohta).

154 Toiseksi on todettava, että riidanalaisen päätöksen sisältämien komission toteamusten, joita kantaja ei ole riitauttanut, mukaan NES:ään liittyvään kartelliin osallistuneet huolitsijat tarjoavat huolintapalveluitaan myös muissa jäsenvaltioissa kuin Yhdistyneessä kuningaskunnassa ja kilpailevat keskenään näissä jäsenvaltioissa näiden huolintapalveluiden osalta.

155 Kolmanneksi nyt käsiteltävän asian olosuhteissa ei voida sulkea pois sitä, että jos NES:ään liittyvää kartellia ei olisi ollut, huolitsijoiden välinen kilpailu NES:ästä johtuvien kustannusten osalta olisi saattanut vaikuttaa huolitsijoiden marginaaliin Yhdistyneessä kuningaskunnassa ja johtaa markkinaosuuksien saavuttamiseen ja menettämiseen tässä maassa. On totta, että tässä yhteydessä kantaja väittää, että NES-lisällä oli vain vähäinen kaupallinen merkitys. Tällä väitteellä ei kuitenkaan voida kyseenalaistaa komission toteamusta, jonka mukaan NES-lisän kaupallista merkitystä ei voitu pitää merkityksettömänä, kun otetaan huomioon se, että pienet marginaalit ovat tyypillisiä huolintapalveluiden markkinoille. Tätä komission toteamusta tukevat nimittäin yhtäältä sen riidanalaisen päätöksen 907 perustelukappaleessa esittämä toteamus, jonka mukaan huolitsijoiden asiakkaat ovat vastustaneet NES-lisän maksamista, ja toisaalta riidanalaisen päätöksen 869 perustelukappaleessa mainitut todisteet, joista ilmenevät tiettyjen NES:ään liittyvään kartelliin osallistuneiden huolitsijoiden pelot siitä, että NES:ästä johtuvia kustannuksia koskeva kilpailu saattoi muuttaa marginaaleja ja aiheuttaa markkinaosuuksien saavuttamisen tai menettämisen. On todettava, ettei kantaja esitä mitään perustetta, joka voisi kyseenalaistaa nämä toteamukset.

156 Neljänneksi näiden seikkojen valossa vaikuttaa riittävän todennäköiseltä, että NES:ään liittyvä kartelli oli omiaan vaikuttamaan huolitsijoiden käyttäytymiseen muissa jäsenvaltioissa, joissa ne myös kilpailivat keskenään, ja muuttamaan kilpailurakennetta unionissa tältä osin.

157 Näin ollen on todettava, ettei yhdelläkään kantajan esittämistä väitteistä voida kyseenalaistaa komission toteamusta, joka perustuu NES:ään liittyvän kartellin vaikutuksiin, jotka kohdistuvat huolitsijoiden käyttäytymiseen muissa jäsenvaltioissa kuin Yhdistyneessä kuningaskunnassa.

158 Toiseksi kantaja väittää, että komission riidanalaisen päätöksen 607 perustelukappaleessa esittämä toteamus, jonka mukaan NES:ään liittyvän kartellin kohteena oleville palveluille on kysyntää paitsi Yhdistyneeseen kuningaskuntaan sijoittuneiden asiakkaiden, myös muihin ETA-maihin sijoittuneiden yritysten keskuudessa, on virheellinen. Kantajan mukaan NES-varastointipalveluiden rajat ylittävä

kauppa ei ole helppoa, koska nämä palvelut ovat kiinnostavia ainoastaan Yhdistyneessä kuningaskunnassa eikä niille ole kysyntää tämän jäsenvaltion ulkopuolella. Missään tapauksessa komissio ei ole esittänyt tältä osin riittäviä todisteita.

159 Tässä yhteydessä on muistutettava, että toisin kuin kantaja väittää, NES:ään liittyvä kartelli ei koskenut NES-varastointipalveluita vaan huolintapalveluita (ks. edellä 115–136 kohta).

160 Kantajan epäilyksistä, jotka koskevat komission niitä toteamuksia, joiden mukaan huolintapalveluille, joihin NES:ään liittyvä kartelli saattoi vaikuttaa, on kysyntää muissa jäsenvaltioissa kuin Yhdistyneessä kuningaskunnassa sijaitsevien asiakkaiden keskuudessa, on lisäksi muistutettava, että komissio voi ainoastaan osoittaa, että on riittävän todennäköistä, että kyseinen kartelli on voinut tosiasiallisesti tai mahdollisesti vaikuttaa jäsenvaltioiden välisiin kauppavirtoihin suoraan tai välillisesti (ks. edellä 151 kohta).

161 Kuten kantaja itsekin toteaa, komissio tukeutui tältä osin [*luottamuksellinen tieto*] lausuntoon, jonka mukaan [*luottamuksellinen tieto*].

162 Toisin kuin kantaja väittää, tämän lausunnon uskottavuutta ei voida kyseenalaistaa kantajan väitteellä, jonka mukaan useimmissa tapauksissa, joissa muussa jäsenvaltiossa sijaitsevat kauppatavarat kuljetettiin Yhdistyneen kuningaskunnan läpi, NES-varastointipalvelut eivät olleet välttämättömiä. Vaikka oletettaisiin, että tämä väite pitäisi paikkansa, on nimittäin todettava, ettei se koske tapausta, jossa muussa jäsenvaltiossa kuin Yhdistyneessä kuningaskunnassa sijaitseva asiakas hankkii huolintapalveluita sellaisen kauppatavaran osalta, joka sijaitsee jo Yhdistyneessä kuningaskunnassa.

163 Näin ollen on todettava, ettei yhdelläkään kantajan esittämistä väitteistä voida kyseenalaistaa komission toteamusta, joka perustuu NES:ään liittyvän kartellin vaikutuksiin, jotka kohdistuvat huolintapalveluihin, joille on kysyntää sellaisten asiakkaiden keskuudessa, jotka sijaitsevat muussa jäsenvaltiossa kuin Yhdistyneessä kuningaskunnassa.

164 Kolmanneksi kantaja väittää, että NES:ään liittyvän kartellin luonne ja ulottuvuus osoittavat, että se rajoittui Yhdistyneeseen kuningaskuntaan eikä sen tarkoituksena ollut vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan. NES:ään liittyvän kartellin oli kantajan mukaan toteuttanut London Heathrow'n lentokentän alueelle sijoittautuneiden eri yritysten lentohuolintahenkilöstö. Komissio ei ole osoittanut, että kyseisillä henkilöillä oli tarvittava toimivalta Yhdistyneen kuningaskunnan organisaatioidensa sitomiseen kokonaisuudessaan. Kyseiseen kartelliin osallistuneella Bax Global (UK):n jäsenellä M. B:llä (jäljempänä B) ei ollut mitään roolia hintojen vahvistamisessa. Bax sovelsi itsenäisyyteen kannustavaa politiikkaa siten, että Bax Global (UK):n toimipisteiden johtajilla oli yleensä huomattava liikkumavara hintojen suhteen, ja kukin toimipiste muodosti erillisen liiketoimintayksikön. Bax Global (UK):n tiettyyn asiakkaaseen sovelletun NES-lisän määrän määritti kyseisen toimipisteen johtaja kuljetuksesta vastaavan toimipisteen ja kyseisen asiakkaan välisten neuvotteluiden jälkeen.

165 Komissio riitauttaa nämä väitteet.

166 Tältä osin on todettava aluksi, ettei kantaja riitauta riidanalaisen päätöksen 94–114 perustelukappaleessa esitettyjä komission toteamuksia, joiden mukaan B. osallistui Bax Global (UK):n edustajana kokoukseen ja myöhempiin tapaamisiin, joiden aikana hän sopi muiden huolitsijoiden edustajien kanssa NES:ään liittyvän lisän käyttöön ottamisesta, sen tasosta, sen soveltamisaikataulusta ja sen täytäntöönpanon seurannasta.

167 Väitteestä, jonka mukaan B:llä ei ollut mitään roolia hintojen vahvistamisessa, on lisäksi riittävää todeta, ettei kantaja riitauta riidanalaisen päätöksen 122 perustelukappaleessa esitettyjä komission toteamuksia, joissa se esitti yksityiskohtaisesti ja todisteisiin tukeutuen, että B:llä oli toimivalta vahvistaa hinnat Bax Global (UK):ssa, että tässä yhtiössä tiedettiin NES:ään liittyvän kartellin olemassaolosta ja että B oli ilmoittanut johtoryhmän jäsenille NES:ään liittyvän kartellin

olemassaolosta eivätkä nämä vastustaneet sitä. Tässä yhteydessä on myös muistutettava, ettei muodollinen valtuutus ole tarpeellinen, jotta yrityksen katsotaan olevan vastuussa yrityksen työntekijän osallistumisesta (tuomio 16.11.2011, Álvarez v. komissio, T-78/06, EU:T:2011:673, 39 kohta).

168 Siltä osin kuin kantaja väittää, että NES:ään liittyvä kartelli rajoittui Yhdistyneeseen kuningaskuntaan tai jopa tämän jäsenvaltion alueen osaan, on riittävää todeta, että edellä 149–163 kohdassa mainituilla perusteilla tällä väitteellä ei kyseenalaisteta komission arviota, jonka mukaan NES:ään liittyvä kartelli oli omiaan vaikuttamaan muihin jäsenvaltioihin.

169 Näin ollen on todettava, ettei yhdenkään kantajan esittämän väitteen perusteella voida osoittaa, että komission arviot, joiden mukaan NES:ään liittyvä kartelli oli omiaan vaikuttamaan huolitsijoiden käyttäytymiseen muissa jäsenvaltioissa ja huolitsijoiden asiakkaisiin, olisivat virheellisiä.

– Kauppaan kohdistuvan vaikutuksen tuntuvuus

170 Kantaja kyseenalaistaa myös komission toteamuksen, jonka mukaan NES:ään liittyvä kartelli oli omiaan vaikuttamaan tuntuvasti jäsenvaltioiden väliseen kauppaan.

171 Tältä osin komissio totesi riidanalaisessa päätöksessä, että nyt käsiteltävässä asiassa vuoden 2004 suuntaviivojen 53 kohdassa esitetyn positiivisen olettaman edellytykset täyttyivät. Se totesi, että NES:ään liittyvä kartelli oli jo luonteeltaan omiaan vaikuttamaan jäsenvaltioiden väliseen kauppaan. Se totesi lisäksi riidanalaisen päätöksen 614 perustelukappaleessa, että kyseessä olevien osapuolten kyseessä olevalla liiketoiminnan alalla toteuttama liikevaihto oli huomattavasti suurempi kuin vaadittu 40 miljoonaa euroa. Riidanalaisen päätöksen 613 ja 899 perustelukappaleessa se arvioi, että kauppaan kohdistuvan vaikutuksen puolesta puhuivat kyseessä olevien yritysten melko vahvan yksilöllisen aseman Yhdistyneessä kuningaskunnassa ja ETA:ssa lisäksi niiden yhteenlaskettu markkinaosuus Yhdistyneessä kuningaskunnassa ja ETA:ssa.

172 Kantaja katsoo näiden toteamusten olevan virheellisiä. Ensinnäkin komissio käytti vuoden 2004 suuntaviivojen 53 kohdassa tarkoitettua olettamaa virheellisesti. Toiseksi nyt käsiteltävän asian olosuhteissa kyseinen olettama on kantajan mukaan kumottu.

173 Komissio riitauttaa nämä väitteet.

174 Tältä osin on muistutettava aluksi, että vuoden 2004 suuntaviivojen 53 kohdan, jonka laillisuutta tai merkityksellisyyttä ei ole riitautettu tässä kanteessa, sanamuoto on seuraava:

”Komissio tulee myös katsomaan, että jos sopimus on luonteensa vuoksi omiaan vaikuttamaan jäsenvaltioiden väliseen kauppaan esimerkiksi siitä syystä, että se koskee tuontia ja vientiä tai ulottuu useisiin jäsenvaltioihin, voidaan tehdä sellainen kumottavissa oleva myönteinen oletus, että kauppaan kohdistuvat vaikutukset ovat tuntuvia, jos yritysten yhteenlaskettu liikevaihto on yli 40 miljoonaa euroa sopimuksen soveltamisalaan kuuluvien tuotteiden markkinoilla – –. Jos sopimukset ovat luonteeltaan omiaan vaikuttamaan jäsenvaltioiden väliseen kauppaan, monissa tapauksissa voidaan olettaa, että vaikutukset ovat tuntuvia, jos osapuolten markkinaosuus ylittää edellisessä kohdassa tarkoitetun viiden prosentin rajan. Tämä oletus ei kuitenkaan päde sopimuksiin, jotka koskevat vain osaa jäsenvaltiosta (ks. edellä 90 kohta).”

175 Tämän jälkeen on hylättävä kantajan väite, jonka mukaan NES:ään liittyvä kartelli ei ollut sopimus, joka jo luonteensa puolesta oli omiaan vaikuttamaan jäsenvaltioiden väliseen kauppaan. Tässä yhteydessä on ensinnäkin todettava, ettei vuoden 2004 suuntaviivojen 53 kohdassa mainitun olettaman soveltaminen edellytä välttämättä, että kartelli koskee useaa jäsenvaltiota. Kuten sanan ”esimerkiksi” käyttämisestä ilmenee, kyseessä on ainoastaan yksi esimerkki tässä kohdassa tarkoitetuista sopimuksista. Toiseksi on viitattava edellä 149–168 kohtaan, jossa todetaan, ettei komission kanta, jonka mukaan NES:ään

liittyvä kartelli oli omiaan vaikuttamaan huolintapalveluiden markkinoihin useassa jäsenvaltiossa huolimatta siitä, että se koski kuluja, jotka johtuvat NES:ään liittyvästä Yhdistyneiden kuningaskuntien lainsäädännöstä, ole virheellinen.

176 Siltä osin kuin kantaja kyseenalaistaa komission analyysin, jonka mukaan vuoden 2004 suuntaviivojen 53 kohdassa mainitut raja-arvot ylittyivät, on todettava, että kantaja ainoastaan väittää, ettei komission olisi pitänyt käyttää huolintapalveluista saatua liikevaihtoa, vaan yksinomaan NES-varastointipalveluista saatua liikevaihtoa. Tältä osin on riittävää muistuttaa yhtäältä, että vuoden 2004 suuntaviivojen 53 kohdan mukaan on otettava huomioon osapuolten kartellin kohteena olevista palveluista saama liikevaihto, ja toisaalta, että edellä 115–137 kohdassa esitetyillä perusteilla on katsottava, että NES:ään liittyvä kartelli koski huolintapalveluita.

177 Lisäksi siltä osin kuin kantaja väittää, ettei komissio ottanut huomioon sitä, että vuoden 2004 suuntaviivojen 53 kohdassa tarkoitettu olettama oli kumottavissa ja että nyt käsiteltävän asian olosuhteissa se oli kumottu, on riittävää korostaa, ettei kantaja tässä yhteydessä esitä mitään perustetta, jota ei olisi jo tutkittu ja hylätty edellä 115–176 kohdassa.

178 Näin ollen millään kantajan esittämällä väitteellä ei voida kyseenalaistaa komission toteamusta, jonka mukaan NES:ään liittyvä kartelli saattoi vaikuttaa tuntuvasti jäsenvaltioiden väliseen kauppaan huolintapalveluiden osalta.

Kauppavirtoihin kohdistuva vaikutus

179 Kantaja väittää myös, että komission toteamukset, jotka perustuvat kauppavirtoihin kohdistuvaan vaikutukseen, ovat virheellisiä. Kantajan mukaan NES:ään liittyvä kartelli ei aiheuttanut vaihdantatapojen muuttumista Yhdistyneestä kuningaskunnasta peräisin olevien kauppatavaroiden eikä muista maista peräisin olevien kauppatavaroiden osalta. Kantajan mukaan yhtäältä NES-lisää sovellettiin ainoastaan Yhdistyneestä kuningaskunnasta peräisin oleviin kauppatavaroihin ja mahdollisuudet soveltaa NES-lisää lähetyksiin, jotka eivät ole peräisin Yhdistyneestä kuningaskunnasta, olivat käytännössä olemattomat. Toisaalta NES-lisämaksu ei ollut omiaan muuttamaan Yhdistyneestä kuningaskunnasta peräisin olevien kauppatavaroiden virtaa. Näin ollen NES:ään liittyvä kartelli ei kantajan mukaan ollut omiaan vaikuttamaan jäsenvaltioiden väliseen kauppaan ainakaan tuntuvasti.

180 Nämä väitteet on hylättävä tehottomina. Vaikka oletettaisiin, ettei NES:ään liittyvä kartelli vaikuttanut tuntuvasti jäsenvaltioiden välisiin kauppavirtoihin, tällä ei voida kyseenalaistaa komission toteamusta, jonka mukaan kyseinen kartelli oli huolintapalveluihin kohdistuvien vaikutustensa vuoksi omiaan vaikuttamaan tuntuvasti jäsenvaltioiden väliseen kauppaan.

Hyvän hallinnon periaatteen loukkaaminen ja vuoden 2004 suuntaviivojen 77 kohdan noudattamatta jättäminen

181 Siltä osin kuin kantaja väittää, että komissio on loukannut hyvän hallinnon periaatetta ja rikkonut vuoden 2004 suuntaviivojen 77 kohtaa, jonka mukaan jos kartellit ulottuvat vain yhden jäsenvaltion alueelle, voi olla välttämätöntä tutkia yksityiskohtaisesti, ovatko ne omiaan vaikuttamaan jäsenvaltioiden väliseen kauppaan, toteuttamatta ylimääräistä tutkintaa, on riittävää todeta, että edeltävistä toteamuksista ilmenee, että komission hallussa olleiden tietojen perusteella se saattoi perustellusti päätyä toteamaan, että NES:ään liittyvä kartelli oli omiaan vaikuttamaan jäsenvaltioiden väliseen kauppaan, ilman että sen olisi pitänyt toteuttaa ylimääräistä tutkintaa.

182 Näin ollen on todettava, ettei millään kantajan esittämistä väitteistä voida kyseenalaistaa komission sen toteamuksen paikkansapitävyyttä, jonka mukaan NES:ään liittyvä kartelli oli omiaan vaikuttamaan tuntuvasti jäsenvaltioiden välisiin kauppavirtoihin.

183 Kolmas kanneperuste on näin ollen hylättävä kokonaisuudessaan.

4. *Neljäs kanneperuste, joka koskee komission päätöstä pitää kantajaa ainoana vastuussa olevana*

184 Tällä kanneperusteella kantaja kyseenalaistaa komission päätöksen katsoa kantajan olevan yksin vastuussa Bax Global (UK):n käyttäytymisestä. Tämä kanneperuste jakaantuu kolmeen osaan. Ensimmäisessä osassa, joka koskee erityisesti SEUT 101 artiklan 1 kohdan rikkomista ja henkilökohtaisen vastuun periaatteen loukkaamista, kantaja väittää, ettei sille, että sen katsotaan olevan yksin vastuussa Bax Global (UK):n käyttäytymisestä, ole mitään oikeudellista perustetta. Toisessa osassa, joka koskee perusoikeuskirjan 41 artiklan rikkomista ja hyvän hallinnon periaatteen loukkaamista, kantaja arvostelee komissiota siitä, ettei se tutkinut, olisiko Bax Global (UK):n aikaisemman emoyhtiön Brink'sin pitänyt katsoa olleen vastuussa tämän käyttäytymisestä yhdessä tai yksin. Kolmannessa osassa, joka koskee SEUT 296 artiklan rikkomista, kantaja arvostelee komissiota siitä, ettei se perustellut riidanalaista päätöstä tältä osin riittävästi.

Ensimmäinen osa, joka koskee erityisesti SEUT 101 artiklan 1 kohdan rikkomista ja henkilökohtaisen vastuun periaatteen loukkaamista

185 Tämä osa koskee komission päätöstä katsoa kantajan olevan yksin vastuussa Bax Global (UK):n osallistumisesta NES:ään liittyvään kartelliin.

186 Komissio esitti riidanalaisen päätöksen 664 ja 754 perustelukappaleessa, että Bax Global (UK) oli osallistunut NES:ään liittyvään kartelliin 1.10.2002–10.3.2003, että ennen riidanalaisen päätöksen tekemistä kaikki sen toiminnot oli siirretty eräälle sen kanssa samaan konserniin kuuluvista yhtiöistä eli kantajalle, että se oli lakannut olemasta olemassa eikä se siis voinut olla riidanalaisen päätöksen adressaatti, että kantaja oli sen taloudellinen seuraaja ja että tämän vuoksi kantajan voitiin katsoa olevan vastuussa Bax Global (UK):n käyttäytymisestä.

187 Kantaja katsoo, että näin toimiessaan komissio loukkasi henkilökohtaisen vastuun periaatetta sekä rikkoi SEUT 101 artiklan 1 kohtaa sekä asetuksen N:o 1/2003 4 ja 7 artiklaa ja 23 artiklan 2 kohtaa. Nyt käsiteltävässä asiassa ei ollut olemassa oikeudellista perustetta katsoa kantajan olevan vastuussa Bax Global (UK):n osallistumisesta NES:ään liittyvään kartelliin. Toisin kuin komissio toteaa, Bax Global (UK):n hankkimisesta ja sulauttamisesta ei kantajan mukaan seurannut se, että sille siirtyy vastuu sen yrityksen käyttäytymisestä, johon Bax Global (UK) kuului lokakuun 2002 ja maaliskuun 2003 välisenä aikana ja joka oli Brink'sin määräysvallassa. Koska viimeksi mainittu oli yhä olemassa riidanalaisen päätöksen tekemispäivänä, komission olisi pitänyt katsoa sen olevan vastuussa Bax Global (UK):n käyttäytymisestä kantajan sijasta. Kantajan mukaan vastuun siirtämiselle uudelle oikeushenkilölle on asetettu se edellytys, että tämä muodostaa alkuperäisen oikeushenkilön kanssa unionin kilpailusääntöjen soveltamisen kannalta yhden ja saman yrityksen, mikä ei missään tapauksessa ollut tilanne nyt käsiteltävässä asiassa.

188 Komissio riitauttaa nämä väitteet.

189 Tältä osin on aluksi muistutettava, että kun yhtiö rikkoo kilpailusääntöjä, sen on henkilökohtaisen vastuun periaatteen mukaan vastattava tästä rikkomisesta.

190 Kuten komissio totesi aivan oikein riidanalaisen päätöksen 664 perustelukappaleessa, henkilökohtaisen vastuun periaate ei kuitenkaan estä sitä, että tietyissä yksittäistapauksissa yhtiön taloudellisen seuraajan katsotaan olevan vastuussa tämän yhtiön käyttäytymisestä.

191 Yhtäältä oikeuskäytännöstä ilmenee, että oikeushenkilön, joka on vastuussa unionin kilpailuoikeuden rikkomisesta, taloudellisen seuraajan voidaan katsoa olevan vastuussa, kun kyseinen yksikkö on lakannut olemasta olemassa komission päätöksen tekohetkellä (ks. vastaavasti tuomio 24.9.2009, Erste Group Bank ym. v. komissio, C-125/07 P, C-133/07 P ja C-137/07 P, Kok., EU:C:2009:576, 77–83 kohta ja tuomio 5.12.2013, SNIA v. komissio, C-448/11 P, EU:C:2013:801, 23 kohta).

192 Toisaalta kun yhtiö, joka on vastuussa kilpailuoikeuden rikkomisesta, siirtää kyseisen alan liiketoimintansa toiselle yhtiölle hetkellä, jolloin molemmat yhtiöt kuuluvat samaan yritykseen, yhtiön, jolle toiminta on siirretty, voidaan katsoa olevan vastuussa näiden yhtiöiden välillä tuolloin olemassa olleiden rakenteellisten yhteyksien vuoksi (ks. vastaavasti tuomio 7.1.2004, Aalborg Portland ym. v. komissio, C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P ja C-219/00 P, Kok., EU:C:2004:6, 354–360 kohta ja tuomio 31.3.2009, ArcelorMittal Luxembourg ym. v. komissio, T-405/06, Kok., EU:T:2009:90, 106–119 kohta).

193 Molemmissa edellä mainituissa yksittäistapauksissa taloudellisen jatkajan vastuulliseksi katsominen on perusteltua kilpailusääntöjen tehokkaan täytäntöönpanon vuoksi. Jos komissiolla ei olisi tällaista mahdollisuutta, yritysten olisi nimittäin helppo välttyä seuraamuksilta yritysjärjestelyjen, luovutusten tai muiden oikeudellisten tai organisatoristen muutosten avulla. Tällöin vaarantuisi tavoite, joka koskee kilpailusääntöjen vastaisesta käyttäytymisestä rankaisemista sekä tällaisen käyttäytymisen toistumisen ehkäisemistä ennalta ehkäisevillä seuraamuksilla.

194 Koska komissio on näyttänyt toteen, että ennen riidanalaisen päätöksen tekemistä kaikki Bax Global (UK):n toiminnot oli siirretty kantajalle, joka tällöin kuului samaan konserniin, ja että Bax Global (UK) lakkasi olemasta olemassa myös ennen riidanalaisen päätöksen tekemistä (ks. edellä 186 kohta), komissiolla oli oikeus katsoa kantajan olevan vastuussa rikkomisesta, johon Bax Global (UK) oli syyllistynyt edellä 191 ja 192 kohdassa mainittujen oikeuskäytännön ja periaatteiden mukaisesti.

195 Tätä päätelmää ei voida kyseenalaistaa yhdelläkään kantajan esittämällä väitteellä.

196 Ensinnäkin kantaja väittää, että tuomion 30.9.2009, Hoechst v. komissio (T-161/05, Kok., EU:T:2009:366) 61–64 kohdasta ilmenee, että rikkomisesta vastaa yksinomaan Brink's Bax Global (UK):n aikaisempana emoyhtiönä.

197 Tältä osin on todettava, että koska Bax Global (UK) osallistui NES:ään liittyvään kartelliin (ks. edellä 186 kohta), sen voidaan katsoa olevan vastuussa siitä.

198 Mahdollisesta Brink'sin vastuusta Bax Global (UK):n emoyhtiönä on lisäksi muistutettava, että toisin kuin kantaja esittää, komission mahdollisuutta katsoa kantajan olevan vastuussa Bax Global (UK):n taloudellisen jatkajan ominaisuudessa ei rajoita komission mahdollisuus katsoa, että myös tämän aikaisempi emoyhtiö Brink's on vastuussa (ks. vastaavasti edellä 191 kohdassa mainittu tuomio Erste Group Bank ym. v. komissio, EU:C:2009:576, 82 kohta).

199 Lisäksi on todettava, että edellä 196 kohdassa mainitun tuomion Hoechst v. komissio (EU:T:2009:366) 61 kohta ei mitenkään estä näitä toteamuksia. On totta, että tässä kohdassa unionin yleinen tuomioistuin totesi, että oikeushenkilö, joka johti kyseistä yritystä aikana, jolloin yhteisön kilpailusääntöjä on rikottu, vastaa kilpailusääntöjen rikkomisesta, vaikka kilpailusääntöjen rikkomisesta tehdyn langettavan päätöksen tekemispäivänä yrityksen toiminta oli annettu toisen yrityksen vastuulle. Tämän kohdan asiayhteydestä ilmenee kuitenkin, että siinä unionin yleinen tuomioistuin ainoastaan selvensi, että emoyhtiön, jolla rikkomisen toteuttamishetkellä oli määräysvalta tytäryhtiössä, joka osallistui siihen suoraan ja kuului siis samaan yritykseen, voitiin katsoa olevan vastuussa tästä rikkomisesta, vaikka komission päätöksen tekemispäivänä nämä yhtiöt eivät enää kuuluneet samaan yritykseen.

200 Tämä väite on näin ollen hylättävä.

201 Toiseksi kantaja väittää, että edellä 192 kohdassa mainitun tuomion ArcelorMittal Luxembourg ym. v. komissio (EU:T:2009:90) 109 kohdasta ilmenee, että silloin, kun oikeudellisen yksikön kaikki taloudelliset toiminnat tai osa niistä siirrettiin toiselle oikeudelliselle yksikölle, uusi yrittäjä saattoi joutua vastuuseen alkuperäisen yrittäjän kyseisen toiminnan puitteissa tekemistä rikkomisista ainoastaan, jos nämä muodostivat kilpailusääntöjen soveltamisen kannalta saman taloudellisen kokonaisuuden.

202 Tältä osin on muistutettava, ettei edellä 192 kohdassa mainitussa tuomiossa ArcelorMittal Luxembourg ym. v. komissio (EU:T:2009:90) tarkoitettu yksittäistapaus, joka mainitaan edellä 192 kohdassa, ole ainoa tapaus, jossa taloudellisen jatkajan voidaan katsoa olevan vastuussa. Kuten edellä 190–193 kohdassa todetaan, kun yhtiö, joka on rikkonut kilpailuoikeutta, on lakannut olemasta olemassa riidanalaisen päätöksen tekohetkellä, komissiolla oli oikeus katsoa sen taloudellisen seuraajan olevan vastuussa riippumatta siitä, kuuluivatko nämä oikeushenkilöt samaan yritykseen. Nyt käsiteltävässä asiassa Bax Global (UK) oli lakannut olemasta olemassa riidanalaisen päätöksen tekohetkellä. Näin ollen komissiolla oli oikeus katsoa kantajan olevan vastuussa tämän yhtiön taloudellisena seuraajana.

203 Lisäksi kun kyse on edellä 192 kohdassa mainitun tuomion ArcelorMittal Luxembourg ym. v. komissio (EU:T:2009:90) soveltamisesta, on joka tapauksessa todettava, että silloin, kun Bax Global (UK):n toiminta siirrettiin kantajalle, nämä yhtiöt kuuluivat DB-konserniin. Näiden yhtiöiden välillä silloin, kun Bax Global (UK):n toiminta siirrettiin kantajalle, olemassa olleiden rakenteellisten yhteyksien vuoksi komissiolla oli oikeus katsoa, että kantaja oli vastuussa Bax Global (UK):n käyttäytymisestä.

204 Tämä väite on näin ollen hylättävä.

205 Kolmanneksi kantaja väittää, että SEUT 101 artiklassa tarkoitetut yrityksen ja vastuun käsitteet sekä kysymys vastuun siirtymisestä eri yritysten välillä ovat oikeudellisia käsitteitä eikä komissiolla siis ollut mitään harkintavaltaa niiden suhteen.

206 Tämän väitteen osalta on aluksi todettava, ettei riidanalaisesta päätöksestä ilmene, että komissio on katsonut sillä olevan harkintavaltaa unionin kilpailuoikeudessa tarkoitetun yrityksen käsitteen tai vastuun siirtymisen suhteen. Riidanalaisen päätöksen 754 perustelukappaleessa komissio nimittäin ainoastaan sovelsi edellä 190–193 kohdassa mainittua oikeuskäytäntöä ja periaatteita, joiden mukaan nyt käsiteltävän asian kaltaisessa yksittäistapauksessa komissiolla oli oikeus katsoa rikkomiseen välittömästi osallistuneen yhtiön taloudellisen seuraajan olevan vastuussa.

207 Riidanalaisen päätöksen 791 ja 782 perustelukappaleesta, joissa komissio totesi, ettei se määrännyt seuraamusta NES:ään liittyvään kartelliin osallistuneiden tytäryhtiöiden aikaisemmille emoyhtiöille, on todettava, että tässä yhteydessä komissio ainoastaan käytti harkintavaltaansa määrittää oikeudelliset yksiköt, joille se määräsi seuraamuksen, kuten kantaja itse myöntää. Tässä yhteydessä se ei sen sijaan lausunut siitä, olisiko tässä asiassa näiden aikaisempien emoyhtiöiden voitu katsoa kuuluvan yritykseen, joka on syyllistynyt SEUT 101 artiklan rikkomiseen, tai vastuun siirtymisestä.

208 Koska mikään väitteistä, joilla pyritään osoittamaan, että nyt käsiteltävässä asiassa seuraamuksen määräämiselle kantajalle ei ollut oikeusperustaa, ei ole perusteltu, kanneperusteen tämä osa on hylättävä.

Toinen osa, joka koskee perusoikeuskirjan 41 artiklan rikkomista ja hyvän hallinnon periaatteen loukkaamista, ja kolmas osa, joka koskee perusteluvelvollisuuden laiminlyömistä

209 Näissä kanneperusteen osissa kantaja ensinnäkin toteaa, että kun komissio ei tutkinut huolellisesti ja yksityiskohtaisesti, saattoiko se katsoa Brink'sin olevan vastuussa Bax Global (UK):n käyttäytymisestä ja missä määrin oli tarpeen ja kohtuullista määrätä kantajalle seuraamuksia unionin kilpailusääntöjen

asianmukaisen soveltamisen takaamiseksi, komissio rikkoi perusoikeuskirjan 41 artiklaa ja loukkasi hyvän hallinnon periaatetta. Toiseksi kantaja väittää, että komissio ainoastaan ilmoitti valintansa olla pitämättä Brink'siä vastuullisena, vaikka SEUT 296 artiklan nojalla sen olisi pitänyt perustella päätöstään olla pitämättä Bax Global (UK):n aikaisempaa emoyhtiötä Brink'siä vastuullisena yksin tai yhteisvastuullisesti. Näin ollen riidanalainen päätös on kumottava tai ainakin kantajalle on määrättävä vain sakon se osuus, joka sen olisi lopulta pitänyt maksaa, jos se olisi voinut vaatia Brink'siä maksamaan osan yhteisvastuullisena velallisena.

210 Komissio riitauttaa nämä väitteet.

Perusoikeuskirjan 41 artiklan rikkominen ja hyvän hallinnon periaatteen loukkaaminen

211 Aluksi on muistutettava, että asetuksen N:o 1/2003 23 artiklan 2 kohdan a alakohdan mukaan komissio voi päätöksellään määrätä yrityksille sakon, jos ne tahallaan tai tuottamuksesta rikkovat SEUT 101 artiklan määräyksiä. Tässä määräyksessä viitataan yksinomaan mahdollisuuteen määrätä yrityksille sakkoja, muttei määritetä oikeudellisia yksikköjä, joille sakko voidaan määrätä. Komissiolla on siis harkintavaltaa niiden oikeudellisten yksikköjen valinnan osalta, joille se määrää seuraamuksen unionin kilpailuoikeuden rikkomisesta (ks. vastaavasti edellä 191 kohdassa mainittu tuomio Erste Group Bank ym. v. komissio, EU:C:2009:576, 82 kohta).

212 Komissio ei kuitenkaan voi käyttää tätä harkintavaltaansa aivan vapaasti. Sen on otettava huomioon erityisesti unionin oikeuden yleiset oikeusperiaatteet ja unionin tasolla vahvistetut perusoikeudet (ks. vastaavasti julkisasiamies Kokottin ratkaisuehdotus Alliance One International ja Standard Commercial Tobacco v. komissio ja komissio v. Alliance One International ym., C-628/10 P ja C-14/11 P, Kok., EU:C:2012:11, 48 kohta).

213 Kun komissio tutkintansa aikana päättää olla määräämättä sakkoa tietylle ryhmälle oikeudellisia yksiköitä, jotka ovat saattaneet kuulua kilpailusääntöjä rikkoneeseen yritykseen, sen on siis noudatettava erityisesti yhdenvertaisen kohtelun periaatetta.

214 Tästä seuraa, että kriteerit, jotka komissio vahvistaa erottaakseen toisistaan oikeudelliset yksiköt, joille se määrää sakon, ja yksiköt, joille se päättää olla määräämättä sakkoa, eivät saa olla mielivaltaisia, minkä lisäksi niitä on sovellettava erotuksetta.

215 Näiden periaatteiden ja tämän oikeuskäytännön valossa on tutkittava, ylittikö komissio nyt käsiteltävässä asiassa harkintavaltansa rajat.

216 Ensinnäkin kantajan väitteistä, joilla pyritään kyseenalaistamaan komission soveltamat kriteerit, on todettava, että nyt käsiteltävässä asiassa komissio päätti katsoa vastuussa oleviksi paitsi tytäryhtiöt, jotka olivat osallistuneet NES:ään liittyvään kartelliin, myös kyseisten tytäryhtiöiden emoyhtiöt, jotka riidanalaisen päätöksen tekohetkellä kuuluivat samaan SEUT 101 artiklassa tarkoitettuun yritykseen, siltä osin kuin osallistuminen kyseiseen kartelliin voitiin lukea myös niiden syyksi. Kuten riidanalaisen päätöksen 791 ja 782 perustelukappaleesta ilmenee, komissio sen sijaan päätti olla määräämättä sakkoja kyseisten tytäryhtiöiden aikaisemmille emoyhtiöille riippumatta siitä, olisiko myös niiden voitu katsoa olevan vastuussa NES:ään liittyvästä kartellista.

217 Komissiolla oleva harkintavalta kattaa tällaisen lähestymistavan. Sen puitteissa komissio voi nimittäin ottaa huomioon sen, että lähestymistapa, jonka mukaan seuraamuksia määrätään kaikille oikeudellisille yksiköille, joiden voidaan katsoa olevan vastuussa rikkomisesta, voisi rasittaa huomattavasti komission tutkimuksia (ks. vastaavasti edellä 191 kohdassa mainittu tuomio Erste Group Bank ym. v. komissio, EU:C:2009:576, 82 kohta).

218 Riidanalaisesta päätöksestä ilmenee, että vaikka nyt käsiteltävässä asiassa suljetaan pois AMS:ään, NES:ään, CAF:ään ja PSS:ään liittyviin kartelleihin osallistuneiden tytäryhtiöiden aikaisemmat emoyhtiöt, komission menettelyyn osallistuu 47 oikeudellista yksikköä. Kun otetaan huomioon tämä suuri lukumäärä, komission päätöstä olla määräämättä seuraamuksia myös kyseisten tytäryhtiöiden aikaisemmille emoyhtiöille ei voida pitää mielivaltaisena.

219 Tässä yhteydessä on myös muistutettava, että unionin tuomioistuimella oli jo 11.7.2013 antamansa tuomion Team Relocations ym. v. komissio (C-444/11 P, EU:C:2013:464), 155–167 kohdassa tilaisuus todeta, ettei komissio ylittänyt harkintavaltansa rajoja, kun se päätti määrätä seuraamuksia yksinomaan rikkomiseen välittömästi osallistuneille yhtiöille sekä nykyisille emoyhtiöille, joiden voidaan katsoa olevan vastuussa niiden käyttäytymisestä, muttei niiden aikaisemmille emoyhtiöille.

220 Toiseksi tavasta, jolla komissio sovelsi määrittämiään kriteereitä, on riittävää todeta, ettei kantaja esitä mitään väitettä, jolla se pyrkisi osoittamaan, ettei niitä ole sovellettu yhdenmukaisesti.

221 Näin ollen on todettava, että kun komissio päätti olla määräämättä seuraamusta Brink'sille, joka on NES:ään liittyvään kartelliin suoraan osallistuneen Bax Global (UK):n aikaisempi emoyhtiö, vaikka Brink'sin olisi mahdollisesti voitu katsoa olevan vastuussa, se ei ylittänyt sillä asetuksen N:o 1/2003 23 artiklan 2 kohdan a alakohdan nojalla olleen harkintavaltansa rajoja.

222 Tätä päätelmää ei voida kyseenalaistaa yhdelläkään kantajan esittämällä väitteellä.

223 Ensinnäkään – toisin kuin kantaja esittää – 18.7.2013 annetusta tuomiosta Dow Chemical ym. v. komissio (C-499/11 P, Kok., EU:C:2013:482) ei voida päätellä, että nyt käsiteltävässä asiassa komissiolla oli velvollisuus tutkia, saattoiko se katsoa Brink'sin olevan vastuussa Bax Global (UK):n aikaisempana emoyhtiönä. On nimittäin niin, että vaikka kyseisen tuomion 47 kohdasta pitäisi päätellä, että unionin tuomioistuin katsoi lähinnä periaatteena olleen, että komissio määrää sakon kaikille oikeudellisille yksiköille, jotka kuuluvat kilpailusääntöjä rikkoneeseen yritykseen, tätä kohtaa pitäisi tulkita ottaen huomioon sen asiayhteys. Kyseisessä asiassa emoyhtiö, jonka komissio katsoi olevan vastuussa erään tytäryhtiönsä käyttäytymisestä, väitti, että kun otetaan huomioon komission harkintavalta, komission olisi pitänyt perustella lähestymistapaansa, jonka mukaan tämän emoyhtiön katsottiin olevan vastuussa. Vastatessaan tähän väitteeseen unionin tuomioistuin tukeutui periaatteeseen, jonka mukaan emoyhtiölle SEUT 101 artiklaa rikkoneeseen yritykseen kuuluvana yhtiönä piti määrätä seuraamus. Kyseisestä tuomiosta ei kuitenkaan voida päätellä, ettei komissio voisi käyttää lähestymistapaa, jonka mukaan se määrää seuraamuksia ainoastaan tietyille oikeudellisten yksiköiden ryhmille, kun tällainen lähestymistapa ei ole mielivaltainen ja komissio voi sen ansiosta käyttää resurssejaan tehokkaasti. Edellä mainitun tuomion Dow Chemical ym. v. komissio (EU:C:2013:482) 47 kohdassa unionin tuomioistuin nimittäin vahvisti nimenomaisesti, että komissio saattoi päättää olla määräämättä sakkoa emoyritykselle, kunhan tällainen päätös perustui objektiivisiin syihin.

224 Toiseksi kantaja väittää, että sen tuomitseminen yhteisvastuullisesti Brink'sin kanssa olisi tuonut sille taloudellisia etuja, sillä kantaja olisi voinut helpommin vaatia sitä maksamaan osuutensa sakosta.

225 Tältä osin on riittävää todeta, että vaikka oletettaisiin, että kantaja ja Brink's olisi voitu velvoittaa maksamaan sakko yhteisvastuullisesti ja että tällainen tuomitseminen olisi tuonut kantajalle taloudellisia etuja, nämä seikat eivät ole omiaan osoittamaan, että komissio olisi ylittänyt harkintavaltansa rajat. Komissio nimittäin valvoo unionin kilpailuoikeuden noudattamista unionin intressissä ja sillä on vain rajalliset resurssit tämän tavoitteen toteuttamiseksi. Vaikka lähestymistapa, jonka mukaan kaikille oikeudellisille henkilöille, joille sakko voitaisiin mahdollisesti määrätä, ei määrätä seuraamuksia, voi johtaa siihen, että oikeudelliset yksiköt, joille sakko määrätään, joutuvat epäsuotuisampaan asemaan, tämä ei estä komissiota noudattamasta tällaista lähestymistapaa, kun se perustuu objektiivisiin syihin ja kun komissio voi sen ansiosta käyttää resurssejaan tehokkaammin.

226 Tästä seuraa, että toisin kuin kantaja väittää, komissio ei nyt käsiteltävässä asiassa tehnyt virhettä, kun se päätti olla määräämättä sakkoja Brink'sille Bax Global (UK):n aikaisempana emoyhtiönä.

227 Näin ollen kanneperusteen toinen osa, joka koskee perusoikeuskirjan 41 artiklan rikkomista ja hyvän hallinnon periaatteen loukkaamista, on hylättävä.

Perusteluvelvollisuuden laiminlyöminen

228 Kantaja väittää myös, että komissio laiminlöi SEUT 296 artiklan toisessa kohdassa tarkoitettua perusteluvelvollisuutta.

229 Aluksi on muistutettava, että tässä määräyksessä edellytettyjen perustelujen on oltava kyseessä olevan toimenpiteen luonteen mukaisia ja niistä on selkeästi ja yksiselitteisesti ilmettävä toimenpiteen tehneen yhteisön toimielimen päättely siten, että niille, joita toimenpide koskee, selviävät sen syyt, ja siten, että toimivaltainen tuomioistuin voi tutkia toimenpiteen laillisuuden (tuomio 29.9.2011, Elf Aquitaine v. komissio, C-521/09 P, Kok., EU:C:2011:620, 147 kohta).

230 Yksittäistapauksia koskevien päätösten osalta vakiintuneesta oikeuskäytännöstä ilmenee, että velvollisuudella perustella yksittäistapausta koskeva päätös on tarkoitus antaa tuomioistuimelle mahdollisuus tutkia päätöksen laillisuus sekä antaa asianosaiselle riittävät tiedot sen arvioimiseksi, onko päätös mahdollisesti virheellinen, jolloin sen pätevyys voidaan riitauttaa (ks. edellä 229 kohdassa mainittu tuomio Elf Aquitaine v. komissio, EU:C:2011:620, 148 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

231 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan perusteluvelvollisuuden täyttymistä on arvioitava asiaan liittyvien olosuhteiden perusteella, joita ovat muun muassa toimenpiteen sisältö, esitettyjen perustelujen luonne ja se tarve, joka niillä, joille toimenpide on osoitettu tai joita se koskee suoraan ja erikseen, voi olla saada selvennystä tilanteeseen. Perusteluissa ei tarvitse esittää kaikkia asiaan liittyviä tosiseikkoja ja oikeudellisia seikkoja koskevia yksityiskohtia, sillä tutkittaessa sitä, täyttävätkö toimenpiteen perustelut EY 296 artiklan toisen kohdan vaatimukset, on otettava huomioon sen sanamuodon lisäksi myös asiayhteys ja kaikki asiaa koskevat oikeussäännöt (ks. edellä 229 kohdassa mainittu tuomio Elf Aquitaine v. komissio, EU:C:2011:620, 150 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

232 Sitä, onko riidanalaista päätöstä perusteltu riittävästi, on tutkittava tämän oikeuskäytännön valossa.

233 Tältä osin on todettava, että riidanalaisen päätöksen 754 perustelukappaleessa komissio esitti, että sillä oli oikeus katsoa kantajan olevan vastuussa rikkomisesta Bax Global (UK):n taloudellisena seuraajana. Riidanalaisen päätöksen 791 ja 782 perustelukappaleessa komissio totesi päättäneensä olla määräämättä sakkoja aikaisemmille emoyhtiöille. Riidanalaisesta päätöksestä ilmenee selvästi, että tätä sovellettiin Brink'siin Bax Global (UK):n aikaisempana emoyhtiönä. Riidanalaisen päätöksen 791 perustelukappaleesta ja sen asiayhteydestä ilmenee lisäksi riittävän selvästi komission arvioineen, että tämän lähestymistavan tarkoituksena oli välttää sen toteuttaman tutkinnan muuttuminen liian raskaaksi. Yhtäältä riidanalaisesta päätöksestä nimittäin ilmenee, että komission menettelyyn osallistui 47 oikeudellista yksikköä ja että lähestymistapa, jonka mukaan sakkoja määrättäisiin myös aikaisemmille emoyhtiöille, olisi johtanut tämän jo suuren lukumäärän kasvamiseen. Toisaalta riidanalaisen päätöksen 791 perustelukappaleessa olevassa alaviitteessä nro 802 komissio viittasi 14.12.2006 annetun tuomion Raiffeisen Zentralbank Österreich ym. v. komissio (T-259/02–T-264/02 ja T-271/02, Kok., EU:T:2006:396) 335 kohtaan, jossa unionin yleinen tuomioistuin totesi, että komission tutkimuksia rasittaisi huomattavasti tarve selvittää jokaisessa tapauksessa, jossa yrityksen määräysvalta siirtyy, missä määrin vanhan emoyhtiön voitiin katsoa olevan vastuussa sen toiminnasta.

234 Tämän vuoksi on todettava, että riidanalaisen päätöksen sisältämät tiedot olivat riittävät, jotta yhtäältä kantajalle selviävät sen syyt, miksi komissio oli päättänyt määrätä sille sakon ja olla määräämättä sakkoa Brink'sille, ja toisaalta, jotta unionin yleinen tuomioistuin voi tutkia toimenpiteen laillisuuden.

235 Näin ollen on hylättävä myös neljännen kanneperusteen kolmas osa ja näin ollen tämä kanneperuste kokonaisuudessaan paitsi riidanalaisen päätöksen kumoamisvaatimuksen osalta, myös siltä osin kuin on vaadittu, että unionin yleinen tuomioistuin käyttäisi täyttä harkintavaltaansa.

5. *Viides kanneperuste, joka koskee sakon määrän laskentavirheitä sekä asetuksen N:o 1/2003 27 artiklan 1 ja 2 kohdan rikkomista ja puolustautumisoikeuksien loukkaamista*

236 Tämä kanneperuste jakautuu kahteen osaan, joista ensimmäinen koskee sakon määrän laskentavirheitä ja toinen asetuksen N:o 1/2003 27 artiklan 1 ja 2 kohdan rikkomista ja puolustautumisoikeuksien loukkaamista.

Ensimmäinen osa, joka koskee sakon määrän laskentavirheitä

237 Tämä osa koskee riidanalaisen päätöksen sitä osaa, jossa komissio laski kantajalle määräämänsä sakon määrän.

238 Tässä yhteydessä komissio tukeutui vuoden 2006 suuntaviivoissa esitettyyn yleiseen menetelmään. Se katsoi erityisesti, että sakon perusmäärän määrittämiseksi oli yhtäältä vuoden 2006 suuntaviivojen 13 kohdan mukaisesti käytettävä sen myynnin arvoa, jonka kantaja oli toteuttanut myymällä huolintapalveluita ETA:ssa sijaitseville asiakkaille NES:ään liittyvän kartellin kohteena olevalla kaupallisella reitillä, ja toisaalta sovellettava 15 prosentin vakavuuskerrointa. Komissio katsoi myös, ettei kantaja voinut vedota mihinkään lieventävään seikkaan.

239 Kantaja väittää, että näin toimiessaan komissio määräsi sille sakon, joka ylittää NES:ään liittyvän kartellin ulottuvuuden ja vakavuuden. Tässä yhteydessä se esittää neljä väitettä. Kantaja väittää ensinnäkin, ettei komissio käyttänyt asianmukaista myynnin arvoa. Toiseksi se kyseenalaistaa komission soveltaman vakavuusprosentin. Kolmanneksi kantaja vetoaa siihen, ettei komissio ottanut huomioon lieventävää seikkaa eli kuljetuspalveluita koskevan lainvastaisen kartellin olemassaoloa. Neljänneksi se väittää, että komissio loukkasi yhdenvertaisen kohtelun periaatetta.

Myynnin arvoa koskeva väite

240 Tämä väite koskee komission riidanalaisen päätöksen 857–890 perustelukappaleessa esittämiä toteamuksia, joiden mukaan vuoden 2006 suuntaviivojen 13 kohdan mukaisesti sakon perusmäärän laskemiseksi oli käytettävä sen myynnin arvoa, jonka kantaja oli toteuttanut myymällä huolintapalveluita ETA:ssa sijaitseville asiakkaille NES:ään liittyvän kartellin kohteena olevalla kaupallisella reitillä.

241 Kantaja arvioi näiden toteamusten olevan virheellisiä. Kantajan mukaan komissio sovelsi virheellisesti vuoden 2006 suuntaviivoja ja rikkoi asetuksen N:o 1/2003 23 artiklan 2 ja 3 kohtaa, loukkasi suhteellisuusperiaatetta, periaatetta, jonka mukaan seuraamuksen on oltava oikeassa suhteessa rikkomiseen nähden, ja seuraamusten laillisuusperiaatetta. Kantajan mukaan komissio teki myös arviointivirheitä.

242 Kantaja väittää lähinnä, että käyttämällä sen myynnin arvoa, jonka kantaja oli toteuttanut myymällä huolintapalveluita ETA:ssa sijaitseville asiakkaille NES:ään liittyvän kartellin kohteena olevalla kaupallisella reitillä, komissio määräsi sille sakon, joka ylittää riidanalaisessa päätöksessä todetun rikkomisen ulottuvuuden ja vakavuuden. Kantajan mukaan komission ei olisi pitänyt käyttää huolintapalveluiden myynnin arvoa vaan sen olisi pitänyt varmistaa, että käytetty myynnin arvo heijasti NES:ään liittyvän kartellin aiheuttamaa taloudellista vahinkoa, sen sijaan, että se tukeutui yleistä estävyyttä koskeviin tavoitteisiin, ja sen olisi pitänyt mukauttaa tätä arvoa ottaen huomioon edeltävällä tuotantoportaalla kuljetuspalveluiden markkinoilla olemassa olevan kartellin.

243 Komissio riitauttaa nämä väitteet.

244 Tältä osin on todettava, että perusoikeuskirjan 49 artiklan 3 kohdasta ilmenee, että seuraamusten ankaruuden on oltava oikeassa suhteessa rikkomiseen nähden, ja asetuksen N:o 1/2003 23 artiklan 3 kohdan nojalla sakon suuruuden määrittämiseksi komission on otettava huomioon rikkomisen vakavuus ja kesto.

245 Suhteellisuusperiaate ja periaate, jonka mukaan seuraamuksen on oltava oikeassa suhteessa rikkomiseen nähden, edellyttävät sitä, että sakot eivät saa olla suhteettomia tavoiteltuihin päämääriin nähden eli unionin kilpailusääntöjen noudattamiseen nähden ja että yritykselle kilpailua koskevan rikkomisen perusteella määrätyn sakon määrän on oltava oikeassa suhteessa rikkomiseen nähden, kun tätä arvioidaan kokonaisuutena ottamalla huomioon muun muassa rikkomisen vakavuus ja kesto. Suhteellisuusperiaate edellyttää tässä yhteydessä, että komission on vahvistettava sakko suhteessa rikkomisen vakavuuden arvioimiseksi huomioon otettuihin seikkoihin ja että sen on tältä osin sovellettava näitä seikkoja johdonmukaisesti ja objektiivisesti perustellulla tavalla (tuomio 27.9.2006, Jungbunzlauer v. komissio, T-43/02, Kok., EU:T:2006:270, 226–228 kohta).

246 Lisäksi on muistutettava, että unionin kilpailuoikeuden rikkomisen vakavuutta arvioitaessa komission on otettava huomioon monia seikkoja, joiden luonne ja tärkeys vaihtelevat kyseessä olevan rikkomistyypin ja kyseiselle rikkomiselle ominaisten olosuhteiden mukaan. Näitä tekijöitä voi tapauksesta riippuen olla kilpailusääntöjen rikkomisen kohteena olevien tavaroiden volyymi ja arvo, yrityksen koko ja taloudellinen valta ja siten myös se vaikutusvalta, jota yritys on voinut käyttää markkinoilla (tuomio 7.6.1983, Musique diffusion française ym. v. komissio, 100/80–103/80, Kok., EU:C:1983:158, 121 kohta; tuomio 3.9.2009, Prym ja Prym Consumer v. komissio, C-534/07 P, Kok., EU:C:2009:505, 96 kohta ja edellä 34 kohdassa mainittu tuomio KME Germany ym. v. komissio, EU:C:2011:816, 58 ja 59 kohta).

247 Erityisesti kilpailusääntöjen rikkomisen kohteena olevien tavaroiden volyymistä ja arvosta unionin yleinen tuomioistuin on jo todennut, että vaikka on kiistatonta, että tietyn yrityksen tai tiettyjen markkinoiden liikevaihto on rikkomisen vakavuuden arviointiperusteena väistämättä väljä ja epätäydellinen, huolimatta liikevaihdon likimääräisestä luonteesta, niin yhteisön lainsäätäjä kuin komissio ja yhteisöjen tuomioistuinkin pitävät sitä nykyään kilpailuoikeuden osalta riittävänä perusteena arvioitaessa asianomaisten yritysten kokoa ja taloudellista voimaa (tuomio 6.5.2009, KME Germany ym. v. komissio, T-127/04, Kok., EU:T:2009:142, 93 kohta).

248 Rikkomisen kohteena olevien tuotteiden tai palveluiden myynnistä saatava kokonaisliikevaihdon osa on nimittäin parhaiten omiaan heijastamaan tämän rikkomisen taloudellista merkitystä.

249 Nämä periaatteet heijastuvat vuoden 2006 suuntaviivoissa, joissa esitetään yleinen menetelmä sakkojen laskemiseksi. Vuoden 2006 suuntaviivojen 6 kohdassa todetaan, että ”rikkomiseen liittyvien tavaroiden ja palveluiden myyntiarvon sekä rikkomisen keston katsotaan yhdessä muodostavan asianmukaisen vertailuarvon rikkomisen taloudellisen merkityksen ja kunkin rikkomiseen osallistuneen yrityksen suhteellisen osuuden selvittämiseksi”.

250 Vuoden 2006 suuntaviivoissa todetaan, että ensin komissio määrittää sakon perusmäärän. Tässä vaiheessa vuoden 2006 suuntaviivojen 13 kohdan mukaisesti komissio määrittää sellaisten rikkomiseen suoraan tai epäsuorasti liittyvien tavaroiden tai palveluiden myyntiarvon, jotka yritys on myynyt Euroopan talousalueen (ETA) alueella sijaitsevalla asian kannalta merkityksellisellä maantieteellisellä alueella. Komissio soveltaa tähän arvoon lisäksi vakavuuskerrointa, joka määritetään rikkomisen vakavuuden perusteella, ja kertoo tuloksen niiden vuosien lukumäärällä, joina yritys osallistui rikkomiseen. Jos kyse on hinnoista sopimisesta, markkinoiden jakamisesta ja tuotantorajoituksista tehdystä horisontaalisesta sopimuksesta, se sisältää lisäsumman. Toisessa vaiheessa komissio ottaa huomioon raskauttavat tai lieventävät seikat.

251 Kun komissio antoi vuoden 2006 suuntaviivat, se rajoitti oman harkintavaltansa käyttämistä eikä voi siis poiketa tässä tiedonannossa ilmaistuista säännöistä sillä uhalla, että sen mahdollisesti katsottaisiin loukanneen yleisiä oikeusperiaatteita, kuten yhdenvertaisen kohtelun periaatetta tai luottamuksensuojan periaatetta (tuomio 28.6.2005, Dansk Rørindustri ym. v. komissio, C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P–C-208/02 P ja C-213/02 P, Kok., EU:C:2005:408, 211 kohta).

252 Vuoden 2006 suuntaviivojen 37 kohdassa sallitaan kuitenkin se, että kuhunkin asiaan liittyvien erityispiirteiden vuoksi tai pelotevaikutuksen aikaansaamiseksi komissio poikkeaa niissä esitetystä yleisestä menetelmästä.

253 Kantajan väitteitä on tutkittava näiden periaatteiden ja tämän oikeuskäytännön valossa.

– NES:ään liittyvän kartellin yhteydessä toteutettu myynti

254 Kantaja väittää, että NES:ään liittyvä kartelli koski ainoastaan NES-lisää ja että näin ollen komission olisi pitänyt käyttää yksinomaan NES-varastointipalveluiden osalta toteutetun myynnin arvoa. Komission ei olisi myöskään pitänyt sisällyttää myynnin arvoon kuljetusyhtiöiden laskuttamien kuljetuspalveluiden kustannuksia. Huolitsijat järjestävät tavaroiden kuljetuksen, mutta kuljetusyhtiöt laskuttavat niiltä palvelunsa, mukaan lukien polttoainelisän ja turvalisän kaltaiset maksut. Kuljetusyritysten perimien maksujen ja lisien, joihin huolitsijat eivät voi vaikuttaa mitenkään, ei siis kantajan mukaan voida katsoa kuuluvan NES:ään liittyvän kartellin alaan.

255 Komissio riitauttaa nämä väitteet.

256 Tältä osin on ensimmäiseksi muistutettava, että vuoden 2006 suuntaviivojen 13 kohdan mukaan komissio yksilöi rikkomiseen suoraan tai epäsuorasti liittyvien tavaroiden tai palveluiden myyntiarvon. Kuten edellä 84–101 ja 115–137 kohdassa todetaan, NES:ään liittyvä kartelli koski huolintapalveluita palvelukokonaisuuksina. Tämän vuoksi komissio ei ole ylittänyt rajoja, jotka se on asettanut itselleen vuoden 2006 suuntaviivojen 13 kohdassa, käyttämällä sen myynnin arvoa, jonka kantaja on toteuttanut myymällä huolintapalveluita palvelukokonaisuuksina, eikä yksinomaan NES-varastointipalveluiden myynnin arvoa.

257 Toiseksi on todettava, ettei mikään kantajan mainitsemista seikoista velvoittanut komissiota jättämään soveltamatta vuoden 2006 suuntaviivojen 37 kohdan mukaisesti niiden 13 kohdassa tarkoitettua yleistä menetelmää.

258 Kantaja esittää, että Bax Global (UK) oli pelkkä välittäjä ja toimi tiettyjen kulujen ”perijänä”.

259 Tältä osin on todettava, että komissio myönsi erityisesti riidanalaisen päätöksen 65, 878 ja 879 perustelukappaleessa, että huolitsijat olivat kuljetusyhtiön ja lähettäjän välissä välittäjän asemassa ja saattoivat omaksua useita yritysmalleja.

260 On kuitenkin todettava, että tapauksessa, jossa huolitsija ei vyörytä kuljetuksen hintaa asiakkailleen, vaan sen tulo rajoittuu kuljetusyhtiöltä saatuun palkkioon, ei ole mitään ongelmaa, ja sen liikevaihdossa näkyy ainoastaan palkkion määrä.

261 Tapauksesta, jossa huolitsija vyöryttää asiakkailleen kuljetuksen hinnan, joka sen on itse pitänyt tai pitää maksaa kolmansille, on muistutettava, että kuten edellä 85 kohdassa tiivistetysti esitetyistä komission toteamuksista ilmenee, taloudellisesta näkökulmasta huolitsijan rooli ei rajoitu pelkän välittäjän rooliin. Huolitsija nimittäin jalostaa kolmansilta saatuja palveluita ja muita tuotannontekijöitä yhdistetyiksi huolintapalveluiksi, joiden avulla asiakkaat voivat säästää aikaa ja rahaa

ja jotka tyydyttävät siis erityisen kysynnän, jota ei tyydytettäisi yksittäisillä palveluilla, joista huolintapalvelut muodostuvat. Kun nämä seikat otetaan huomioon, komissiolla on tässä tilanteessa oikeus käyttää huolitsijan myynnin arvoa vuoden 2006 suuntaviivojen 13 kohdassa tarkoitetulla tavalla.

262 Toisin kuin kantaja väittää, komissiolla ei myöskään ollut velvollisuutta vähentää kuljetuspalveluiden arvoa.

263 Kuten edellä esitetään, näiden palveluiden on nimittäin katsottava olevan huolintapalveluiden tuotannontekijöitä. Kaikilla teollisuuden aloilla on olemassa lopputuotteeseen sisältyviä kustannuksia, joita valmistaja ei voi hallita mutta jotka muodostavat kuitenkin koko sen toiminnan olennaisen osan. Tuotannontekijöiden kustannuksia, jotka sisältyvät myytävien tuotteiden ja palveluiden hintoihin, ei ole siis vähennettävä myynnin arvosta, vaikka tuotannontekijöiden kustannukset muodostavat merkittävän osan myynnin arvosta (ks. vastaavasti edellä 34 kohdassa mainittu tuomio KME Germany ym. v. komissio, EU:C:2011:816, 58–65 kohta ja edellä 247 kohdassa mainittu tuomio KME Germany ym. v. komissio, EU:T:2009:142, 91 kohta). On totta, että tämä oikeuskäytäntö koskee asiaa, johon vuoden 2006 suuntaviivoja ei vielä sovellettu. Tätä oikeuskäytäntöä voidaan kuitenkin soveltaa näihin suuntaviivoihin. Toteamukset, joihin tämä oikeuskäytäntö perustuu, koskevat nimittäin yleisesti liikevaihdon käyttämistä sakon määrää laskettaessa ja niissä ilmoitetaan, että kyseessä on objektiivinen kriteeri, jolla on läheinen yhteys kyseessä olevaan rikkomiseen (ks. tältä osin julkisasiamies Wathelet'n ratkaisuehdotus asiassa Guardian Industries ja Guardian Europe v. komissio, C-580/12 P, Kok., EU:C:2014:272, 59 kohta).

264 Näin ollen on todettava, toisin kuin kantaja väittää, ettei huolintapalveluiden ja NES:ään liittyvän kartellin luonne estänyt sitä, että komissio käyttää koko liikevaihtoa, jonka kantaja on saanut näistä palveluista kyseisellä kaupallisella reitillä, vähentämättä siitä kolmansien suorittamien sellaisten kuljetuspalveluiden tai muiden palveluiden kustannuksia, jotka kuuluivat kyseessä olevan huolintapalvelun muodostavaan palvelukokonaisuuteen.

– NES-lisän soveltaminen

265 Kantaja väittää, ettei komission olisi pitänyt ottaa huomioon huolintapalveluita, joihin ei sovellettu NES-lisää. Tilanteessa, jossa tätä lisää ei sovellettu, NES:ään liittyvän käyttäytymisen ei kantajan mukaan voida katsoa vaikuttaneen lastauksesta saatuun liikevaihtoon.

266 Komissio riitauttaa nämä väitteet.

267 Tältä osin on muistutettava, että vuoden 2006 suuntaviivojen 13 kohdan mukaan komissio käyttää rikkomiseen liittyvien tavaroiden ja palveluiden myyntiarvoa ilman, että rikkomisen täytäntöönpanoa otettaisiin huomioon. Tästä kohdasta ei siis ilmene, että kyseistä myynnin arvoa laskettaessa huomioon voitaisiin ottaa ainoastaan niiden liiketoimien myyntiarvo, joihin lainvastaiset kartellit ovat todellisuudessa kohdistuneet (ks. vastaavasti tuomio 16.6.2011, Putters International v. komissio, T-211/08, Kok., EU:T:2011:289, 58 kohta).

268 Tässä yhteydessä on kuitenkin myös muistutettava, että oikeuskäytännön mukaan vuoden 2006 suuntaviivojen 13 kohdassa tarkoitettu myynnin arvon käsite ei voi ulottua kattamaan kyseessä olevan yrityksen myyntiä, joka ei suoraan tai epäsuorasti kuulu moititun kartellin piiriin (edellä 219 kohdassa mainittu tuomio Team Relocations ym. v. komissio, EU:C:2013:464, 73–78 kohta).

269 On kuitenkin todettava, että kantaja ainoastaan esittää, ettei komission olisi pitänyt ottaa huomioon huolintapalveluita, joihin NES-lisää ei sovellettu, mutta se ei esitä mitään väitettä, jonka perusteella voitaisiin osoittaa, etteivät komission huomioon ottamat huolintapalvelut eli liikevaihdot kaupallisella reitillä, jota NES:ään liittyvä kartelli koski, kuuluneet kyseisen kartellin alaan.

270 Näin ollen nyt käsiteltävän asian olosuhteissa komissiolla ei ollut velvollisuutta jättää vuoden 2006 suuntaviivojen 37 kohdan mukaisesti soveltamatta niiden 13 kohdassa esitettyä yleistä menetelmää. Unionin tuomioistuimet eivät ole nimittäin milloinkaan asettaneet komissiolle velvollisuutta kussakin tapauksessa vahvistaa, mihin yksittäisiin myyntitapahtumiin kartelli oli vaikuttanut (edellä 267 kohdassa mainittu tuomio Putters International v. komissio, EU:T:2011:289, 60 kohta). Päinvastoin kuten unionin oikeuskäytännöstä ilmenee, myynnin arvon rajoittamisen ainoastaan myyntiin, johon kartellin, johon tietty yritys on osallistunut, on osoitettu tosiasiallisesti vaikuttaneen, seurauksena olisi tämän kartellin taloudellisen merkityksen keinotekoinen pienentäminen, koska pelkästään sen vuoksi, että on löydetty rajoitettu määrä välittömiä todisteita myynnistä, johon kartelli on tosiasiallisesti vaikuttanut, määrättäisiin loppujen lopuksi sakko, joka ei ole todellisessa suhteessa kyseessä olevan kartellin soveltamisalaan. Tällainen salassa pysymisen palkitseminen vaarantaisi myös tavoitteen, jonka mukaan SEUT 101 artiklan rikkomiset on todettava ja niistä on määrättävä seuraamuksia tehokkaasti, eikä sitä näin ollen voida hyväksyä (edellä 219 kohdassa mainittu tuomio Team Relocations ym. v. komissio, EU:C:2013:464, 76 ja 77 kohta).

271 Näin ollen on hylättävä väite, joka koskee NES-lisän soveltamista.

– Lentoliikennepalveluita koskevan kartellin olemassaolo

272 Kantaja väittää, että komissio loukkasi periaatetta, jonka mukaan seuraamuksen on oltava oikeassa suhteessa rikkomiseen nähden, ja seuraamusten laillisuusperiaatetta, kun se ei ottanut huomioon sitä, että kuljetuspalveluiden hinnat olivat paisuneet näitä palveluita koskevan kartellin vuoksi. Tämän vuoksi komissio määräsi kaksinkertaiset seuraamukset yhdestä ja samasta rikkomisesta yhtäältä rikkomiseen syyllistyneiden kuljetusyhtiöiden suhteen ja toisaalta niiden asiakkaina olleiden yhtiöiden suhteen. Kantaja väittää myös, ettei riidanalaisen päätöksen 884 perustelukappaleessa esitetyllä komission toteamuksella, jonka mukaan kantaja voi aloittaa oikeudenkäyntimenettelyn kansallisissa siviilituomioistuimissa kuljetusyrityksiä vastaan, ole merkitystä.

273 Komissio riitauttaa nämä väitteet.

274 Tältä osin on aluksi todettava, etteivät vuoden 2006 suuntaviivat sisällä sääntöä, jossa määrättäisiin nimenomaisesti, että kartellin olemassaolo edeltävällä tuotantoportaalla olisi otettava huomioon sakkojen määrän laskennan yhteydessä.

275 Näin ollen on tutkittava, onko sellaisen kartellin olemassaolo, joka koskee markkinoita, jotka ovat sakon määräämisen perustana olevan rikkomisen kohteena olevia markkinoita edeltävällä tuotantoportaalla, sellainen seikka, jonka vuoksi komission olisi poikettava vuoden 2006 suuntaviivojen 13 kohdassa tarkoitetusta yleisestä menetelmästä.

276 Tässä yhteydessä on muistutettava, että myynnin arvoa koskevan kriteerin käyttäminen sakkojen laskennan lähtökohtana on perusteltua erityisesti siksi, että rikkomisen kohteena olevien tuotteiden tai palveluiden myynnistä saatava kokonaisliikevaihdon osa on parhaiten omiaan heijastamaan tämän rikkomisen taloudellista merkitystä (ks. edellä 247 ja 248 kohta) ja että kyseessä on objektiivinen kriteeri, jota on helppo soveltaa.

277 Se seikka, että lentokuljetuspalveluiden markkinat olivat kartellin kohteena, ei kuitenkaan voi tehdä pätemättömäksi komission toteamusta, jonka mukaan sen myynnin arvo, jonka kantaja toteutti huolintapalveluiden markkinoilla NES:ään liittyvän kartellin kohteena olevalla kaupallisella reitillä, on omiaan heijastamaan sen tähän rikkomiseen osallistumisen taloudellista merkitystä. Ensinnäkin kyse on kantajan markkinaolosuhteissa toteuttamasta liikevaihdosta. Toiseksi NES:ään liittyvän kartellin ja liikevaihdon, joka heijastaa kantajan osallistumisen suhteellista merkitystä, välillä on objektiivinen yhteys.

278 On lisäksi todettava, että sellaisen lähestymistavan, jonka mukaan lainvastaisen kartellin olemassaolo aikaisemman tuotantoportaan markkinoilla velvoittaisi komission mukauttamaan sen myynnin arvoa, joka on toteutettu liittyen rikkomiseen, joka koskee myöhemmän tuotantoportaan markkinoita, seurauksena olisi epävarmuustekijän mukaan ottaminen jo sakkojen määrän laskennan ensimmäisessä vaiheessa. Ensinnäkin toteutettavien vähennysten määrä olisi yleensä vaikea määrittää. Toiseksi yhdenvertaisen kohtelun periaatteen noudattamiseksi vähennyksiä on toteutettava paitsi silloin, kun lainvastainen kartelli koskisi aikaisemman tuotantoportaan markkinoita, myös yleisemmin kaikissa tilanteissa, joissa tekijät, joita on pidettävä unionin oikeuden vastaisina, voisivat vaikuttaa suoraan tai välillisesti kyseessä olevien tuotteiden tai palveluiden hintoihin. Kolmanneksi tällaisesta lähestymistavasta seuraisi, että sakon määrän laskentaperusta kyseenalaistettaisiin riidanalaisen päätöksen tekemisen jälkeen tilanteissa, joissa tekijöitä, jotka voivat vaikuttaa suoraan tai välillisesti tuotannontekijöiden hintoihin, havaittaisiin tämän päivän jälkeen. Kantajan tukema lähestymistapa voisi siis johtaa loputtomiin ja ratkaisemattomiin oikeusriitoihin ja syrjintää koskeviin väitteisiin.

279 Väitteestä, jonka mukaan seuraamusten laillisuusperiaatetta on loukattu, on riittävää todeta, että koska kantajalle määrätyn sakon määrä on laskettu sen itse asiakkailtaan laskuttamien hintojen perusteella, komissio ei ole määrännyt sille seuraamusta kolmannen toteuttamasta rikkomisesta vaan ottaen huomioon sen itsensä saaman tulon, josta sen on vastattava. Myös tämä väite on siis hylättävä.

280 Näiden seikkojen valossa on todettava, että sellaisen kartellin olemassaoloa, joka koskee markkinoita, jotka ovat sakon määräämisen perustana olevan rikkomisen kohteena olevia markkinoita edeltävällä tuotantoportaalla, ei voida pitää seikkana, jonka vuoksi komission olisi poikettava vuoden 2006 suuntaviivojen 13 kohdassa tarkoitetusta yleisestä menetelmästä.

281 Näin ollen on hylättävä väite, joka koskee kartellin olemassaoloa kuljetuspalveluiden markkinoilla, ilman että olisi tarpeen lausua siitä, onko riidanalaisen päätöksen 884 perustelukappaleessa esitetyllä komission huomautuksella, jonka mukaan kantaja voi aloittaa oikeudenkäyntimenettelyn kansallisissa siviilituomioistuimissa kuljetusyrityksiä vastaan, merkitystä tässä asiayhteydessä. Vaikka tämä huomautus olisi virheellinen, sillä ei nimittäin saatettaisi kyseenalaiseksi komission muita toteamuksia, joiden pätevyyttä on tutkittu edellä.

– Aiheutetun taloudellisen vahingon huomioon ottaminen

282 Kantaja väittää, ettei komissio ottanut riittävästi huomioon NES:ään liittyvän kartellin aiheuttamaa taloudellista vahinkoa. Vuoden 2006 suuntaviivojen mukaan sakot liittyvät erityisesti oletettuun taloudelliseen vahinkoon, joka ekstrapoloidaan rikkomiseen liittyvän myynnin arvon perusteella. Komission olisi siis varmistuttava siitä, että käytetty liikevaihto heijastaa taloudellista vahinkoa. Todettuun rikkomiseen liittyvää liikevaihtoa määritettäessä ei kantajan mukaan ole otettava huomioon yleisestävää vaikutusta, koska tällainen vaikutus voidaan ottaa huomioon vasta sakon määrän laskennan myöhemmässä vaiheessa. Nyt käsiteltävässä asiassa se, että NES-järjestelmään liittyvä teoreettinen enimmäisliikevaihto edustaa ainoastaan vähäistä osaa sakon määrästä ja vielä pienempää osaa komission käyttämästä liikevaihdosta, osoittaa kantajan mukaan komission lähestymistavan olevan vuoden 2006 suuntaviivojen vastainen.

283 Komissio riitauttaa nämä väitteet.

284 Tältä osin on todettava ensimmäiseksi, että toisin kuin kantaja väittää, vuoden 2006 suuntaviivojen 13 kohdassa tai muussa kohdassa ei todeta, että myynnin arvoa olisi mukautettava rikkomisen aiheuttaman taloudellisen vahingon mukaan.

285 Toiseksi komission ei kantajan mainitsemien seikkojen vuoksi ole poikettava vuoden 2006 suuntaviivojen 37 kohdan mukaisesti niiden 13 kohdassa tarkoitetusta yleisestä menetelmästä.

286 On totta, että sakkojen laskennan yhteydessä myynnin arvolle ei pidä antaa suhteetonta merkitystä (edellä 34 kohdassa mainittu tuomio KME Germany ym. v. komissio, EU:C:2011:816, 60 kohta). Tältä osin on kuitenkin riittävää muistuttaa, että myynnin arvo on vain yksi monista kriteereistä, jotka otetaan huomioon vuoden 2006 suuntaviivoissa tarkoitetussa yleisessä menetelmässä. Jos oletetaan, että kantajan mainitsemat seikat, kuten aiheutettu vahinko tai toteutunut marginaali, olisivat kyseisen menetelmän mukaan sakkojen määrän laskennan kannalta merkityksellisiä, ne voitaisiin nimittäin ottaa huomioon laskennan myöhemmissä vaiheissa, kuten arvioitaessa rikkomisen vakavuutta, lieventävien tai raskauttavien seikkojen olemassaoloa tai jopa kyseessä olevien yritysten maksukykyä. Näin ollen vaikka oletettaisiin, että nyt käsiteltävässä asiassa komissiolla olisi ollut velvollisuus ottaa huomioon kantajan mainitsemat seikat sakon suuruuden määrittämisen myöhemmissä vaiheissa, sillä ei olisi ollut tämän vuoksi velvollisuutta poiketa vuoden 2006 suuntaviivojen 37 kohdan mukaisesti niiden 13 kohdasta.

287 Kun on kyse sakkojen määrän ja perittyjen lisien määrän suhteesta, on todettava olevan totta, että sakot on määrättävä riittävän suuriksi, jotta yritykset välttäisivät kartelliin osallistumista huolimatta hyödyistä, joita ne voivat siitä saada. Sen sijaan sakon määrää ei voida pitää epäasianmukaisena yksinomaan siksi, ettei se heijasta taloudellista vahinkoa, jonka kyseessä oleva kartelli on aiheuttanut tai on voinut aiheuttaa.

288 Tässä yhteydessä on myös hylättävä kantajan väite, jonka mukaan myynnin arvon määrittämisen vaiheessa komissio tukeutui yleisestävyyden tavoitteeseen, vaikka sillä ei ollut oikeutta ottaa huomioon tällaista tavoitetta sakkojen määrän laskennan tässä vaiheessa.

289 Tältä osin on todettava, että käyttämällä sen myynnin arvoa, jonka kantaja on toteuttanut myymällä huolintapalveluita ETA:ssa sijaitseville asiakkaille NES:ään liittyvän kartellin kohteena olevalla kaupallisella reitillä, komissio ainoastaan sovelsi vuoden 2006 suuntaviivojen 13 kohdassa esitettyä yleistä menetelmää eikä siis poikennut tästä menetelmästä vetoamalla yleisestävyyden tavoitteeseen.

290 Myös jos kantajan oletetaan halunneen väitteillään vedota siihen, että siltä osin kuin myynnin arvo ei heijasta perittyjen lisien muodossa aiheutunutta taloudellista vahinkoa, komissiolla on velvollisuus mukauttaa sitä välttääkseen, että yleisestävyyden tavoite otettaisiin huomioon jo sakkojen määrän laskennan tässä vaiheessa, nämä väitteet on hylättävä.

291 Tässä yhteydessä on todettava, että myynnin arvoa käytetään rikkomisen taloudellisen merkityksen korvaavana vertailuarvona paitsi siksi, että se on parhaiten omiaan heijastamaan tämän rikkomisen taloudellista merkitystä ja kunkin rikkomiseen osallistuneen yrityksen suhteellista osuutta, myös siksi, että kyseessä on objektiivinen kriteeri, jota on helppo soveltaa. Tämä viimeksi mainittu myynnin arvon ominaisuus tekee komission toiminnasta ennakoitavampaa yrityksille, jotka voivat arvioida niitä uhkaavan sakon määrää, kun ne päättävät osallistua lainvastaiseen kartelliin. Myynnin arvoa koskevan kriteerin käyttämisellä vuoden 2006 suuntaviivojen 13 kohdassa tavoitellaan siis muun muassa yleisestävää tavoitetta. Toisin kuin kantaja antaa ymmärtää, mikään ei kuitenkaan estä sitä, että komissiolle perustamissopimuksessa annetun unionin kilpailuoikeuden noudattamista koskevan valvontatehtävän puitteissa (edellä 246 kohdassa mainittu tuomio Musique Diffusion française ym. v. komissio, EU:C:1983:158, 105 kohta ja edellä 251 kohdassa mainittu tuomio Dansk Rørindustri ym. v. komissio, EU:C:2005:408, 170 kohta) komissio tavoittelee yleisestävää tavoitetta yleistä sakkojen määrän laskentamenetelmää määrittäessään.

292 Näin ollen myös väitteet, joiden mukaan komissio ei ottanut riittävästi huomioon NES:ään liittyvän kartellin aiheuttamaa taloudellista vahinkoa, on hylättävä.

– Kilpailutekijät, joihin kartelli vaikuttaa

293 Kantaja väittää, että koska komissio käytti huolintapalveluista saatua myyntiarvoa, se määräsi sille sakon aivan kuin NES:ään liittyvän kartellin tarkoituksena olisi ollut vahvistaa huolintapalveluiden lopullinen hinta tai kattaa kaikki huolinta-alalla olemassa olevat kilpailutekijät.

294 Komissio riitauttaa tämän väitteen.

295 Tältä osin on huomautettava, että kuten edellä 267–270 kohdassa todetaan, komissiolla oli oikeus käyttää sakon määrän laskennan lähtökohtana kyseisen kartellin alaan kuuluvaa myyntiä riippumatta tämän rikkomisen vakavuudesta.

296 On lisäksi muistutettava, että vuoden 2006 suuntaviivoissa todetun yleisen menetelmän mukaan rikkomisen luonne otetaan huomioon myöhemmässä vaiheessa, kun määritetään vakavuuskerroin, jota kyseisten suuntaviivojen 20 kohdan mukaisesti arvioidaan tapauskohtaisesti kaikkien tapauksessa merkityksellisten seikkojen perusteella.

297 Näiden seikkojen valossa siitä, että komissio käytti NES:ään liittyvän kartellin kohteena olevien huolintapalveluiden myyntiarvoa kantajalle määrätyn sakon määrän laskennan lähtökohtana, ei voida päätellä, että komissio piti sitä kartellina, jonka tarkoituksena oli vahvistaa huolintapalveluiden lopullinen hinta tai kattaa kaikki kilpailutekijät.

298 Näin ollen tämä väite on hylättävä.

– Arviointivirheet

299 Siltä osin kuin kantaja väittää komission tehneen arviointivirheitä, se ainoastaan viittaa väitteisiin, jotka on jo tutkittu ja hylätty edellä. Myös tämä argumentti on näin ollen hylättävä.

300 Näin ollen on todettava, ettei millään kantajan esittämällä väitteellä voida osoittaa, että käyttämällä NES:ään liittyvän kartellin kohteena olevien huolintapalveluiden myyntiarvoa komissio sovelsi virheellisesti vuoden 2006 suuntaviivoja ja rikkoi asetuksen N:o 1/2003 23 artiklan 2 ja 3 kohtaa, loukkasi suhteellisuusperiaatetta, periaatetta, jonka mukaan seuraamuksen on oltava oikeassa suhteessa rikkomiseen nähden, tai seuraamusten laillisuusperiaatetta taikka teki arviointivirheitä.

301 Tästä seuraa, että on hylättävä kokonaisuudessaan sitä koskeva väite, että komissio käytti sen myynnin arvoa, jonka kantaja on toteuttanut myymällä huolintapalveluita ETA:ssa sijaitseville asiakkaille NES:ään liittyvän kartellin kohteena olevalla kaupallisella reitillä.

Vakavuuskerrointa koskeva väite

302 Vastauskirjelmässään kantaja kyseenalaistaa riidanalaisen päätöksen 945 perustelukappaleessa esitetyn komission toteamuksen, jonka mukaan NES:ään liittyvän kartellin osalta 15 prosentin vakavuuskerroin oli asianmukainen.

303 Riidanalaisen päätöksen 891–947 perustelukappaleessa komissio esitti perustelut sille, että tämä vakavuuskerroin oli asianmukainen. Tässä yhteydessä komissio mainitsi erityisesti, että NES:ään liittyvän kartellin tarkoituksena oli vahvistaa suoraan tai epäsuorasti hintoja tai muita sopimusehtoja. Tältä osin se totesi, että yritykset olivat sopineen NES:ään liittyvän lisän käyttöönotosta, tasosta ja käyttöönoton aikataulusta. Kantaja totesi myös, että tämä kartelli oli pantu täytäntöön osittain ja että sen täytäntöönpanoa oli valvottu.

304 Kantaja arvioi, ettei komission käyttämä 15 prosentin vakavuuskerroin heijasta oikein NES:ään liittyvän kartellin vakavuutta.

305 Komissio riitauttaa nämä väitteet.

306 Tältä osin on todettava ensimmäiseksi, ettei kantaja esitä mitään väitettä, joka kyseenalaistaisi nimenomaan riidanalaisen päätöksen 891–947 perustelukappaleessa esitetyt komission toteamukset, jotka koskevat vakavuuskerrointa.

307 Toiseksi on todettava, että vaikka myös myyntiarvon käyttämistä koskevat kantajan väitteet otettaisiin huomioon vakavuuskerrointa koskevina väitteinä, niillä ei voida osoittaa virhettä komission tätä kerrointa koskevissa toteamuksissa.

308 Aivan aluksi on nimittäin korostettava, että NES:ään liittyvä kartelli on horisontaalinen kartelli, joka koskee huolintapalveluiden hintatekijää ja jota on siis pidettävä vakavana kilpailunrajoituksena.

309 Tämän jälkeen on muistutettava, että vuoden 2006 suuntaviivojen 23 kohdasta ilmenee, että hinnoista sopimisesta tehtyjen horisontaalisten sopimusten tapauksessa komission huomioon ottama osuus myynnistä sijoittuu yleensä 30 prosenttiin ulottuvan asteikon yläpäähän.

310 Kun otetaan huomioon kyseessä olevien palveluiden luonne, sen perusteella, että NES:ään liittyvä kartelli koski vain NES-lisää, ei voida katsoa, ettei 15 prosentin vakavuuskerroin olisi asianmukainen. Kuten komissio esitti riidanalaisen päätöksen 869 perustelukappaleessa ja minkä vahvistavat siinä mainitut todisteet, kartelli, joka koskee kustannustekijöiden vaikutusta lisän käyttöön ottamisen avulla, oli omiaan vaikuttamaan tuntuvasti huolitsijoiden käyttäytymiseen ja markkinoiden rakenteeseen (ks. edellä 155 ja 156 kohta).

311 Samoilla perusteilla on hylättävä väite, jonka mukaan NES-järjestelmään liittyvä teoreettinen enimmäisliikevaihto edustaa ainoastaan vähäistä osaa sakon määrästä ja vielä pienempää osaa komission käyttämästä liikevaihdosta.

312 Kartellin täytäntöönpanosta on lopuksi todettava, ettei kantaja kyseenalaista riidanalaisen päätöksen 907 perustelukappaleessa esitettyjä komission toteamuksia, joiden mukaan yhtäältä NES:ään liittyvän kartellin täytäntöönpanoaste ei johtunut yritysten tahdosta lopettaa tämä kartelli vaan sen toimintaan liittymättömistä tilanteista, kuten asiakkaiden ilmoittamasta vastahakoisuudesta, ja toisaalta yksikään osapuolista ei osoittanut riittävällä tavalla välttäneensä kyseisen kartellin täytäntöön panemista käyttäytymällä markkinoilla kilpailullisesti.

313 Näiden seikkojen valossa 15 prosentin vakavuuskertoimen vahvistamista ei voida pitää epäasianmukaisena.

314 Näin ollen on hylättävä myös väite, joka koskee komission vahvistamaa 15 prosentin vakavuuskerrointa, ilman että olisi tarpeen lausua siitä, voidaanko tämä väite hyväksyä riippumatta siitä, että kantaja yhtäältä vetosi tämän kertoimen epäasianmukaisuuteen vasta vastauskirjelmävaiheessa eikä toisaalta yksilöinyt niitä vakavuuskerrointa koskevia komission toteamuksia, jotka se halusi kyseenalaistaa.

Väite, joka koskee lieventävän seikan olemassaoloa

315 Kantaja väittää, että komission olisi pitänyt ottaa lieventävänä seikkana huomioon kartellin olemassaolo aikaisemmalla tuotantoportaalla ja sen vaikutus kuljetuspalveluiden hintaan. Komission olisi pitänyt tutkia tätä kysymystä enemmän ja se loukkasi kantajan mukaan siis myös hyvän hallinnon periaatetta.

316 Komissio riitauttaa nämä väitteet.

317 Tältä osin on muistutettava, että vuoden 2006 suuntaviivojen 29 kohdassa esitetään ei-tyhjentävä luettelo lieventävistä seikoista, joiden perusteella sakon perusmäärää voidaan tietyin edellytyksin alentaa.

318 Usean yrityksen rikottua kilpailusääntöjä on nimittäin tutkittava kunkin kilpailusääntöjen rikkomiseen osallistuneen yrityksen osallisuuden suhteellinen vakavuus sen määrittämiseksi, onko niiden osalta olemassa lieventäviä tai raskauttavia seikkoja (tuomio 25.10.2011, Aragonesas Industrias y Energía v. komissio, T-348/08, Kok., EU:T:2011:621, 277 kohta).

319 On korostettava, ettei aikaisempaa tuotantoporrasta koskevan kartellin olemassaoloa ole mahdollista liittää johonkin vuoden 2006 suuntaviivojen 29 kohdassa nimenomaisesti mainituista lieventävistä seikoista.

320 Vaikka vuoden 2006 suuntaviivojen 29 kohdassa esitetty luettelo ei ole tyhjentävä, on lisäksi todettava, että kuljetuspalveluiden markkinoita koskevan kartellin olemassaolo on ulkoinen tekijä, joka ei ole omiaan alentamaan kantajan NES:ää koskevaan kartelliin osallistumiseen liittyvää vakavuutta.

321 Siltä osin kuin kantajan esittämän väitteen oli ymmärrettävä koskevan huolitsijoiden asiakkailtaan laskuttamien lisien ja kuljetusyhtiöiden perimien lisien välistä syy-seuraussuhdetta, on riittävää todeta, ettei tällaisella väitteellä voida oikeuttaa huolitsijoiden välistä lainvastaista kartellia, jonka tarkoituksena on se, ettei NES-varastointipalveluista johtuvien kustannusten osalta kilpailla vaan nämä lisät vyörytetään niiden asiakkaiden maksettaviksi.

322 Näin ollen kuljetuspalveluita koskevan kartellin olemassaoloa ei nyt käsiteltävässä asiassa voida pitää lieventävänä seikkana.

323 Tässä yhteydessä on myös muistutettava, että unionin yleinen tuomioistuin on jo tutkinut ja hylännyt vastaavan väitteen (tuomio 14.5.2014, Reagens v. komissio, T-30/10, EU:T:2014:253, 289 kohta).

324 Näiden seikkojen valossa on hylättävä väite, jonka mukaan komissio ei ottanut huomioon lieventävää seikkaa ja loukkasi hyvän hallinnon periaatetta.

Väite, jonka mukaan yhdenvertaisen kohtelun periaatetta on loukattu

325 Kantaja väittää komission loukanneen yhdenvertaisen kohtelun periaatetta noudattamalla nyt käsiteltävässä asiassa erilaista menetelmää kuin asiassa COMP/39258 – Lentorahti (jäljempänä lentorahtiasia). Kyseisessä asiassa komissio vahvisti kuljetusyrityksille määrättyjen sakkojen määrän yksinomaan polttoainelisästä ja turvallisuuslisästä saadun liikevaihdon perusteella.

326 Tältä osin on ensimmäiseksi muistutettava, että yhdenvertaisen kohtelun periaate on yleinen oikeusperiaate, jota komission on noudatettava SEUT 101 artiklan nojalla vireille pannussa menettelyssä ja jonka vastaista on, että toisiinsa rinnastettavia tapauksia kohdellaan eri tavalla tai että erilaisia tapauksia kohdellaan samalla tavalla, ellei tällaista kohtelua voida objektiivisesti perustella (tuomio 29.6.2012, GDF Suez v. komissio, T-370/09, Kok., EU:T:2012:333, 386 kohta).

327 Toiseksi siitä, onko komissio kohdellut toisiinsa rinnastettavia tapauksia eri tavalla, on aluksi muistutettava, ettei sen aiempi päätöskäytäntö ole sakkojen määrittämisen oikeudellinen kehys kilpailuoikeuden alalla ja että muita asioita koskevat päätökset ovat luonteeltaan viitteellisiä syrjinnän olemassaolon osalta, kun eri asioiden olosuhteet eivät ole identtisiä (tuomio 21.9.2006, JCB Service v. komissio, C-167/04 P, Kok., EU:C:2006:594, 201 ja 205 kohta).

328 Tämä pätee varsinkin nyt käsiteltävässä asiassa, jossa kyseessä oleva seikka, eli sakkojen määrän laskennan lähtökohtana käytettävän myyntiarvon määrittäminen, on vuoden 2006 suuntaviivojen 13 kohdassa esitetyn nimenomaisen säännön kohteena. Tällaisessa tilanteessa on tutkittava yhdenvertaisen kohtelun periaatteen loukkaamista koskeva väite niiden kyseisessä kohdassa esitettyjen toteamusten valossa, jotka komissio esitti vahvistaakseen kantansa johdonmukaisuutta asiasta toiseen. Edellä esitetyistä toteamuksista seuraa, että yhtäältä komissio noudatti kyseisessä kohdassa esitettyä yleistä menetelmää eikä sen toisaalta nyt käsiteltävän asian olosuhteissa tarvinnut poiketa siitä.

329 Näin ollen vaikka kantajan väitteen, jonka mukaan komissio noudatti lentorahtiasiassa erilaista menetelmää, oletettaisiin pitävän paikkansa, sillä ei voitaisi osoittaa, että nyt käsiteltävässä asiassa komissio loukkasi yhdenvertaisen kohtelun periaatetta. Tässä tilanteessa joko lentorahtikartellissa oli, toisin kuin nyt käsiteltävässä asiassa, erityispiirteitä, joiden perusteella komissio saattoi poiketa vuoden 2006 suuntaviivojen 13 kohdassa esitetystä yleisestä menetelmästä, tai komissio ei noudattanut niitä kyseisessä asiassa. Kummassakaan tapauksessa kantajalla ei ole oikeutta vaatia nyt käsiteltävässä asiassa samanlaista kohtelua kuin lentorahtiasiassa.

330 Myös yhdenvertaisen kohtelun periaatteen loukkaamista koskeva väite on näin ollen hylättävä.

Yhteenveto

331 Näin ollen siltä osin kuin kanneperusteen tämä osa koskee riidanalaisen päätöksen 2 artiklan 1 kohdan a alakohdassa määrätyn sakon kumoamista, se on hylättävä.

332 Se on hylättävä myös siltä osin kuin se on esitetty sen vaatimuksen tueksi, että unionin yleinen tuomioistuin käyttäisi täyttä harkintavaltaansa.

333 Sen lisäksi, ettei tämän osan tutkinnassa ole paljastunut virheitä sakkojen määrän laskennassa, siinä ei ole paljastunut myöskään epäasianmukaisuuksia.

334 Kun otetaan huomioon edellä 240–264 ja 272–301 kohdassa esitetyt huomautukset, on todettava, ettei kantajan esittämää lähestymistapaa, jonka mukaan huomioon otetaan yksinomaan NES-varastointipalveluista saatu liikevaihto, eikä lähestymistapaa, jonka mukaan kuljetuspalveluiden kustannukset vähennetään käytetystä myynnin arvosta, eikä lähestymistapaa, jonka mukaan tätä myynnin arvoa mukautetaan kuljetuspalveluiden markkinoita koskevan kartellin olemassaolon vuoksi, voida pitää asianmukaisina, koska ne eivät ole omiaan heijastamaan asianmukaisesti kantajan NES:ään liittyvään kartelliin, joka koski huolintapalveluita palvelukokonaisuuksina, osallistumisen taloudellista merkitystä.

335 Tässä yhteydessä on todettava myös, että vaikkei voida sulkea pois sitä mahdollisuutta, että pienten marginaalien olemassaolo voi osoittaa yrityksen heikon taloudellisen kapasiteetin sen liikevaihdon laajuudesta huolimatta, nyt käsiteltävässä asiassa ei ole esitetty mitään väitettä, jolla voitaisiin näyttää toteen, että määrätyt sakot olisivat suhteettomia, kun otetaan huomioon kantajan taloudellinen kapasiteetti.

336 Edellä 265–271 kohdassa esitetyillä perusteilla myöskään lähestymistapaa, jonka mukaan huomioon voidaan ottaa ainoastaan myynti, jonka osalta NES-lisä on tosiasiallisesti laskutettu, ei voida pitää asianmukaisena.

337 Viidennen kanneperusteen ensimmäinen osa on näin ollen hylättävä.

Toinen osa, jonka mukaan asetuksen N:o 1/2003 27 artiklaa on rikottu ja puolustautumisoikeuksia on loukattu

338 Tämä osa koskee riidanalaisen päätöksen 887 ja 888 perustelukappaleessa esitettyjä syitä, joiden perusteella kantajan ei voitu antaa tutustua asiakirja-aineistoon lentorahtiasiassa. Tässä yhteydessä komissio korosti, ettei kantaja ollut osallisena kyseiseen asiaan eikä se näin ollen voinut tutustua asiakirja-aineistoon tiedonantonsa oikeutta tutustua komission asiakirja-aineistoon koskevista säännöistä [SEUT 101] ja [SEUT 102] artiklan, ETA-sopimuksen 53, 54 ja 57 artiklan ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 139/2004 soveltamistapauksissa (EUVL 2005, C 325, s. 7) mukaisesti eikä [SEUT 101] ja [SEUT 102] artiklan mukaisten komission menettelyjen kulusta 7.4.2004 annetun komission asetuksen (EY) N:o 773/2004 (EUVL L 123, s. 18) mukaisesti. Se totesi lisäksi, että missään tapauksessa millään lentorahtiasian asiakirja-aineiston sisältämällä asiakirjalla ei ollut merkitystä huolitsijoiden vastuun kannalta nyt käsiteltävässä asiassa.

339 Kantaja väittää komission rikkoneen asetuksen N:o 1/2003 27 artiklan 1 kohtaa ja loukanneen puolustautumisoikeuksia. Komission olisi pitänyt antaa kantajan tutkia lentorahtiasian, joka kantajan mukaan liittyy läheisesti nyt käsiteltävään asiaan, merkityksellisiä tietoja. Kantaja ei omien sanojensa mukaan ole voinut käyttää puolustautumisoikeuksiaan täysimääräisesti, kun se ei ole saanut tutustua asianmukaisesti asiakirja-aineistoon.

340 Komissio riitauttaa nämä väitteet.

341 Tältä osin on aluksi muistutettava, että asetuksen N:o 1/2003 27 artiklan 1 kohdan nojalla ennen kyseisen asetuksen 7, 8 ja 23 artiklassa sekä 24 artiklan 2 kohdassa tarkoitettujen päätösten tekemistä komissio varaa yrityksille, joita komission toteuttama menettely koskee, tilaisuuden esittää huomautuksensa komission niitä vastaan esittämistä väitteistä. Komissio perustaa päätöksensä yksinomaan väitteille, joista asianomaiset osapuolet ovat voineet esittää huomautuksensa.

342 Asetuksen N:o 1/2003 27 artiklan 2 kohdassa säädetään, että asianomaisten osapuolten puolustautumisoikeudet menettelyssä on täysin turvattava. Niillä on oikeus tutustua komission asiakirja-aineistoon edellyttäen kuitenkin, että otetaan huomioon yritysten oikeutetut edut sen suhteen, ettei niiden liikesalaisuuksia paljasteta.

343 Asetuksen N:o 773/2004 15 artiklan nojalla komissio myöntää pyynnöstä niille osapuolille, joille se on osoittanut väitetiedoksiannon, oikeuden tutustua asiakirja-aineistoon ja oikeus myönnetään väitetiedoksiannon ilmoittamisen jälkeen.

344 Näistä säännöksistä ilmenee, että komission on annettava asianomaiselle yritykselle mahdollisuus tutkia kaikkia tutkinta-aineistoon sisältyviä asiakirjoja, joilla saattaa olla merkitystä sen puolustuksen kannalta. Näihin kuuluvat sekä asianomaista vastaan että sen puolesta puhuvat asiakirjat muiden yritysten liikesalaisuuksia, komission sisäisiä asiakirjoja ja muita luottamuksellisia tietoja lukuun ottamatta (tuomio 1.7.2010, Knauf Gips v. komissio, C-407/08 P, Kok., EU:C:2010:389, 22 kohta).

345 Mikäli kyseessä on tilanne, jossa tiedoksi antamatta on jätetty asianomaisen puolesta puhuvia asiakirjoja, vakiintuneesta oikeuskäytännöstä seuraa, että kyseisen yrityksen on ainoastaan osoitettava, että sen tiedoksi antamatta jättäminen on saattanut vaikuttaa yrityksen vahingoksi menettelyn kulkuun ja komission päätöksen sisältöön. Riittää, että yritys osoittaa, että se olisi kyennyt käyttämään kyseisiä sen puolesta puhuvia asiakirjoja puolustuksessaan sillä tavalla, että mikäli se olisi kyennyt vetoamaan niihin hallinnollisessa menettelyssä, se olisi voinut tuoda esiin seikkoja, jotka eivät olisi olleet sopusoinnussa komission siinä vaiheessa tekemien päätelmien kanssa, ja olisi siten kyennyt jollain tavoin vaikuttamaan arviointeihin, joita komissio on tehnyt mahdollisessa päätöksessä, ainakin sen osalta todetun menettelytavan vakavuuden ja keston osalta ja samalla sakon määrän osalta (edellä 344 kohdassa mainittu tuomio Knauf Gips v. komissio, EU:C:2010:389, 23 kohta).

346 Tästä seuraa, että valittajan ei pelkästään ole osoitettava, ettei se ole saanut oikeutta tutustua tiettyihin sen puolesta puhuviin todisteisiin, vaan tämän lisäksi myös, että se olisi voinut käyttää niitä puolustuksessaan. Se ei voi tehokkaasti vedota siihen, ettei sille annettu tiedoksi asiakirjoja, joilla ei ole asiassa merkitystä.

347 Kantaja väittää, että lentorahtiasian asiakirja-aineiston merkityksellisten osien perusteella se olisi kyennyt arvioimaan lentorahtikartellin vaikutuksen liikevaihtoonsa. Se olisi siis kyennyt osoittamaan, että komission päätös ottaa huomioon yliarvostettu liikevaihto oli epäasianmukainen ja suhteeton.

348 Kuten edellä 272–281 ja 315–324 kohdassa todetaan, lentoliikennepalveluita koskevan kartellin olemassaolo ei voinut vaikuttaa komission käyttämään liikevaihtoon eikä sitä voitu ottaa huomioon lieventävänä seikkana. Kuten edellä 325–330 kohdassa todetaan, kantaja ei voi myöskään perustella yhdenvertaisen kohtelun periaatteen loukkaamista koskevaa väitettä komission käyttäytymisellä lentorahtiasiassa.

349 Tässä yhteydessä on myös hylättävä kantajan väite, jonka mukaan komission päätös olla antamatta sen tutustua asiakirja-aineistoon ilman muuta tutkintaa ei ole ”unionin oikeuden yleisen lähestymistavan” mukainen. Tällä väitteellä ei nimittäin voida kyseenalaistaa toteamusta, jonka mukaan lentorahtiasian asiakirja-aineiston sisältö ei olisi voinut vaikuttaa komission riidanalaisessa päätöksessä esittämiin arviointeihin. Siltä osin kuin kantaja vetoaa tässä yhteydessä 22.5.2012 annettuun tuomioon EnBW Energie Baden-Württemberg v. komissio (T-344/08, Kok., EU:T:2012:242), on lisäksi riittävää korostaa ensinnäkin, että kyseinen tuomio koski oikeutta tutustua asiakirjoihin Euroopan parlamentin, neuvoston ja komission asiakirjojen saamisesta yleisön tutustuttavaksi 30.5.2001 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1049/2001 (EYVL L 145, s. 43) nojalla eikä edellä 341–343 kohdassa mainittujen säännösten nojalla, ja toiseksi, että unionin tuomioistuin on kumonnut tämän tuomion (tuomio 27.2.2014, komissio v. EnBW, C-365/12 P, Kok., EU:C:2014:112).

350 Kantaja ei esitä mitään väitettä, jolla voitaisiin kyseenalaistaa nämä toteamukset tai osoittaa, että lentorahtiasian asiakirja-aineiston sisältö olisi voinut vaikuttaa muuhun riidanalaisessa päätöksessä esitettyyn arvioinnin osatekijään.

351 Näin ollen on hylättävä myös kanneperusteen tämä osa ja näin ollen tämä kanneperuste kokonaisuudessaan paitsi kumoamisvaatimuksen osalta myös sen vaatimuksen osalta, että unionin yleinen tuomioistuin käyttäisi täyttä harkintavaltaansa.

6. *Kuudes kanneperuste, jonka mukaan komissio rikkoi asetuksen N:o 1/2003 23 artiklan 2 kohtaa, loukkasi yhdenvertaisen kohtelun periaatetta, jätti noudattamatta vuoden 2006 yhteistyötiedonantoa sekä teki arviointivirheen*

352 Tämä kanneperuste koskee komission päätöstä myöntää DP:lle vapautus sakoista NES:ään liittyvän kartellin osalta.

353 Riidanalaisen päätöksen 1026–1103 perustelukappaleessa komissio yhtäältä myönsi vapautuksen sakoista DP:lle NES:ään, AMS:ään, CAF:ään ja PSS:ään liittyvien kartellien osalta. Tältä osin komissio totesi, että saadessaan DP:n sakoista vapauttamista koskevan hakemuksen sillä oli tämän sille toimittamien tietojen valossa oikeus myöntää sille 24.9.2007 päivätyllä kirjeellään ehdollinen vapautus sakoista epäillyn kansainvälisen lentorahdin huolintapalveluiden tarjoajien välisen sellaisen kartellin osalta, jolla oli tarkoitus vahvistaa tai periä niiden asiakkailta eri maksuja ja lisiä, erityisesti [*luottamuksellinen tieto*]. Hallinnollisen menettelyn päätteeksi komissio totesi, että DP oli tehnyt tyydyttävää yhteistyötä ja että epäilty kartelli, jonka osalta se oli myöntänyt DP:lle ehdollisen vapautuksen sakoista, ”kattoi täysin kaikki riidanalaisessa päätöksessä tarkoitetut rikkomiset”. Toisaalta komissio arvioi muiden yritysten sakoista vapauttamista ja sakkojen määrän alentamista koskevia hakemuksia näihin kartelleihin nähden.

354 Kantaja väittää, että nämä toteamukset ovat virheellisiä. Sen mukaan komissio suosi DP:tä sellaisiin muihin yrityksiin nähden, jotka olivat tehneet sakoista vapauttamista ja sakkojen määrän alentamista koskevia hakemuksia, arvioimalla näiden hakemuksia eri perustein kuin DP:n hakemusta. Vaikka komissio oli todennut neljän rikkomisen olemassaolon, se myönsi DP:lle yleisen ehdollisen vapautuksen sakoista lentohuolinnan alalla tutkimatta sitä, kattoivatko tämän yrityksen toimittamat todisteet kaiken kyseessä olevan käyttäytymisen. Kantajan mukaan komissio toimi eri tavalla muiden yritysten sakkojen määrän alentamista koskevien hakemusten osalta, joita se arvioi kunkin rikkomisen osalta erikseen. Kantaja väittää, että jos kaikki sakoista vapauttamista ja sakkojen määrän alentamista koskevat hakemukset olisi arvioitu ottaen huomioon huolinta-ala kokonaisuudessaan, sillä olisi ollut oikeus edullisempaan kohteluun.

355 Komissio riitauttaa nämä väitteet.

356 Kun otetaan huomioon kantajan väitteet, joilla pyritään osoittamaan, että jos komissio olisi soveltanut vuoden 2006 suuntaviivoja oikein, kantajaa olisi kohdeltu edullisemmin, on tutkittava ensin sitä, tekikö komissio virheen, kun se myönsi DP:lle vapautuksen sakoista NES:ään liittyvän kartellin osalta, ennen kuin tutkitaan väite, jonka mukaan komissio käytti muiden yritysten, myös kantajan, sakkojen määrän alentamista koskevien hakemusten osalta eri perustaa.

Sakosta vapauttamisen edellytysten täyttäminen

357 Tältä osin on muistutettava vuoden 2006 yhteistyötiedonannon 8 kohdan a alakohdasta ilmenevän, että komissio myöntää ehdollisen vapautuksen sakoista yritykselle, joka paljastaa osallisuutensa väitettyyn kartelliin, jos tämä yritys toimittaa ensimmäisenä tietoja ja todisteita, joiden perusteella komissio voi suorittaa tähän kartelliin liittyvän kohdennetun tarkastuksen.

358 Vuoden 2006 yhteistyötiedonannon 9 kohdan sanamuoto on seuraava:

”Jotta komissio voi suorittaa 8 kohdan a alakohdassa tarkoitetun kohdennetun tarkastuksen, yrityksen on esitettävä komissiolle alla luetellut tiedot ja todisteet, siinä määrin kuin tämä ei komission näkemyksen mukaan vaaranna tarkastuksia:

a) Yrityslausunto – –, johon kuuluu, siinä määrin kun se on hakijan tiedossa tietojen toimittamishetkellä:

— yksityiskohtainen kuvaus väitetystä kartellijärjestelystä, mukaan lukien esimerkiksi kartellin tavoitteet, toiminnot ja toimintatavat; väitetyn kartellin kohteena oleva tuote tai palvelu, sen maantieteellinen laajuus, kesto ja kohteena olevat arvioidut markkinavolyymit; yksityiskohtaiset tiedot väitettyyn kartelliin liittyvien yhteydenpitojen päivämääristä, paikoista, sisällöstä ja osallistujista sekä kaikki hakemuksen tueksi toimitettuihin todisteisiin liittyvät merkitykselliset selvitykset;

— sakoista vapauttamista hakevan oikeushenkilön nimi ja osoite sekä kaikkien muiden sellaisten yritysten nimet ja osoitteet, jotka osallistuvat tai ovat osallistuneet väitettyyn kartelliin;

— kaikkien sellaisten henkilöiden nimi, asema, toimipaikan sijainti ja tarvittaessa kotiosoite, jotka hakijan tietojen mukaan osallistuvat tai ovat osallistuneet väitettyyn kartelliin, tai ovat osallistuneet siihen hakijan puolesta;

— tiedot siitä, keitä EU:ssa tai sen ulkopuolella toimivia muita kilpailuviranomaisia on lähestytty tai aiotaan lähestyä väitetyn kartellin osalta; sekä

b) Muut hakijan hallussa tai saatavilla tietojen toimittamishetkellä olevat todisteet väitetystä kartellista, erityisesti todisteet rikkomisen ajalta.”

359 Vuoden 2006 yhteistyötiedonannon 18 kohdan mukaan saatuaan yrityksen toimittamat tiedot ja todisteet ja varmistettuaan, että ne täyttävät 8 kohdan a alakohdassa mainitut edellytykset, komissio myöntää yritykselle kirjallisesti ehdollisen vapautuksen sakoista.

360 Kyseisen tiedonannon 22 kohdasta ilmenee, että jos yritys on hallintomenettelyn lopussa täyttänyt kyseisen tiedonannon 12 kohdassa vahvistetut edellytykset, joihin kuuluu erityisesti todellinen, kokonaisvaltainen, jatkuva ja nopea yhteistyö komission kanssa, komissio myöntää sille vapautuksen sakoista hallintomenettelyn lopuksi tekemässään päätöksessä.

361 On lisäksi muistutettava, että kun komissio hyväksyi vuoden 2006 yhteistyötiedonannon, se sai aikaan perusteltuja odotuksia, minkä se on kyseisen tiedonannon 38 kohdassa sitä paitsi myöntänyt. Kun otetaan huomioon perusteltu luottamus, joka yrityksille, jotka haluavat ryhtyä komission kanssa yhteistyöhön, on voinut syntyä yhteistyötiedonannon perusteella, komissio on näin ollen velvollinen noudattamaan kyseistä tiedonantoa. Jos komissio ei ole noudattanut mainitun tiedonannon mukaisia toiminnan suuntaviivoja, se on näin ollen loukannut luottamuksensuojan periaatetta (ks. vastaavasti tuomio 18.6.2008, Hoechst v. komissio, T-410/03, Kok., EU:T:2008:211, 510 kohta ja tuomio 13.7.2011, Kone ym. v. komissio, T-151/07, Kok., EU:T:2011:365, 127 kohta).

362 Kun kyse on vuoden 2006 yhteistyötiedonannossa mainittuja kriteereitä sovellettaessa huomioon otettavien seikkojen valinnasta ja arvioinnista, unionin yleisen tuomioistuimen on harjoitettava sille kuuluvaa laillisuusvalvontaa tukeutumatta komission harkintamarginaaliin perusteena sille, ettei mainittu tuomioistuin harjoita oikeudellisia seikkoja ja tosiseikkoja koskevaa perinpohjaista laillisuusvalvontaa (tuomio 24.10.2013, Kone ym. v. komissio, C-510/11 P, EU:C:2013:696, 24 ja 54 kohta).

363 Kantajan esittämiä väitteitä on tutkittava tämän oikeuskäytännön ja näiden periaatteiden valossa.

364 Kun otetaan huomioon vuoden 2006 yhteistyötiedonannon sääntöjen tarkoitus, on tutkittava, oliko komissiolla vuoden 2006 yhteistyötiedonannon 8 kohdan a alakohdan ja 9 ja 18 kohdan mukaisesti oikeus myöntää DP:lle ehdollinen vapautus sakoista sellaisen epäillyn kartellin osalta, jonka laajuutta selvitetään edellä 353 kohdassa, ennen kuin tutkitaan, oliko sillä hallinnollisen menettelyn päätteeksi oikeus myöntää sille lopullinen vapautus sakoista NES:ään liittyvän kartellin osalta.

365 Vuoden 2006 yhteistyötiedonannon 8 kohdan a alakohdan mukaan DP:n on siis pitänyt olla ensimmäinen yritys, joka toimittaa ensimmäisenä tietoja ja todisteita, joiden perusteella komissio voi suorittaa kohdennetun tarkastuksen, joka liittyy väitettyyn kartelliin, joka kattaa NES:ään liittyvän kartellin.

366 Riidanalaisesta päätöksestä ilmenee, että DP:n jättäessä sakoista vapauttamista koskevan hakemuksensa komissiolla ei ollut mitään tietoa mahdollisista rikkomisista lentohuolinnan alalla. Näin ollen komission piti arvioida DP:n sakoista vapauttamista koskevaa hakemusta tämän toimittamien tietojen ja todisteiden perusteella. Nyt käsiteltävässä asiassa komissio katsoi, että DP:n antamien tietojen perusteella komissio saattoi suorittaa kohdennettuja tarkastuksia, jotka liittyivät kartelliin, jonka laajuutta selvitetään edellä 353 kohdassa.

367 Kantaja väittää tältä osin ainoastaan, että komissio myönsi DP:lle vapautuksen sakoista oletusarvoisesti kaikkien kyseessä olevien menettelytapojen osalta arvioimatta sitä, kattoivatko DP:n toimittamat todisteet kaikki kyseessä olevat menettelytavat.

368 Tältä osin on muistutettava, että vastaanottaessaan kyseisessä kohdassa tarkoitetun sakoista vapauttamista koskevan hakemuksen komissio ei vielä tiedä kyseessä olevasta kartellista. Kuten vuoden 2006 yhteistyötiedonannon 8 kohdan a alakohdassa olevassa alaviitteessä 1 täsmennetään, sen on näin ollen arvioitava vapauttamishakemusta ennakkoon yksinomaan yrityksen toimittamien tietojen tyypin ja laadun perusteella.

369 Vuoden 2006 yhteistyötiedonannon vastaista ei ole siis se, että komissio myöntää yritykselle ehdollisen vapautuksen, vaikka se ei voi tämän toimittamien tietojen perusteella vielä ymmärtää epäillyn kartellin luonnetta ja laajuutta yksityiskohtaisesti ja täsmällisesti.

370 Yhtäältä vaikka vuoden 2006 yhteistyötiedonannon 9 kohdan a alakohdassa edellytetään, että vapautusta hakevan yrityksen on toimitettava komissiolle ”yksityiskohtainen kuvaus” erityisesti väitetystä kartellijärjestelystä ja sen maantieteellisestä laajuudesta sekä ”yksityiskohtaiset tiedot” sen tavoitteesta, tämä velvollisuus pätee vain siinä määrin kun se on yrityksen tiedossa hakemuksen jättämishetkellä. Toisaalta on muistutettava, että sellaisen yrityksen yhteistyöllä, joka ilmoittaa kartellista, josta komissiolla ei ollut vielä tietoa, on lisäarvoa, jolla sakoista vapauttamista voidaan perustella. Vuoden 2006 yhteistyötiedonannon 8 kohdan a alakohdan ja 18 kohdan tavoitteena on nimittäin helpottaa sellaisten rikkomisten paljastamista, joista komissio ei ole tietoinen ja jotka jäisivät salaisiksi, ellei sakoista vapauttamista koskevan hakemuksen jättävä yritys toimittaisi todisteita (ks. analogisesti edellä 362 kohdassa mainittu tuomio Kone ym. v. komissio, EU:C:2013:696, 67 kohta).

371 Toisin kuin kantaja väittää, vuoden 2006 yhteistyötiedonannon 8 kohdan a alakohdassa, 9 kohdassa ja 18 kohdassa ei siis edellytetä, että yrityksen toimittamat seikat ovat tietoja ja todisteita, jotka koskevat nimenomaisesti niitä rikkomisia, jotka komissio toteaa hallinnollisen menettelyn päätteeksi. Riittää, että komissio on niiden perusteella voinut suorittaa kohdennetun tarkastuksen, joka liittyy väitettyyn rikkomiseen, joka kattaa rikkomisen tai rikkomiset, jotka komissio toteaa tämän menettelyn päätteeksi.

372 Tämän jälkeen on todettava, ettei kantaja esitä mitään väitettä, jolla voitaisiin kyseenalaistaa komission näkemys, jonka mukaan se saattoi DP:n sille ennen 24.9.2007 toimittamien tietojen perusteella suorittaa kohdennetun tarkastuksen, joka liittyi kansainvälisen lentorahdin huolintapalveluiden tarjoajien väliseen epäiltyyn kartelliin, jolla oli tarkoitus vahvistaa tai periä niiden asiakkailta eri maksuja ja lisiä edellä 353 kohdassa mainituilla alueilla.

373 Komissio ei siis tehnyt virhettä, kun se myönsi DP:lle ehdollisen vapautuksen tällaisen epäillyn kartellin osalta vuoden 2006 yhteistyötiedonannon 8 kohdan a alakohdan, 9 kohdan ja 18 kohdan mukaisesti.

374 Komission päätöksestä myöntää DP:lle lopullinen vapautus sakoista hallinnollisen menettelyn päättyessä on todettava, että todettuaan riidanalaisen päätöksen 1029 perustelukappaleessa, että NES:ään, AMS:ään, CAF:ään ja PSS:ään liittyvät kartellit olivat erillisiä yhtenä kokonaisuutena pidettäviä jatkettuja rikkomisia, komissio katsoi kyseisen päätöksen 1031 perustelukappaleessa, että epäilty kartelli, jonka osalta se oli myöntänyt DP:lle ehdollisen vapautuksen sakoista, ”kattoi täysin kaikki riidanalaisessa päätöksessä tarkoitetut rikkomiset”.

375 Toimiessaan näin komissio noudatti vuoden 2006 yhteistyötiedonannon 22 kohdassa määrättyä menettelyä.

376 Edellä esitettyjen toteamusten valossa on todettava, ettei komissio nyt käsiteltävässä asiassa ole soveltanut virheellisesti vuoden 2006 yhteistyötiedonannon 8 kohdan a alakohdan, 9 kohdan, 18 kohdan ja 22 kohdan mukaisia edellytyksiä.

Väite, joka koskee eri perusteen käyttämistä

377 Kantaja väittää komission loukanneen yhdenvertaisen kohtelun periaatetta ja tehneen arviointivirheitä käsitellessään DP:n sakoista vapauttamishakemusta eri perusteella kuin muiden yritysten hakemuksia.

378 Aluksi on todettava, että kuten riidanalaisen päätöksen 1029 ja 1031 perustelukappaleesta ilmenee, kun komissio lausui hallinnollisen menettelyn päätteeksi lopullisesti DP:n sakoista vapauttamista koskevasta hakemuksesta ja muiden yritysten sakkojen määrän alentamista koskevista hakemuksista, se arvioi näitä hakemuksia samalla perusteella eli suhteessa erillisiin kartelleihin, jotka liittyvät NES:ään, AMS:ään, CAF:ään ja PSS:ään ja jotka se totesi menettelyn tässä vaiheessa.

379 Tämän jälkeen on tutkittava kantajan väite, jonka mukaan komissio sovelsi virheellisesti vuoden 2006 yhteistyötiedonantoa, kun se otti huomioon seikat, jotka olivat sen tiedossa hetkellä, jolloin se vastaanotti yhtäältä DP:n sakoista vapauttamishakemuksen ja toisaalta muiden yritysten hakemukset, myös kantajan hakemuksen. Kantajan mukaan sakoista vapauttamista ja sakkojen määrän alentamista koskevien hakemusten jättämishetki oli jo otettu huomioon hakemuksia luokiteltaessa. Sitä ei siis voitu ottaa huomioon uudelleen sen perustelemiseksi, että DP:n hakemusta ja muiden yritysten alentamishakemuksia oli käsitelty eri perusteilla.

380 Ensinnäkin jos oletetaan, että tämä väite koskee sitä, että komissio otti huomioon seikat, joista se tiesi eri hakemusten jättämishetkellä, olisi yhtäältä todettava, että vuoden 2006 yhteistyötiedonannon säännöistä ilmenee selvästi, että komission on otettava huomioon seikat, joista se on tietoinen sakoista vapauttamista tai sakkojen määrän alentamista koskevien hakemusten jättämishetkellä. Kyseisen tiedonannon 10 kohdasta ilmenee, että ehdollista vapautusta sakoista 8 kohdan a alakohdan nojalla ei myönnetä, jos komissiolla jo oli riittävät todisteet, joiden perusteella se pystyy tekemään päätöksen väitettyä kartellia koskevan tarkastuksen suorittamisesta. Sakon alentamista koskevien hakemusten osalta vuoden 2006 yhteistyötiedonannon 24 kohdasta ilmenee, että saadakseen sakon määrän alennuksen yrityksen on toimitettava komissiolle väitetystä kilpailusääntöjen rikkomisesta todisteita, joilla on merkittävää lisäarvoa ”suhteessa komission hallussa jo oleviin todisteisiin”.

381 Toisaalta on muistutettava, ettei komission sakoista vapauttamista tai sakkojen määrän alentamista koskevan ohjelman tavoitteena ole se, että salaisiin kartelleihin osallistuneille yrityksille tarjottaisiin mahdollisuus välttyä vastuustaan aiheutuvilta taloudellisilta seurauksilta, vaan se, että tällaisten menettelytapojen havaitsemista helpotetaan ja että hallinnollisessa menettelyssä sitten tuetaan komission pyrkimyksiä selvittää merkitykselliset tosiseikat niin pitkälti kuin mahdollista. Edut, joita tällaisiin menettelytapoihin osallistuneet yritykset voivat saada, eivät voi siis ylittää tasoa, joka on tarpeen sakoista vapauttamista tai sakkojen määrän alentamista koskevan ohjelman ja komission hallinnollisen menettelyn täyden tehokkuuden turvaamiseksi.

382 Toisin kuin kantaja väittää, komissio ei siis nyt käsiteltävässä asiassa tehnyt virhettä, kun se otti huomioon sen, että DP:n sakoista vapauttamista koskevan hakemuksen jättämishetkellä komissio ei vielä tiennyt huolintapalveluita koskevasta kilpailua rajoittavasta käyttäytymisestä, kun taas muiden yritysten, myös DB-konsernin, hakemusten vastaanottamishetkellä sillä oli jo hallussaan tällaiset tiedot. Tässä yhteydessä on muistutettava, että kun muut yritykset jättivät hakemuksensa, komissiolla oli hallussaan paitsi DP:n sille toimittamat tiedot ja todisteet, myös yllätystarkastusten aikana keräämänsä tiedot ja todisteet.

383 Toiseksi jos kantajan väitteen oletetaan koskevan sitä, että yhtäältä kun kyse on DP:n sakoista vapauttamista koskevasta hakemuksesta, komissio myönsi ensin ehdollisen vapautuksen hallussaan menettelyn tässä vaiheessa olevien tietojen perusteella ja myöhemmin hallinnollisen menettelyn lopussa se myönsi lopullisen vapautuksen todettujen kartellien osalta sillä perusteella, että kartelli, jonka osalta se oli myöntänyt ehdollisen vapautuksen, kattoi ne, vaikka toisaalta muiden yritysten

sakkojen määrän alentamista koskevien hakemusten osalta komissio tutki ainoastaan toimitettujen tietojen ja todisteiden lisäarvoa hallinnollisen menettelyn lopussa todettujen kartellien suhteen, se on myös hylättävä.

384 Tältä osin on korostettava, että vuoden 2006 yhteistyötiedonannossa esitetään eri järjestelmät yhtäältä sakoista vapauttamista koskeville hakemuksille ja toisaalta sakkojen määrän alentamista koskeville hakemuksille. Siinä todetaan nimittäin ainoastaan sakoista vapauttamista koskevien hakemusten osalta, että komissio tekee ehdollisen sakoista vapauttamispäätöksen niiden tietojen perusteella, jotka sillä on hallussaan tällaisen hakemuksen vastaanottamishetkellä eli etukäteisarvioinnin perusteella. Sen sijaan sakkojen määrän alentamista koskevien hakemusten osalta tällaista ehdollista etukäteispäätöstä ei mainita ja komission on siis ainoastaan tutkittava hallinnollisen menettelyn päätteeksi menettelyn lopussa toteamiensa kartellien osalta toimitettujen tietojen ja todisteiden lisäarvoa.

385 Siltä osin kuin kantajan väitteellä pyritään kyseenalaistamaan tämä vuoden 2006 yhteistyötiedonannossa tehty erottelu, on riittävää todeta, että kyseisen tiedonannon 8 kohdassa tarkoitetun komission kanssa ensimmäisenä hyödyllistä yhteistyötä tekevän yrityksen edullinen kohtelu on oikeutettua yhtäältä tavoitteen kannustaa yrityksiä tekemään yhteistyötä komission kanssa mahdollisimman nopeasti saadakseen tämän etuoikeutetun kohtelun perusteella ja toisaalta sen tavoitteen perusteella, jonka mukaan yrityksille, jotka eivät tee ensimmäisenä hyödyllistä yhteistyötä komission kanssa, ei anneta etuja, jotka ylittäisivät tason, joka on tarpeen sakoista vapauttamista tai sakkojen määrän alentamista koskevan ohjelman ja komission hallinnollisen menettelyn täyden tehokkuuden turvaamiseksi (ks. edellä 381 kohta).

386 Tässä yhteydessä on myös muistutettava, että yhtäältä sakoista vapauttamista koskevia hakemuksia koskevan järjestelmän ja toisaalta sakkojen määrän alentamista koskevia hakemuksia koskevan järjestelmän välistä erottelua täsmennetään vuoden 2006 yhteistyötiedonannon 26 kohdan kolmannessa kappaleessa esitetyssä säännössä. Tämän säännön mukaan on niin, että jos sakkojen määrän alentamista koskevan hakemuksen tekijä toimittaa vuoden 2006 yhteistyötiedonannon 25 kohdassa tarkoitettuja pakottavia todisteita, joita komissio käyttää vahvistaakseen lisäseikkoja, jotka kasvattavat rikkomisen vakavuutta tai kestoa, komissio ei ota näitä lisäseikkoja lukuun määrittäessään sakkoa, joka määrätään kyseiset todisteet toimittaneelle yritykselle, ja näin ollen myöntää sille ”osittaisen vapautuksen sakoista”.

387 Näiden toteamusten valossa myös väite, jonka mukaan komissio arvioi DP:n sakoista vapauttamista koskevaa hakemusta ja muiden yritysten sakkojen määrän alentamista koskevia hakemuksia eri perusteilla, on hylättävä.

388 Näin ollen on todettava, ettei millään kantajan esittämistä väitteistä voida osoittaa, että komissio olisi arvioinut DP:n sakoista vapauttamista koskevaa hakemusta ja muiden yritysten sakkojen määrän alentamista koskevia hakemuksia virheellisesti.

389 Näin ollen kuudes kanneperuste on hylättävä kokonaisuudessaan, ei pelkästään kumoamisvaatimuksen osalta vaan myös sen vaatimuksen osalta, että unionin yleinen tuomioistuin käyttää täyttä harkintavaltaansa.

7. *Seitsemäs kanneperuste, joka koskee komission päätöstä olla noudattamatta sovintomenettelyä*

390 Kantaja väittää, että DB-konserni ilmoitti komissiolle 21.10.2009 päivätyllä kirjeellä siitä, että nyt käsiteltävässä asiassa oli mahdollista päästä sovintoon ja ilmaisi halunsa aloittaa sovintoon tähtäävät neuvottelut. Kun komissio vastasi sille 4.11.2009 päivätyllä kirjeellä, että nyt käsiteltävän asian erityispiirteiden ja menettelyn melko myöhäisen vaiheen vuoksi se ei katsonut asianmukaiseksi aloittaa

sovintoon tähtääviä keskusteluja nyt käsiteltävässä asiassa, komissio kantajan mukaan yhtäältä rikkoi asetuksen N:o 1/2003 23 artiklan 2 kohtaa ja teki arviointivirheitä ja toisaalta loukkasi yhdenvertaisen kohtelun periaatetta.

Ensimmäinen osa, joka koskee asetuksen N:o 1/2003 23 artiklan 2 kohdan rikkomista ja arviointivirheitä

391 Kantaja väittää ensimmäiseksi, että saatuaan kantajan 21.10.2009 päivätyn kirjeen komission olisi pitänyt yhtäältä pyrkiä selvittämään, halusivatko kyseessä olevat osapuolet tehdä sovinnon, voidakseen käyttää hyödyllisesti harkintavaltaansa, ja toisaalta aloittaa keskustelut sen kanssa asian ratkaisemiseksi sovintomenettelyssä. Sovintomenettelyn tavoitteena on kantajan mukaan optimoida komission resurssien käyttö parantamalla sen täytäntöönpanotehoa lisäämättä välttämättä sen hallinnollisia kuluja. Komissio ei voinut arvioida asianmukaisesti tehokkuuden parantamismahdollisuuksia tutkimatta etukäteen, olivatko tutkinnan kohteena olevat asianosaiset valmiita mahdollisesti myöntämään SEUT 101 artiklan mukaisen vastuunsa komission tutkiman käyttäytymisen osalta kokonaan tai osittain.

392 Komissio riitauttaa nämä väitteet.

393 Aluksi on todettava, että kantajan lähestymistavan mukaan komissio ei kykene arvioimaan täysimääräisesti sovintomenettelyn tarkoituksenmukaisuutta ennen kuin se on ottanut yhteyttä kyseessä oleviin osapuoliin ja tutkinut niiden halua päästä sovintoratkaisuun. Näin ollen komissio teki kantajan mukaan arviointivirheen tehdessään päätöksen olla tavoittelematta sovintoratkaisua ennen kuin se otti yhteyttä riidanalaisen päätöksen adressaatteihin.

394 Tällainen lähestymistapa ei ole voimassa olevien säännösten mukainen.

395 Asetuksen (EY) N:o 773/2004, sellaisena kuin se on muutettuna asetuksen (EY) N:o 773/2004 muuttamisesta kartelliasioissa toteutettavien sovintomenettelyjen osalta 30.6.2008 annetulla komission asetuksella (EY) N:o 622/2008 (EUVL L 171, s. 3), 10 a artiklan 1 kohdan mukaan komissio voi asettaa määräajan, jonka kuluessa osapuolet voivat ilmoittaa kirjallisesti olevansa valmiit aloittamaan sovintoon tähtäävät keskustelut tehdäkseen mahdollisesti sovintoehdotuksia. Tämän säännöksen sanamuodosta ilmenee siis selvästi, ettei komissiolla ole velvollisuutta ottaa yhteyttä osapuoliin, vaan sillä on tältä osin harkintavaltaa. Asetuksen N:o 773/2004, sellaisena kuin se on muutettuna, 10 a artiklan 1 kohdan tällainen tulkinta vahvistetaan asetuksen N:o 622/2008 neljännessä perustelukappaleessa, jonka mukaan komissiolla on laaja harkintavalta määrittäessään, missä asioissa voidaan tunnustella, ovatko osapuolet halukkaita käymään sovintoon tähtääviä keskusteluja, sekä päättäessään keskustelujen aloittamisesta tai lopettamisesta taikka sovinnon lopullisesta saavuttamisesta.

396 Tässä yhteydessä on todettava myös, että komission käytäntö on tämän lähestymistavan mukainen. Sen sovintomenettelyä koskevan tiedonannon 6 kohdan mukaan nimittäin on niin, että jos komissio katsoo, että asia saattaa periaatteessa soveltua sovintomenettelyyn, se tunnustelee kaikkien saman menettelyn osapuolten halukkuutta siihen, vaikka menettelyn osapuolilla ei ole oikeutta tähän menettelytapaan. Kyseisestä kohdasta ilmenee selvästi, että sen on selvitettävä kyseessä olevien yritysten halukkuutta ainoastaan, jos se arvioi, että asia soveltuu ratkaistavaksi sovintomenettelyssä. Kyseisessä kohdassa esitetään siis myös mahdollisuus, että komissio voi katsoa, ettei asia sovellu ratkaistavaksi sovintomenettelyssä, ilman että se olisi etukäteen ottanut yhteyttä kyseessä oleviin osapuoliin ja selvittänyt niiden sovintohalukkuutta.

397 Tästä seuraa, että toisin kuin kantaja väittää, pelkästään se, ettei komissio ole selvittänyt sen ja muiden kyseessä olevien yritysten sovintohalukkuutta, ei sellaisenaan voi osoittaa riidanalaisen päätöksen olevan virheellinen. Näin ollen tämä väite on hylättävä.

398 Toiseksi kantaja väittää, että nyt käsiteltävän asian olosuhteissa komission päätöstä olla valitsematta sovintomenettelyä rasittivat arviointivirheet. Sovintomenettely olisi nyt käsiteltävässä asiassa tuonut tehokkuushyötyjä.

399 Komissio riitauttaa nämä väitteet.

400 On todettava, että toisin kuin kantaja antaa ymmärtää, komissio käytti harkintavaltaansa. Tältä osin on riittävää korostaa, että 4.11.2009 päivätyssä kirjeessään komissio vastasi, ettei se katsonut asianmukaiseksi aloittaa sovintoon tähtääviä keskusteluja nyt käsiteltävässä asiassa.

401 Lisäksi väitteistä, joiden mukaan komissio teki arviointivirheen, on aluksi huomautettava, että komission toteamusten mukaan sen päätös olla aloittamatta sovintomenettelyä nyt käsiteltävässä asiassa perustui erityisesti toteamukseen, jonka mukaan todennäköisyys päästä yhteisymmärrykseen mahdollisten väitteiden laajuudesta osapuolten kanssa ei vaikuttanut riittävän korkealta, kun otetaan huomioon erityisesti osapuolten suuri lukumäärä.

402 Tässä yhteydessä on muistutettava, että sovintomenettelyn tavoitteena on maksimoida komission resurssien käyttö määräämällä nopeasti tehokkaita seuraamuksia. Asetuksen N:o 622/2008 neljännen perustelukappaleen mukaan sen on otettava huomioon todennäköisyys päästä kohtuullisessa ajassa osapuolten kanssa yhteisymmärrykseen mahdollisten väitteiden laajuudesta. Kuten kyseisestä perustelukappaleesta ilmenee, se voi tällöin kiinnittää huomiota esimerkiksi osapuolten lukumäärään ja siihen, onko vastuunjaosta ennakoitavissa eriäviä näkemyksiä, sekä siihen, missä määrin tosiseikat ovat kiistanalaisia. Tästä perustelukappaleesta ilmenee myös, että komissio voi ottaa huomioon muita kuin mahdollisiin tehokkuushyötyihin liittyviä seikkoja, kuten mahdollisuuden ennakkotapauksen muodostamiseen.

403 Näiden seikkojen valossa on tutkittava, voidaanko kantajan esittämillä väitteillä osoittaa komission tehneen arviointivirheitä.

404 Tältä osin kantaja vetoaa ensimmäiseksi osapuolten suureen lukumäärään ja siihen, että sovintomenettelystä olisi voinut koitua tehokkuushyötyjä.

405 Tämän väitteen osalta on muistutettava, että sovintomenettelystä koituvat tehokkuushyödyt ovat suurempia, kun kaikki osapuolet hyväksyvät sovintoratkaisun. Tällaisessa tilanteessa komissiolla ei nimittäin ole velvollisuutta sallia osapuolten tutustua asiakirja-aineistoon ja järjestää kuulemistilaisuutta. Se voi myös ainoastaan laatia suppean version väitetiedoksiannosta yhdellä ainoalla kielellä. Sen sijaan jos yksi tai useampi asianosaisista ei ole valmis pyrkimään sovintoratkaisuun, tehokkuushyödyt ovat rajoitetumpia. Näin ollen ei ole virheellistä katsoa, että asianosaisten suuri lukumäärä saattaa vaikuttaa kielteisesti siihen, miten nopeasti komissio kykenee pääsemään osapuolten kanssa yhteisymmärrykseen mahdollisten väitteiden laajuudesta.

406 Kun otetaan huomioon se, että nyt käsiteltävässä asiassa menettelyyn osallistui 47 osapuolta, komissio ei tehnyt virhettä katsoessaan, ettei asian tämä näkökohta puhunut sovintomenettelyn puolesta.

407 Tässä yhteydessä on myös todettava yhtäältä, että huomattava määrä asianosaisena olevia yrityksiä ei tehnyt yhteistyötä komission kanssa vuoden 2006 yhteistyötiedonannon perusteella, ja toisaalta, että oli olemassa vaara siitä, että tietyt riidanalaisen päätöksen adressaatit riitauttavat tietyt sen päätöksen sisältämät seikat, kuten DP:n toimittamien tietojen ja todisteiden huomioon ottamisen edellytysten täyttymisen, sen, että taloudellisten seuraajien katsotaan olevan vastuussa, ja kartelleihin liittyvän myynnin arvon määrittämisen. Näin ollen toisin kuin kantaja esittää, ei voinut olla poissuljettua, että vaarana oli se, että riidanalaisen päätöksen adressaatit riitauttavat tietyt päätöksen sisältämät seikat.

408 Toisin kuin kantaja väittää, asianosaisten suuri lukumäärä ei siis estänyt sitä, että komissio päättää olla aloittamatta sovintomenettelyä.

409 Toiseksi kantaja väittää, että asianosaisten määrä olisi saattanut olla pienempi, jos komissio olisi päättänyt aloittaa erilliset menettelyt kunkin AMS:ään, NES:ään, CAF:ään ja PSS:ään liittyvän kartellin osalta sen sijaan, että se käsitteli niitä yhdessä menettelyssä. Kantajan mukaan komissio ei voinut vedota seikkaan, josta se on vastuussa.

410 Myös tämä argumentti on hylättävä.

411 Tältä osin on todettava, että sekä mahdollisuudella sovintoratkaisuun että mahdollisuudella käsitellä useita rikkomisia samanaikaisesti samassa menettelyssä pyritään tehokkuushyötyihin. Koska missään säännöksessä ei säädetä näiden kahden vaihtoehdon välisestä arvojärjestyksestä, mahdollisuudella sovintoratkaisuun ei rajoiteta komission mahdollisuutta käsitellä useita rikkomisia yhdessä ja samassa menettelyssä. Komissiota ei näin ollen voida arvostella siitä, että se valitsi AMS:ään, NES:ään, CAF:ään ja PSS:ään liittyvien kartellien käsittelemisen yhdessä ja arvioi mahdollisuutta sovintoratkaisuun ottaen huomioon tästä valinnasta aiheutuvan menettelyllisen tilanteen.

412 Joka tapauksessa on todettava, ettei kantaja osoita, että päätös käsitellä edellä mainittuja rikkomisia erikseen olisi johtanut erilaiseen lopputulokseen sovintoratkaisun osalta. Tässä yhteydessä on todettava, että vaikka kyseisiä rikkomisia tarkastellaan erikseen, kunkin rikkomisen osalta oli olemassa huomattava joukko yrityksiä, jotka eivät olleet tehneet yhteistyötä vuoden 2006 yhteistyötiedonannon puitteissa, ja että komissiolla oli tämän perusteella arviointivirhettä tekemättä oikeus katsoa, ettei yksikään näistä rikkomisista soveltunut käsiteltäväksi sovintomenettelyssä.

413 Kolmanneksi kantaja väittää, että komissio teki virheen vedotessaan siihen, että menettely oli edennyt jo pitkälle. Kantajan mukaan tämä ei ole merkityksellinen peruste olla aloittamatta sovintomenettelyä. Päinvastoin komissio ei voi tehdä päätöstä mahdollisesta sovintomenettelystä ennen kuin menettely on suhteellisen pitkällä, minkä ansiosta se voi arvioida hyvin asianosaisten yritysten käyttäytymistä ja sillä voi olla hallussaan riittävästi todisteita rikkomisen toteen näyttämiseksi.

414 Komissio riitauttaa nämä argumentit.

415 Tämä argumentti on hylättävä.

416 Tämä argumentti on hylättävä vaikutuksettomana. Nyt käsiteltävässä asiassa komission toteamus, jonka mukaan asia ei soveltunut ratkaistavaksi sovintomenettelyssä, oli perusteltu jo asianosasten suurta määrää koskevan toteamuksen perusteella (ks. edellä 404–408 kohta).

417 Joka tapauksessa on todettava, että nyt käsiteltävässä asiassa komissio ei tehnyt virhettä ottaessaan huomioon menettelyn vaiheen silloin, kun se sai DB-konsernin kirjeen, jossa tämä ilmaisi kiinnostuksensa sovintomenettelyyn. Kuten edellä todetaan, se, että yritykset ilmaisevat kiinnostuksensa osallistua sovintomenettelyyn, on yksi tekijöistä, jotka komissio voi ottaa huomioon päättäessään, soveltuuko asia ratkaistavaksi sovintomenettelyssä, ja tämä tekijä voi vaikuttaa todennäköisyyteen päästä kohtuullisessa ajassa osapuolten kanssa yhteisymmärrykseen mahdollisten väitteiden laajuudesta. Tällaisen kiinnostuksenilmaisun painoarvo voi kuitenkin vaihdella menettelyn eri vaiheissa. Tilanteessa, jossa virhettä tekemättä komissio on aikonut olla valitsematta sovintomenettelyä ja on jo ryhtynyt muuhun kuin sovintomenettelyyn, sovintomenettelystä mahdollisesti saatavat tehokkuusedut saattavat nimittäin olla rajallisempia.

418 Nyt käsiteltävässä asiassa komissio oli suunnitellut muuta kuin sovintomenettelyä ja saadessaan DB-konsernin 21.10.2009 päivätyn kirjeen se oli jo valmistellut väitetiedoksiantoluonnosta ja keskustellut siitä. Näin ollen komission toteamusta, jonka mukaan DB-konsernin kiinnostuksenilmaisulla oli vähemmän painoarvoa, kun otetaan huomioon jo tehty työ, ei rasita arviointivirhe.

419 Neljänneksi kantaja vetoaa siihen, että usean kolmannen maan, kuten Uuden-Seelannin, Yhdysvaltojen ja Etelä-Afrikan, kilpailuviranomaiset ovat katsoneet hyödylliseksi tehdä sovintoratkaisun samanlaisten tai samankaltaisten rikkomisten osalta.

420 Myös tämä argumentti on hylättävä.

421 Tältä osin on riittävää muistuttaa, että komission päätöstä on arvioitava sovellettavan unionin lainsäädännön perusteella eikä sillä, että kolmannet valtiot ovat valinneet sovintomenettelyn, voida siis osoittaa komission arviointivirhettä. Siltä osin kuin kantaja vetoaa esimerkkeihin, jotka koskevat valtioita, joissa käytetään syyteneuvottelujärjestelmää (plea bargaining), on korostettava, että asetuksen N:o 773/2004, sellaisena kuin se on muutettuna, 10 a artiklan 1 kohdassa tarkoitettu sovintomenettely eroaa olennaisesti tällaisesta järjestelmästä.

422 Näin ollen millään kantajan esittämistä väitteistä ei voida osoittaa, että komission arviointi, jonka mukaan asia ei soveltunut ratkaistavaksi sovintomenettelyssä, olisi virheellinen.

423 Kolmanneksi kantajan esittämään väitteeseen, jonka mukaan komissio perusteli päätöstään olla valitsematta sovintomenettelyä eri tavalla unionin yleisessä tuomioistuimessa vireillä olevan oikeudenkäyntimenettelyn aikana, on vastattava, ettei sen perustelujen näitä osia voida ottaa huomioon tai ainakaan niillä ei ole merkitystä.

424 Tässä yhteydessä on viitattava edellä 229–231 kohdassa mainittuun oikeuskäytäntöön. On myös muistutettava, että päätöksen perustelut on lähtökohtaisesti ilmoitettava asianosaiselle samaan aikaan kuin sille vastainen päätös ja että perustelujen puuttumista ei voida korjata sillä, että asianomainen saa toimen perustelut tietoonsa unionin tuomioistuimessa käytävän oikeudenkäyntimenettelyn aikana (tuomio 19.7.2012, Alliance One International ja Standard Commercial Tobacco v. komissio, C-628/10 P ja C-14/11 P, Kok., EU:C:2012:479, 74 kohta).

425 Lisäksi on todettava, että nyt käsiteltävä kanne koskee riidanalaista päätöstä ja että näin ollen on tutkittava tämän päätöksen perusteluja. Komission 4.11.2009 päivätty kirje voidaan kuitenkin myös ottaa huomioon tämän päätöksen asiayhteytenä.

426 Riidanalaisen päätöksen perustelujen riittävyydestä on todettava ensiksi, että yhtäältä 4.11.2009 päivätyssä kirjeessään komissio mainitsi sen, että menettely on edennyt pitkälle, ja asian erityisolosuhteet. Toisaalta riidanalaisen päätöksen asiayhteydestä ja sisällöstä ilmenee riittävän selvästi, että osapuolten lukumäärä oli suuri, että huomattava osa yrityksistä ei tehnyt yhteistyötä komission kanssa ja että tietyt komission lähestymistavan osat saatettiin riitauttaa (ks. erityisesti riidanalaisen päätöksen adressaattien mainitseminen päätöksen 2.2 kohdassa, joka koskee yrityksiä, jotka ovat komission menettelyn kohteena, päätöksen 8.5 kohta vuoden 2006 yhteistyötiedonannon soveltamisesta, sen 644–648 perustelukappale, jotka koskevat komission toimivaltaa, ja sen 857–890 perustelukappale, jotka koskevat myynnin arvon määrittämistä).

427 Toiseksi riidanalaisen päätöksen oikeudellisesta asiayhteydestä eli asetuksen N:o 622/2008 neljännestä perustelukappaleesta ja sovintomenettelyjä koskevasta komission tiedonannosta ilmenee, että komissio katsoi, että nämä seikat olivat merkityksellisiä sen kannalta, valitseeko se asian ratkaisemisen sovintomenettelyllä vai ei.

428 Tästä seuraa, että riidanalaisen päätöksen perustelut olivat riittävän selvät, jotta kantaja voi ymmärtää sen syyt ja jotta unionin yleinen tuomioistuin voi harjoittaa valvontaansa.

429 Seitsemännen kanneperusteen ensimmäinen osa on näin ollen hylättävä.

Toinen osa, joka koskee yhdenvertaisen kohtelun periaatteen loukkaamista

430 Kantaja väittää, että komissio on loukannut yhdenvertaisen kohtelun periaatetta. Huolintaa koskeva asia ei poikkea merkittävästi muista asioista, joissa komissio on valinnut sovintomenettelyn.

431 Aluksi on muistutettava, että yhdenvertaisen kohtelun periaatteen vastaista on, että toisiinsa rinnastettavia tapauksia kohdellaan eri tavalla tai että erilaisia tapauksia kohdellaan samalla tavalla, ellei tällaista kohtelua voida objektiivisesti perustella, mutta että tapausten vertailukelpoisuuden osalta komission aiempi päätöskäytäntö ei ole sakkojen määrittämisen oikeudellinen kehys kilpailuoikeuden alalla ja että muita asioita koskevat päätökset ovat luonteeltaan viitteellisiä syrjinnän olemassaolon osalta, kun eri asioiden olosuhteet eivät ole identtisiä (edellä 326 ja 327 kohta).

432 Tämän jälkeen on joka tapauksessa korostettava, ettei kantajan mainitsemilla seikoilla voida osoittaa yhdenvertaisen kohtelun periaatteen loukkaamista.

433 Tässä yhteydessä on muistutettava, että kahden tapauksen vertailukelpoisuutta on arvioitava kyseessä olevan oikeudellisen kehyksen kohteen ja päämäärän valossa (ks. vastaavasti tuomio 16.12.2008, Arcelor Atlantique ja Lorraine ym., C-127/07, Kok., EU:C:2008:728, 26 kohta). Koska sovintomenettelyn tavoitteena on se, että komissio voi käsitellä kartelliasiat nopeammin ja tehokkaammin, komission on erityisesti otettava huomioon todennäköisyys päästä kohtuullisessa ajassa osapuolten kanssa yhteisymmärrykseen mahdollisten väitteiden laajuudesta (ks. asetuksen N:o 622/2008 neljäs perustelukappale).

434 Ensinnäkin siltä osin kuin kantaja väittää, että muissa tapauksissa rikkomiset olivat monitahoisempia, on riittävää todeta, etteivät nämä seikat ole omiaan sellaisinaan osoittamaan, että nyt käsiteltävässä tapauksessa komission olisi pitänyt katsoa, että osapuolten kanssa olisi ollut helpompaa päästä kohtuullisessa ajassa yhteisymmärrykseen mahdollisten väitteiden laajuudesta.

435 Toiseksi siltä osin kuin kantaja väittää lähinnä, että kukin AMS:ään, NES:ään, CAF:ään ja PSS:ään liittyvistä kartelleista olisi sellaisenaan soveltunut ratkaistavaksi sovintomenettelyssä, on riittävää todeta, ettei tämä väite koske komission aikaisempaa käytäntöä, vaan siinä itse asiassa ainoastaan toistetaan väite, jonka mukaan asianosaisten määrä olisi saattanut olla pienempi, jos komissio olisi päättänyt aloittaa erilliset menettelyt kunkin AMS:ään, NES:ään, CAF:ään ja PSS:ään liittyvän kartellin osalta, ja joka on jo hylätty edellä 409–412 kohdassa.

436 Kolmanneksi siltä osin kuin kantaja väittää, että [SEUT 101] ja ETA-sopimuksen 53 artiklan mukaisesta menettelystä 20.7.2010 tehdyssä komission päätöksessä C(2010) 5001 lopullinen (asia COMP/38.866 – Eläinrehuksi tarkoitetut fosfaatit) komissio teki sovintopäätöksen, joka ei kattanut kaikkia rikkomiseen syyllistyneitä osapuolia, on riittävää todeta, että kyseisessä asiassa päätettyään aloittaa osapuolten kanssa neuvottelut sovintoratkaisuun pääsemiseksi komissio päätti olla tekemättä sovintoratkaisua yhden sellaisen yrityksen osalta, joka päätti lopettaa neuvottelut. Kantaja ei kuitenkaan esitä, miksi tapaus olisi tämän vuoksi verrattavissa nyt käsiteltävään asiaan, jossa osapuolten lukumäärä oli erittäin suuri ja huomattava osa yrityksistä ei tehnyt yhteistyötä komission kanssa.

437 Näin ollen on hylättävä kanneperusteen osa, jonka mukaan yhdenvertaisen kohtelun periaatetta on loukattu, ja näin ollen seitsemäs kanneperuste kokonaisuudessaan.

438 Koska kaikki kanneperusteet on hylättävä ja koska niitä tutkittaessa ei ole tullut esiin seikkoja, jotka oikeuttaisivat kantajalle määrätyn sakon määrän alentamisen unionin yleisen tuomioistuimen täyttä harkintavaltaa käyttäen, kanne on hylättävä kokonaisuudessaan paitsi kumoamisvaatimuksen osalta myös sen vaatimuksen osalta, että unionin yleinen tuomioistuin käyttäisi täyttä harkintavaltaansa.

Oikeudenkäyntikulut

439 Unionin yleisen tuomioistuimen työjärjestyksen 134 artiklan 1 kohdan mukaan asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut. Koska kantaja on hävinnyt asian, se velvoitetaan korvaamaan komission oikeudenkäyntikulut tämän vaatimusten mukaisesti.

Näillä perusteilla

UNIONIN YLEINEN TUOMIOISTUIN (yhdeksäs jaosto)

on ratkaissut asian seuraavasti:

1) Kanne hylätään.

2) Schenker Ltd velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Berardis Czúcz Popescu

Julistettiin Luxemburgissa 29 päivänä helmikuuta 2016.

Allekirjoitukset

Sisällys

Asian tausta ja riidanalainen päätös 2

Oikeudenkäyntimenettely unionin yleisessä tuomioistuimessa ja asianosaisten vaatimukset 3

Oikeudellinen arviointi 4

1. Ensimmäinen kanneperuste, jonka mukaan komissio ensinnäkin rikkoi asetuksen N:o 1/2003 4 ja 7 artiklaa sekä 27 artiklan 2 kohtaa sekä loukkasi puolustautumisoikeuksia ja oikeudenmukaista oikeudenkäyntiä koskevaa periaatetta ja toiseksi loukkasi hyvän hallinnon periaatetta 5

   Ensimmäinen osa, jonka mukaan komissio rikkoi asetuksen N:o 1/2003 4 ja 7 artiklaa ja 27 artiklan 2 kohtaa ja loukkasi puolustautumisoikeuksia sekä oikeudenmukaista oikeudenkäyntiä koskevaa periaatetta 6

      Väite, jonka mukaan ammattisalaisuutta on loukattu 7

      Väite, jonka mukaan kaksoisedustuksen kieltoa on rikottu ja lojaalisuutta aiempia asiakkaita kohtaan koskevaa periaatetta on loukattu 8

      Väite, jonka mukaan DP laiminlöi omaisuudenhoitovelvoitteitaan 8

   Toinen osa, jonka mukaan hyvän hallinnon periaatetta on loukattu 9

2. Toinen kanneperuste, jonka mukaan asetuksen N:o 141 1 artiklaa on rikottu 10

   Asetuksen N:o 141 1 artikla 11

   NES:ään liittyvän kartellin kattamat palvelut 12

3. Kolmas kanneperuste, jonka mukaan kartelli ei vaikuttanut tuntuvasti jäsenvaltioiden väliseen kauppaan 15

   Ensimmäinen osa, joka koskee NES:ään liittyvän kartellin kattamia palveluita 15

   Kanneperusteen toinen osa, joka koskee vaikutusta jäsenvaltioiden väliseen kauppaan 17

      Vaikutus huolintapalveluiden kauppaan 18

         – Huolitsijoiden asiakkaisiin kohdistuvat vaikutukset ja huolitsijoiden käyttäytyminen muissa jäsenvaltioissa 18

         – Kauppaan kohdistuvan vaikutuksen tuntuvuus 21

      Kauppavirtoihin kohdistuva vaikutus 22

      Hyvän hallinnon periaatteen loukkaaminen ja vuoden 2004 suuntaviivojen 77 kohdan noudattamatta jättäminen 22

4. Neljäs kanneperuste, joka koskee komission päätöstä pitää kantajaa ainoana vastuussa olevana 23

   Ensimmäinen osa, joka koskee erityisesti SEUT 101 artiklan 1 kohdan rikkomista ja henkilökohtaisen vastuun periaatteen loukkaamista 23

Toinen osa, joka koskee perusoikeuskirjan 41 artiklan rikkomista ja hyvän hallinnon periaatteen loukkaamista, ja kolmas osa, joka koskee perusteluvelvollisuuden laiminlyömistä 25

Perusoikeuskirjan 41 artiklan rikkominen ja hyvän hallinnon periaatteen loukkaaminen

Perusteluvelvollisuuden laiminlyöminen 28

5. Viides kanneperuste, joka koskee sakon määrän laskentavirheitä sekä asetuksen N:o 1/2003 27 artiklan 1 ja 2 kohdan rikkomista ja puolustautumisoikeuksien loukkaamista 29

Ensimmäinen osa, joka koskee sakon määrän laskentavirheitä 29

Myynnin arvoa koskeva väite 29

– NES:ään liittyvän kartellin yhteydessä toteutettu myynti 31

– NES-lisän soveltaminen 32

– Lentoliikennepalveluita koskevan kartellin olemassaolo 33

– Aiheutetun taloudellisen vahingon huomioon ottaminen 34

– Kilpailutekijät, joihin kartelli vaikuttaa 36

– Arviointivirheet 36

Vakavuuskerrointa koskeva väite 36

Väite, joka koskee lieventävän seikan olemassaoloa 37

Väite, jonka mukaan yhdenvertaisen kohtelun periaatetta on loukattu 38

Yhteenveto 39

Toinen osa, jonka mukaan asetuksen N:o 1/2003 27 artiklaa on rikottu ja puolustautumisoikeuksia on loukattu 40

6. Kuudes kanneperuste, jonka mukaan komissio rikkoi asetuksen N:o 1/2003 23 artiklan 2 kohtaa, loukkasi yhdenvertaisen kohtelun periaatetta, jätti noudattamatta vuoden 2006 yhteistyötiedonantoa sekä teki arviointivirheen 41

Sakosta vapauttamisen edellytysten täyttäminen 42

Väite, joka koskee eri perusteen käyttämistä 45

7. Seitsemäs kanneperuste, joka koskee komission päätöstä olla noudattamatta sovintomenettelyä 46

Ensimmäinen osa, joka koskee asetuksen N:o 1/2003 23 artiklan 2 kohdan rikkomista ja arviointivirheitä 47

Toinen osa, joka koskee yhdenvertaisen kohtelun periaatteen loukkaamista 51

Oikeudenkäyntikulut 52